

MIR I DOBRO

Mostar, XLVIII., 3, prosinac 2016.

KAZALO

PROVINCIJALOVA RIJEĆ	3	IZ FRANJEVAČKOG I REDOVNIČKOG SVIJETA	31
Božićna čestitka fra Miljenka 2016.	3	Održan XIX. Redovnički dan u Katoličkom Školskom Centru u Žepču	31
IZ GENERALNE KURIJE	5	Sjednica JKPMOFM	33
Generalova čestitka	5	Predsjednik KVRPP BiH fra Miljenko Šteko posjetio klauzurne sestre	34
Podrška braći franjevcima u Siriji	6		
IZ ŽIVOTA PROVINCIE	7	IZ ŽIVOTA CRKVE	35
Svečani zavjeti u Mostaru	7	Hodočašće pape Franje u Asiz	35
Duhovna obnova u Tomislavgradu	9	Poruka pape Franje za Svjetski dan molitve za skrb o stvorenom svijetu, 1. Rujna 2016.	36
Duhovne vježbe bogoslova	15	Održan susret predstavnika BK Srednje i Istočne Europe o migracijama i obitelji	39
Obred primanja u postulaturu	15	Sveta misa i kanonizacija	
Simpozij o fra Petru Bakuli	16	Blažene majke Terezije iz Calcutte	39
Duhovna obnova na Humcu	18	Slovaci mole za Hrvatsku	40
Duhovna obnova i primanje službi lektora i akolita	22	Papa Franjo uputio poruku u prigodi Europskog susreta o djelima milosrđa u Sarajevu	41
Misionari milosrđa	23	Obilježavanje Svjetskog dana medija u Bosni i Hercegovini	43
Kapitul na rogožinama u Švicarskoj	24	Poruka pape Franje za 50. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije	43
Kapitul na rogožinama	24	Papin apel za Siriju	45
Bogoslov fra Jozo Malić napustio zajednicu	26	Predstava koja je govor mržnje treba zabraniti	45
Fra Branko Radoš izabran za novog koordinatora	27	Pastoralni susret hrvatskih svećenika i časnih sestara SAD-a i Kanade	47
Fra Nikola Pašalić imenovan delegatom Hrvatske inozemne pastve za Sjedinjene Američke Države	27	Konferencija za novinstvo povodom dana Caritasa BiH	48
Bogoslov fra Petar Jukić napustio zajednicu	27		
Fra Ivan Perić primljen u našu provinciju	27		
NAŠI JUBILARCI	28	VIJESTI	49
Fra Alojzije Bošnjak proslavio zlatnu misu u Frohnleitenu	28		
Jubilarci 2017. -			
Oblačenje, svečani zavjeti, svećeničko ređenje	28		
Naš pomladak u šk. god. 2016./2017.	29	NOVE KNJIGE	55
NAŠI POKOJNICI	30	ADRESAR	57
Preminula Antonija Jukić, majka našega pok. Fra Marka Jukića	30		

MIR I DOBRO, Mostar, XLVIII., 3, prosinac 2016 ., službeno glasilo

IZDAJE: Hercegovačka franjevačka provincija Uznesena BDM

Franjevačka 1, pp 153, 88 000 Mostar; tel.: (036) 333-525, faks: (036) 333-526

Mreža: www.franjevci.info

E-mail: mostar@franjevci.info

UREDIO: fra Stanko Čosić **ODGOVARA:** fra Miljenko Šteko, provincijal;

NASLOVNICA: A. Zvjagin; **POLEĐNICA:**

LEKTORIRALA: Irina Budimir **ZAKLJUČENO:** prosinac 2016.

Računalni slog: FRAM-ZIRAL; **Tisk:** Franjevačka tiskara FRAM-ZIRAL, Mostar, 2016.

PROVINCĲALOVA RIJEĆ

BOŽIĆNA ČESTITKA PROVINCĲALA FRA MILJENKA 2016.

„Ako što vrijedi pobuda u Kristu .....
učinite potpunom moju radost : budite
složni, imajte istu ljubav, isto srce i jed-
nu te istu misao! ...Težite među sobom
za onim za čim treba da težite u Kristu
Isusu!

(Fil 2,1-2.5)

Draga braćo, Gospodin vam vam dao svoj mir!

Slavimo Božić, dolazak Sina Božjega na zemlju. Gospodin je došao, dolazi i opet će doći. Dolazit će do konca svijeta. Dolazit će sve dok njegova Crkva ne preraste posve u Kraljevstvo nebesko. A mi moramo rasti iz njegovih svako-godišnjih i svagdašnjih dolazaka, moramo postići zrelost za to Kraljevstvo. Moramo narasti sve do toga stupnja, „*dok svi zajedno ne dođemo k jedinstvu u vjeri i pravoj spoznaji Sina Božjega, k savršenom čovjeku, k mjeri punine veličine Kristove*“ (Ef 4,13-14), jer nas Bog u Kristu „*sebi izabra prije stvaranja svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim; u ljubavi nas predodredi sebi za sinove po Isusu Kristu*“ (Ef 1,4-5). Kad se napuni punina njegovih dolazaka, kad On dođe posve, konačno i za nas presudno, svi mi ljudi, kako god se zvali, gdje god živjeli, u što god vjerovali, što god planirali ili čije god planove provodili, morat ćemo položiti Bogu račun zapravo za jedan te isti plan - za Božji plan njegove proslave i ostvarenja naše svetosti: jesmo li svim snagama nastojali širiti njegovu slavu i biti *sveti i bez mane pred njim* (Ef 1,4) i jesmo li se do znoja trudili privoditi druge slavljenju Boga i težnji za svetošću? Jesmo li mnoge odvratiti od grijeha, kako se očekuje od pravednikā, ili smo koga sablaznili? Tko se o tom njegovom zadnjem dolasku nađe *dostojnim poziva kojim je pozvan* (usp. Ef 4,1), ući će da sa Sном Božjim u neopisivoj radosti slavi trajni Božić i trajno uskrsnuće: njegovo, svoje i svih *uzvanika gozbe Jaganićeve* (Otk 19,9).

Preostaje nam još dug put do toga cilja. I uvijek se moramo žurno pitati jesmo li na dobrom putu

prema tome cilju?! Dokle smo stigli? Crpimo li dovoljno života i snage iz Gospodinovih dolazaka po riječi i sakramentima da se ne bismo umorili i pali prije cilja? On ima vremena produljiti svoje dolaske dokle god hoće, ali naše je vrijeme stalno ugroženo – istekom!

Sv. Pavao nam na više mjesta u svojim poslanicama naznačuje kako izgleda zajednica prikladna za Kraljevstvo nebesko, a sve to na neki način precizira i sažima u Poslanici Filipljanima: *biti složni, imati istu ljubav, isto srce i jednu te istu misao*. Ali to još uvijek nije dovoljno, jer se ljudi mogu okupiti i oko neke ideje, nekog čisto zemaljskog pa i opasna plana, i na temelju toga „*posložiti*“ svoje misli, vezati svoja srca i zaviti sve to u nekakvu „*ljubav*“ shvaćenu na njihov način. Zato Pavao nepogrešivo dodaje da se mi moramo u svemu rečenome složiti ne prema bilo kojem cilju, ne prema bilo čijoj mjeri slaganja, nego prema Gospodinovoj mjeri: *težiti medusobno za onim za čim trebamo težiti u Kristu*. To onda znači da naše misli moraju biti po mjeri Božjih misli, ne kao one negdašnje Petrove, kad ga je Gospodin morao tjerati od sebe, rekavši mu da njegove misli „*nisu Božje, nego ljudske*“ (usp. Mt 16,23). To znači da naše srce mora biti ustrojeno po mjeri Božjega srca, probodenoga iz ljubavi prema nama, a ne po mjeri

srdaca farizeja i književnika koji „misle zlo u svojim srcima“ (usp. Mt 9,3-5). To, nadalje, znači da naša ljubav ne smije biti tek obična ljudska ljubav, jer je nama naređeno da ljubimo ne kako ljubi svijet nego kako je Gospodin ljubio nas (usp. Iv 13,34). Kao pojam savršene ljudske ljubavi obično se uzima majčinska ljubav. Tko zna ljubiti savršenije, nego što majka ljubi svoje dijete, koje prvo nosi pod srcem, pa na srcu (za vrijeme dojenja) te konačno cijeli život u srcu?! Ali nas i Gospodin Isus i naš serafski patrijarh sv. Franjo poziva da ljubimo savršenije nego što ljubi majka! Isus traži da ga ljubimo onako kako je On ljubio nas, a Franjo kaže: „... jer ako majka hrani i ljubi sina svoga tjelesnoga, koliko više mora netko ljubiti i hraniti svoga brata duhovnoga?“ (PPr VI,8b). Braćo moja, mi nismo povezani vezom ljudske krvi kao naravna braća i sestre. Mi smo povezani svagdanjim primanjem Gospodinovog tijela i Gospodinove krvi. Vezani smo vezom Evanđelja pretočenog u zavjete koje svi polažemo. Od nas Gospodin s pravom očekuje viši stupanj ljubavi, nego što je rodbinska ljubav. To je taj viši, božanski način ljubavi koji se od nas traži. Tek ako nas takne neizmjerna Božja ljubav prema čovjeku i u nama izazove iste misli, iste osjećaje i istu takvu ljubav, otvorit će nam se srce i razum za shvaćanje Božića. Shvatit ćemo da je čovjek bio i ostao Bogu tako dragocjen da Bog nije oklijevao utjeloviti se u čovjeka kad je to bilo najpotrebniye i kad je to odgovaralo punini vremena (Gal 4,4), da se nije bojao vezati svoju božansku narav neopozivo i bezuvjetno uz ljudsku narav i ostati svu vječnost u toj uniji – a sve to samo da bi spasio čovjeka.

Kad o tome razmišljamo, ne možemo a da ne uskliknemo sa sv. Pavlom: „O dubino bogatstva, mudrosti i znanja Božjega! Kako su nedokućive njegove odluke i kako neistraživi njegovi putovi!“ (Rim 11,33) Otkud nama to da Bog uzima ljudsko obliče? Uzima ljudske oči da nam pokaže kako se njima gleda milosrdno. Uzima ljudski glas da nas nauči kako se njime tješi i nudi oproštenje. Uzima ljudsko srce da nas praksom odškoluje kako se njime rasipno ljubi. Uzima ljudske ruke da nas izvježba kako se njima liječe rane, oblače goli, hrane gladni (baš kao fra Didak Buntić prije točno jednoga stoljeća!)... Uzima ljudske uši da istanča naš sluh za krikove i naj-udaljenjih nevoljnika. Bog postaje čovjek da nas nauči biti čovjek. S nama živi i trpi, poistovjećuje se i s najmanjima od nas i svima nudi prijateljstvo. A svoje čovjekoljublje kruni najvećom ljubavlju: radije trpi izdaju, bićeve, poniženja, vrijeđanja, svakolike nepravde, mučenje, razapinjanje i najstrašniju smrt nego da pusti da propadne ma samo i jedan čovjek.

To je, braćo moja, ono neizmjerno milosrđe kojemu je Crkva posvetila jubilejsku godinu koja se nedavno završila. Ali s tom godinom ne smije se ni pošto završiti i naše razmišljanje o Božjem milosrđu bez kojega nikome od nas nema spasenja. Milosrđe treba biti ne samo u našem trajnom razmišljanju, nego naše zanimanje. Ne smije nikada prestati naša čežnja, naše nastojanje pa i naše znojenje sve do krvi, kako bismo bili odraz toga milosrđa braći ljudima. Pa kao što je naš serafski otac sv. Franjo nekoliko godina prije svoje smrti molio Gospodina za milost da osjeti barem dio one ljubavi kojom je on ljubio ljudi i barem dio one patnje koju je on podnio za ljudi – i Gospodin ga je u tome obilno uslišao – i ja danas, u stoljeću sjećanja na pothvat spašavanja gladne djece iz Hercegovine, upućujem Gospodinu u ime svih nas molitvu da nam udijeli milost biti – ne samo vjerodostojni navjestitelji – nego i rasipni djelitelja njegovoga milosrđa svijetu. Sveti Pavao piše: „Isus Krist dođe u svijet spasiti grešnike, od kojih sam prvi ja. A pomilovan sam zato da na meni prvo me pokaže svu strpljivost i pruži primjer svima koji će povjerovati u njega za život vječni.“ (1Tim 1,15b-16) Ali Isus nije došao samo da nas spasi. Došao je i da u naša srca posadi klic ljubavi, praštanja, strpljivosti, milosrđa... kako bi njegova sveobuhvatna dobrota i preko nas obilno potekla u svijet. Sve što se dogodilo u njemu i po njemu želi da se dogodi i u nama i po nama kao njegovome otajstvenom tijelu. Želi, ako budemo nedužni osuđeni, da osuditelje ljubimo. Ako budemo ponižavani i čuškani, da poniženja strpljivo podnosimo. Ako budemo razapeti, da s naših usana poteku riječi „Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine!“ (Lk 23,34) A kad se navrši mjera naše supatnje s njim – kad u svome tijelu dopunimo ono „što nedostaje Kristovim mukama“ (Kol 1,24) – želi da kažemo „Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj“ (Lk 23,46) te s njim umremo i uskrsnemo. Nitko od nas, braćo, ne zna kad će biti ta presudna hora i hoćemo li ju uzmoći tako dovršiti. Gospodin nam jamči da hoćemo, ali samo ako put do nje trasiramo milosrđem. Pa neka u našem životu vlada zakon milosrđa! Od srca želim svima da naš prvi i trajni ukras, i blagdanski i svagdanski, bude upravo milosrđe. Dajmo svojoj braći i sestrama ljudima oko sebe obilno ono što smo preobilno primili od Gospodina: milosrđe, milosrđe i opet milosrđe!

Čestit Božić svima!

fra Miljenko, provincial

IZ GENERALNE KURIJE

*Narod koji je u tmini hodio svjetlost vidje veliku;
onima što mrkli kraj smrti obitavahu svjetlost jarka osvanu.
Ti si radost umnožio, uvećao veselje.*

(Iz 9, 1-2)

Predraga braćo i prijatelji Franjevačke obitelji,

Gospodin vam dao svoj mir!

S osjećajima silne radosti želim vam uputiti najbolje želje za Božić i za Novu godinu! Živimo u trenutku povijesti u kojem prijeteći oblaci zatamnuju svako obzore, noseći sa sobom ogromne patnje i nesigurnosti. Kriza koju proživljavaju naša braća i sestre, prisiljeni bježati iz vlastitih zemalja porijekla – ima ih više od 65 milijuna – otkriva dubinu ljudske patnje i neprijateljstva kojim se ljudi opiru prihvatanju i sućuti. To se događa osobito u nekim pokrajinama Srednjega Istoka, Afrike, Amerika, Azije i Europe. Ne možemo pobjeći niti se izvući od zahtjeva koje nam ljudskost i naša vjera nalaže. Ne možemo izbjegći našoj odgovornosti koja nam nalaže da mijenjamo naš stil života, da naša Majka Zemlja, naša Zajednička kuća bude poštovana i očuvana. Utjelovljenje nas poziva da širom otvorimo vrata našega srca i naših bratstava, ostvarujući pravdu i ljubav prema svakom živom biću. U ovom svijetu želimo prihvatići Betlehemsко Djetešće, Svetlo svijeta: Isusa.

I sada želim s vama podijeliti jedno pismo koje sam primio od jedne obitelji koja živi u Alepu i koja, unatoč tome što, zbog rata i nasilja veoma mnogo pati, nastoji željeti život, ljubav, nadu i zvijezde koje još sjaje na nebu.

*Mi smo Toni, Roula i Edma,
mi smo kršćanska obitelj rođena u Alepu,
a koju čine otac, majka i mlada kćer.
Već više od pet godina, s početkom ovoga rata, naše se stanje posve promijenilo.
Živjeli smo u blagostanju, u miru i smirenosti...
Sada, nažalost, živimo u teroru, u gorčini i usred rata koji svakoga od nas izbliza pogaća.
Osim nedostatka pitke vode, struje, liječničke njege, ono što nas najviše pritišće su granate koje padaju na naše kuće, na bolnice, na škole...
Tripot smo morali mijenjati kuću jer su je granate razorile,
bježali smo iz jedne u drugu kuću, i opet u drugu koju smo opet morali napustiti.*

Tek što smo se treći put premjestili pogodile su nas granate...

Moja kćer je samo čudom izbjegla smrti.

Ponovno smo se našli u jednoj polurazorenoj kući koju je trebalo obnoviti...

U ovoj situaciji smo se osjetili kao Sveta obitelj, kao Josip i trudna Marija, koji su išli od kuće do kuće u Betlehemu

i nisu nalazili tko bi ih prihvatio.

Evo, upravo u toj teškoj situaciji,

Crkva, naša Majka, izšla nam je u susret, pokazujući se tako blizom svima.

Kroz programe potpore i pomoći

iskusili smo da smo ljubljeni i primili smo konkretnu pomoć.

Kao Nazaretska obitelj osjetili smo se prihvaćeni u Crkvi Alepa,

siromašnom i jednostavnom mjestu, ali koje umije prigriliti, braniti i pružiti utočište...

Topli prihvati i brza pomoć učinili su da se vratimo miru i da, kao u slučaju Svetih obitelji,

učinimo te iz nas samih izdiže ono najbolje: Isus.

Obraćamo se maloj Špilji,

velikoj kršćanskoj obitelji raširenoj po cijelome svijetu,

siromašnoj što se tiče moći i oružja,

ali snažnoj u svom Gospodinu...

Obraćamo se svim obiteljima cijelog svijeta... Svi-ma vama, kršćani...

Želeći vam Sveti Božić i dobru Novu godinu.

Neka nijedna obitelj, nijedna osoba nikad ne iskusira rat koji mi proživljavamo,

nego neka svaka obitelj i svaka osoba mogne iskusiti ljestvu,

radost, i mir što su prihvaćeni, ljubljeni i pomognuti, kao što smo mi to iskusili.

(Obitelj iz župe sv. Franje, Alep, Sirija)

Zahvalimo Bogu za svjedočenje vere, za nadu i ljubav koju Toni, Roula i Edma proživljavaju. Snažnim glasom uzdignimo svoju jednodušnu molitvu za bezbrojne milijune braće i sestara koji su morali ili moraju napustiti vlastitu kuću i vlastitu zemlju i koji traže neko mjesto prihvata gdje će moći ponovno pronaći vlastito dostojanstvo, miroljubivo mjesto gdje će moći sudjelovati u izgradnji budućnosti u kojoj više neće biti nepravdi, ratova, patnji, prijetnji našoj zajedničkoj kući.

*"Jer, dijete nam se rodilo,
sina dobismo;
na plećima mu je vlast.
Ime mu je: Savjetnik divni,
Bog silni, Otac vječni,
Knez mironosni." (Iz 9, 5)*

Sretan Božić i sretna Nova Godina!

Rim, 22. prosinca 2016.

Obljetnica smrti sv. Franje Ksaverskoga Cabrinia,
zaštitnika emigranata

Bratski,

Fra Michael A. Perry, OFM
Generalni ministar i sluga

Prot. 107138

PODRŠKA BRAĆI FRANJEVCIMA U SIRIJI

Od početka rata u Siriji, fratri Franjevačke kustodije Svetе zemlje nisu napustili državu te su još uvijek prisutni u nekim gradovima: Latakija, Damask, Alep te u nekim selima Orontske doline. Pomažu mjesnom stanovništvu bez razlikovanja, pogotovo ženama i djeci. Braća su otvorila četiri centra, uz pomoć *pro Terra Sancta*, koja pomaže u nabavci hrane, odjeće i osnovnih potrepština.

Nakon šest godina rata, u ve-

likoj smo potrebi hrane, mlijeka za djecu, odjeće, lijekova i medicinske opreme. Postalo je hitno pomoći onima koji moraju renovirati kuće uništene raketama, ali koji više nemaju sredstava s kojim bi pokrili dječje troškove (školarvanje, itd). Kroz udruga *pro Terra Sancta* i vi možete pomoći braći u Siriji. Evo kako:

Sa **30 eura** možete nam pomoći kupiti hranu i osnovne potrepštine za djecu i obitelji u Alepu.

Sa **50 eura** možete nam osigurati potrebne lijekove i medicinsku pomoć pogođenima ratom i bombardiranjem.

Sa **100 eura** možete pomoći pri ponovnom izgrađivanju (renoviranju) domova i ponovno uspostaviti naše franjevačke centre stvorene da pomognu ljudima. Trenutno su ili naruešene ili srušene.

Donaciju, koja će automatski biti proslijeđena fratrima u Srijiju, možete uplatiti na:

BANK TRANSFERENCE IBAN:
IT67 W050 18121010 0000
0122691

By Mail: Current Account no.
1012244214 to ASSOCIAZIONE DI
TERRA SANTA

IZ ŽIVOTA PROVINCije

SVEČANI ZAVJETI U MOSTARU

U nedjelju 18. rujna 2016., peto-rica naše braće: **fra Jure Barišić** (r. 1979.) iz Župe sv. Ante, Šuica; **fra Dragan Bolčić** (r. 1989.) iz Župe sv. Ivana Krstitelja, Konjic (nastanjen u župi sv. Jakova ap., Međugorje); **fra Jozo Hrkać** (r. 1992.) iz Župe Uznesenja BDM, Široki Brijeg; **fra Robert Kavelj** (r. 1990.) iz Župe bl. Alojzija Stepinca, Chicago; **fra Robert Pejićić** (r. 1992.) iz Župe sv. Petra i Pavla, Mostar, položili su svečane (doživotne) zavjete u Mostaru. Svečano misno slavlje predvodio je provincijal hercegovačkih franjevaca fra Miljenko Šteko u koncelebraciji s mostarskim gvardijanom fra Dankom Perutinom, župnikom fra Božom Milićem, meštrom hercegovačkih bogoslova fra Ivanom Landekom ml., uz još tridesetak braće i brojnim pukom u mostarskoj crkvi. Misno slavlje uzveličali su svojim pjevanjem naši bogoslovi i novaci uz ravnanje fra Stanka Mabića. U liturgiji su u asistenciji služili naši bogoslovi, uz ravnanje ceremonijera fra Antonia Šakote.

U svojoj je propovijedi fra Miljenko pozvao na budnost mlađu

braću koja daju svečane zavjete. Neka im svjetla vjera bude potkrepljena djelima i neka osvjetljava životni prostor ne samo njih nego i svih ljudi oko njih. Uz to je lijepo objasnilo značenje čvorova na našem redovničkom pojasu: *Na našem pojusu nalaze se tri čvora, tri zaveska, koji predstavljaju naše zavjete siromaštva, poslušnosti i čistoće – na koje se vi, dragi kandidati, večeras spremate svečano prisegnuti. Dok sâm pojus daje sigurnost našem fizičkom hodu, obdržavanje zavjetâ daje sigur-*

nost našem najdubljem životnom hodu. Kad Isus nama danas kaže „neka vam bokovi budu opasani“, želi nam reći: Držite svoje zavjete! Samo tako vaš će životni hod biti uvijek stabilan i siguran, pa i u vrijeme moga iznenadnog dolaska.

Nakon homilije uslijedio je obred zavjetovanja, gdje su braća u rukama provincijala položila svoje doživotne zavjete u franjevačkome redu i potpuno se predali na služenje bratstvu. Na kraju misnoga slavlja nazočne je pozdravio mostarski gvardijan fra Danko Perutina te uputio čestitke svečano zavjetovanoj braći. Nakon mise u dvorani samostana upriličena je zajednička večera uz čestitke i druženje.

Slijedi homilija provincijala fra Miljenka:

Draga braćo kandidati za svečane zavjete, fra Jure, fra Dragane, fra Jozo i dvojica fra Roberta! Draže obitelji naših kandidata, draga braćo iz Provincije, časne sestre, braćo i sestre!

Većina gostiju koja nas namjejava posjetiti najavljuje svoj dola-

zak. To osobito čine visoki gosti, koji očekuju poseban doček.

Večeras smo čuli u Evanđelju posebnu poruku najvišeg Gosta, koji kaže da će sigurno doći, ali neće najaviti vrijeme svoga dolaska. Čak više, taj Gost kaže da može doći u svako vrijeme dana i noći. Umjesto termina svoga dolaska rekao nam je nešto posve drugo: Neka vam bokovi budu opasani, a svjetiljke zapaljene! Budite pripravljeni! Što znače „bokovi opasani“, što znače „svjetiljke upaljene“, što znači biti pripravan za dolazak toga visokog Gosta?

Ljudi u Isusovo vrijeme nosili su dugu gornju haljinu. Preko nje su stavljali pojasa, jer samo s pojasmom imali su siguran hod. Bez pojasa spoticali su se o haljinu i mogli su pasti. Mi franjevci imamo sličnu haljinu. I mi stavljamo pojasa preko nje. Bez pojasa i naš fizički hod je nesiguran. Ali imaju još nešto veoma važno: osim fizičkog hoda postoji onaj dublji životni hod oko kojeg se moramo više potruditi. Na našem pojasu nalaze se tri čvora, tri zaveska, koji predstavljaju naše zavjete siromaštva, poslušnosti i čistoće – na koje se vi, dragi kandidati, večeras spremate svečano prisegnuti. Dok sâm pojasa daje sigurnost našem fizičkom hodu, obdržavanje zavjetâ daje sigurnost našem najdubljem životnom hodu. Kad

Isus nama danas kaže „neka vam bokovi budu opasani“, želi nam reći: Držite svoje zavjete! Samo tako vaš će životni hod biti uvijek stabilan i siguran, pa i u vrijeme moga iznenadnog dolaska.

Gospodin Isus kaže da njegovog dolazak može biti i noću. Dakle, valja biti pripravan i noću. A nitko ne može biti pripravan u noći, ako je u mraku, ako ne upali svijeću. Svjetlo razgoni tamu i rastvrtljuje noć.

Zato, dragi kandidati, neka vam svjetiljke budu upaljene: Neka svijetli vaša vjera potkrijepljena djelima, neka osvjetjava životni prostor ne samo vama nego i svima oko vas. Neka ljudi vide vaša dobra djela te slave vašeg Oca nebeskog! (usp. Mt 5,16)

Našu pripravnost za njegov dolazak Isus uspoređuje s pripravnosću slugâ koje očekuju iznenadni dolazak svoga gospodara. On uzima tu sliku, jer je u to vrijeme bdijenje slugâ bila najstroža vrsta bdijenja. Sluge nisu smjele zakazati u bdijenju. Sluge su bili robovi koji su mogli dobiti tešku kaznu, ako ne vrše gospodarevu volju. Zapravo, mogli su biti kažnjeni i bez ikakvog razloga. Mi nismo Isusovi robovi. On nas je nazvao svojim prijateljima (usp. Iv 15,15b). Za nas bdjeti ne znači strahovati pred njegovim dolaskom, nego, izloženi Njegovu beskrajnom milosrđu i ljubavi, radovati se Njegovojo pojavi, u bilo koje vrijeme on došao. On sam kaže što će učiniti kad nas zateče budne. To što će on učiniti, to ne rade gospodari robova. On će se opasati, postati naš poslužitelj i poslužiti nas. Još više: razlomit će samoga sebe i dati nam se za hranu – kao u ovoj Euharistiji. Stoga, za nas bdjeti znači ne samo čekati njegov dolazak, koji se zapravo trajno događa, nego bdjeti i nad svakim poticajem njegove milosti da činimo dobro. Takvim bdjenjem mi ga naviještamo drugima. Draga braćo kandidati, ovim nepovratnim činom, opašite zavazda bokove našim franjevačkim pasićem i upalite svjetiljke na način kako to Gospodin želi! Mi se radujemo vašem svjetlu! Amen!

PROVINCJSKA DUHOVNA OBNOVA U TOMISLAVGRADU

U srijedu, 21. rujna 2016., u samostanu u Tomislavgradu naša je Provincija imala svoju duhovnu obnovu. Nazočno je bilo više od 40 braće svećenika. Postulanata, novaka i bogoslova bilo je također oko 40.

Nakon što su se braća okupila, zadržali smo se u blagovaonici uz razgovor i kavu. Nakon toga smo započeli duhovni program molitvom Srednjeg časa. Duhovnu obnovu predvodio je **fra Andelko Domazet**, profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

Pošto smo još u *Godini Božjeg milosrđa* predavač se osvrnuo na temu kršćanske nade u kojoj se rađa milosrđe prema bližnjemu. Svojim je razmišljanjem potaknuo na razmišljanje o nadi koja se očituje u brizi za bližnjega. Primjerima iz Staroga i Novoga Zavjeta pokazao je kako se u vjernicima uvijek očitovala nade kao bitni dio cjelovitog čovjeka. Ufanje se ne zaustavlja samo na ovom svijetu nego uvijek cilja na

ovu stvarnost koja dolazi nakon smrti. Ali ne gleda ravnodušno na zbivanja u svijetu nego ih želi promijeniti. Prema tome, nade ne daje nikad mira nego potiče čovjeka da mijenja stvarnost na bolje, pa i onda kad ne uspijeva. *Vaclav Havel jednom reče: "Nada nije uvjerenje da će nešto dobro završiti, nego sigurnost da nešto ima smisla, bez obzira na to kako*

će završiti." To je uvjerenje da će se jednog dana pokazati kako sve što živimo, sreća i nesreća, pobjeda i poraz, ima smisao. Usprkos ljudstvu ratova, genocida, destrukcije, ljudska egzistencija nije osuđena na absurd. Riječ je o konačnoj i ne-zamislivoj pobjedi smisla. Pomoći bližnjemu, premda izgledalo kao kap u moru, znači promjena sebe a time i svijeta. Milosrđe prema bližnjemu je pokazatelj čovjeka koji živi nadu. To se suprotstavlja ekonomiji isključivanja, ne želi globalizaciju ravnodušnosti, nego želi suošjećati s patnicima. Jer hladnoća srca je suprotnost ljubavi, i zato je milosrđe znak nade koja vjeruje i onda kada sve izgleda izgubljeno.

Fra Andelko je vrlo lijepo iznio svoja razmišljanja uz poziv da se sami ohrabrimo biti ljudi nade jer će to mijenjati svijet na bolje. Naveo je točke koje mi u zajednici možemo činiti kako bismo međusobno rasli u istinskoj ljubavi. Sve su to jednostavne stvari koje često zaboravimo. Na primjer slušanje jedni dugih, ili uzimanja

vremena za bližnjega. Primijetiti brata kraj sebe, pomoći mu i vrlo važno moliti jedni za druge.

Nakon pauze i prilike za sv. isповijed uslijedila je sv. misa koju je predvodio provincijski vikar fra Ivan Ševe, uz susavlje gvardijana fra Sretana Čurčića, predavača fra Anđelka i ostale braće svećenika. Naši postulanti, novaci i bogoslovni su pjesmom obogatili misno slavlje. Zaista je bilo lijepo slušati njihovo pjevanje pod ravnjanjem fra Stanka Mabića. Gvardijan fra Sretan je na kraju pozdravio sve prisutne i na poseban način istaknuo i čestitao braći, koja nose ime Mate, imendan. Nakon misnog slavlja slijedio je zajednički ručak i druženje u samostanskoj blagovaonici.

Slijedi uvod u misno slavlje fra Ivana Ševe:

Draga braćo!

«*Od svega se može nešto naučiti*», reče jednom Rabbi Sadagora svom učitelju. «*Ne samo od onoga što je Bog stvorio može nas nešto naučiti, nego i od onoga što je čovjek napravio*».

Zdvojno upita učenik: »A što se može naučiti od željeznice?» »Da se može mnogo propustiti, ako se dođe minutu kasnije.», bio je odgovor Rabbija.

«A što se može naučiti od telegrafa?» upita učenik. Učitelj odgovori: »To da se svaka riječ broji i plaća.»

«A što se može naučiti od telefona?» »Da se ovdje čuje što se tamo govori.»

Vjerujem da ste čitali ili barem čuli za Malog princa ili Maloga kraljevića.

Želio bih s vama podijeliti jedan mali ulomak iz te knjižice; i neka to bude uvod u sv. misu.

Mali je princ ostavio svoj planet tražeći sreću. Na svom planetu ostavio je svoju voljenu ružu koju je iznimno volio: susretao je različite ljude, životinje i biljke. No, nitko od njih nije bio kao njegova ruža. Susreo se čak s čitavim vrtom ruža, no od svih, njegova mu je bila najdraža. S njom je živio, nju je zalijevao, nju je štitio, branio je od gusjenica, nju je slušao i njoj se veselio. Ona je bila njegova ruža. Ona mu je bila najdragocjenija.

Iako nije imao nekih posebnih razloga voljeti tu ružu, jer je izgledala kao i sve druge ruže, ona mu je bila posebna. Naime, posebnost njegove ruže nije bila vidljiva drugima, nego samo njemu. Ona je bila bitno različita od svih drugih ruža jer ju je gledao srcem. Upravo u tome i jest tajna, vrlo jednostavna: "Čovjek samo srcem dobro vidi. Bitno je očima nevidljivo."

„Duh evanđelja naprotiv zatijeva ozbiljan i zauzet život, ozbiljan – ali radostan, obilježen poštenjem, ispravnošću, poštivanjem drugih i njihova dostoja-

stva, te osjećajem za dužnost. To je kršćanska preprednost!

Život pred nas nužno stavlja odabir između dva puta: između poštenja i nepoštenja, vjernosti i

nevjere, egoizma i altruizma, dobra i zla. Ne može se titrati između dva puta, jer oni su međusobno suprotstavljeni." (papa Franjo)

Poruka je jasna: mnogo je toga

u našem životu nevidljivo. Pravednost, milosrđe, poštenje, dobrota, sloboda, iskrenost, dostojanstvo, samostalnost samo su neke od tih nevidljivih stvarnosti.

Što mi trebamo

Ono što nikako ne trebamo, i to ne samo kod nas, nego i na cijelom svijetu, to su arogantni ljudi, oholice, samuvjereni, koji neprestano misle kako su samo oni potreбni.

Ono što trebamo su ponizni, koji u ljubavi i poštovanju prepoznaju svaki stvor i znaju – da su samo s drugima nešto vrijedni.

Ne sveznalci, niti svemogućnici, niti svevladaoci, nego razumni, koji srcem znanost počovječuju i brižnošću čine nesigurnima vlastodršce.

(...)

Onaj koji ide putem s najnižima sve očima vidi i srcem postupa to je onaj koji nas šalje da jednom pokušamo drugačije s ljudima postupati.

Ne onaj koji maše barjacima i svira u fanfare, nego božanski najbolji čovjek kojega treba naslijedovati i koji je izišao iz visoke škole strpljenja, razuma i brižnosti.

Ništa mu nije strano, a da ne bi moglo biti komadić njega.

Nitko mu nije stran, ni tako dalek da bi mu mogao reći: 'Mir s tobom!' Krenimo na put, počnimo, kako se kaže, tu pred kućnim vratima.

Hans Dieter Hüsch

U skrušenosti, poniznosti i tišini priznajmo sve svoje grijehu u duhu mudre poruke:

"Mnogo je teže suditi sebi samome nego drugima. Ako uspiješ sebi dobro suditi, znači da si pravi mudrac."

Slijedi predavanje fra Anđelka Domazeta:

MILOSRĐE U OBZORJU KRŠĆANSKE NADE

Prije otprilike godinu dana, u dnevnim novinama *Slobodna Dalmacija* objavljen je razgovor sa predstojnikom splitske klinike za psihijatriju prof. dr. Goranom Dodigom o stanju hrvatskog društva. Analizirajući psihoprofil nacije on dijagnosticira, između ostalog, „stanje u kojemu dominira **gubitak nade**, društvo u kojemu je strašno prisutan osjećaj bespomoćnosti“. *Bili smo u ratu, ali smo imali nadu. Sada živimo u miru, ali bez nade!* Posvuda vlada osjećaj da se ništa ne može učiniti, ništa promijeniti. Umjesto nade, prevladava razočaranje koje vodi do ruba očaja i nihilizma.

Sličnu dijagnozu potvrđuju i mnogi društveni analitičari kada tvrde da živimo u **post-optimističnom vremenu**. Naime, 19. i 20. stoljeće zapadno je društvo podupirao optimizam prosvjetiteljstva. Izgledalo je da čovječanstvo korača naprijed na valu neizbjegnog napretka. Tu sigurnost uzdrmala su dva svjetska rata u 20. stoljeću, kao i rat iz 90-tih na ovim našim prostorima.

LAŽNE NADE: KOBNE ILUZIJE

U novijoj povijesti, bili smo svjedoci **različitih lica** lažne nade koja je svojim obećanjima i kobnim iluzijama zavela i unesrećila milijune ljudi. Podsetio bih vas na **tri** takva lica:

jedan oblik lažne nade bijaše **revolucionarni optimizam** triju velikih političkih ideologija 20. stoljeća: fašizma, nacizma i komunizma, koji su napoljetku doveli do stotina milijuna ubijenih;

nakon pada komunizma, drugo lice lažne nade bijaše **naivna vjera u neoliberalni kapitalizam** i svemoć nevidljive ruke tržišta

koja će navodno ljudi usrećiti i obdariti blagostanjem. Uzalud su bila upozorenja na ljudsku pohlepu za profitom, o nužnosti regulacije i kontrole tržišta, i slično. Dogodila se privatizacijska pljačka, rasprodaja imovine, i sve što je s time povezano, kada se vrlo tanak i izabran sloj ljudi obogatio na račun tadašnjeg stanja.

treće lice: površni, naivni, **optimizam hedonističkog društva** koje apsolutizira **sadašnji trenutak**, bezvremensko poimanje stvarnosti u kojoj je jedino još bitan *novac i užitak*. Bez svijesti o opasnostima koje prijete, bez konkretnog zalaganja za dobro.

U svemu tome, **glas Crkve** nije se dovoljno čuo, štoviše, potrošački mentalitet ušao je u samu Crkvu i redovničke zajednice, a očitovao se u osobnom bogatjenju, traženju udobnosti i duhovnoj nepokretljivosti njezinih članova. Malobrojni su kršćani i svećenici istupili javno zbog zloporabe vlasti, ili da osude nepravdu, rijetki su ustali u korist zapostavljenih... Crkva u Hrvatskoj i u BiH nije ostvarila ulogu savjesti društva, ukazujući na nepravdu i zauzimajući se za socijalno slabe i obespravljenе, među kojima je najbrojnija skupina nezaposlenih.

Stoga ne treba čuditi da danas živimo u društvu i zemlji gdje su **nade porušene ili ukradene** od političkih moćnika i religijskih preprodavača lake duhovnosti. Kako su nam danas potrebni ljudi prave nade, ufanja.

TROJICA PAPA O NADI

Nije stoga slučajno da su trojica **velikih papa** na prijelazu čovječanstva u treće tisućljeće izričito govorili o potrebi nade. O kršćanskoj nadi progovara Ivan Pavao II. u svojoj najpoznatijoj knjizi: *Prijeći prag nade*, kao i papa emeritus Benedikt XVI. u enciklici *Spe salvi – Nadom spašeni!*

Papa Franjo o nadi govori u Apostolskoj pobudnici *Evangelii Gaudium – Radost Evanđelja* kada kaže: **“Ne” sterilnom pesimizmu!** „Jedno od najozbiljnijih **iskušenja** koja zatiru žar i guše smjelost jest osjećaj poraza, koji nas pretvara u nezadovoljne i razočarane pesimiste namrgodenja lica.“ (EG 85)

Pesimizam je **bolest duha**, često je to neka vrsta opsjednutosti zlom, a vjernici-pesimisti nalik su dezterima života koji smatraju da je svijet zao i da mu nema spasa... Je li današnji svijet poput biblijske Sodome? Ako i jest za

neke, kršćani ne smiju zaboraviti da se Abraham kod Boga zauzimao za taj grad! (Post 18,16)

Ako se na današnju situaciju u društvu i svijetu mogu primijeniti riječi iz Knjige Postanka da je "čovjekova pokvarenost na zemlji velika" (Post 6,5), prisjetimo se ipak, da je Bog, preko Noe, koji je ostao nevin i pravedan, odlučio otvoriti put spasenja. Na taj način čovječanstvu je dao priliku za novi početak. "Dovoljno je samo jedan dobar čovjek da se neda vrati!", kaže papa Franjo u najnovijoj enciklici. (*Laudato si'*, br. 71.)

BIBLIJSKI ARHETIP NADE

Zanimljivo je vidjeti na koji način Sveti pismo govori o nadi. Nada u Bibliji nije neki neodređeni osjećaj ili filozofski pojam. Ona je nešto opipljivo, vidljivo, neka vrsta strasti, pasije za sutrašnjicom, nuda je ukorijenjena u strateške izvore, nuda je budnost, otpor...

Sveti pismo o nadi govori u mnogim slikama i događajima... Izdvojiti ću jednu sliku, arhetip biblijske nade: **sposobnost rađanja** novoga života. U Svetom pismu imamo toliko pripovijesti o ženama koje su bile besplodne/sterilne zato što je *neplođnost* ne samo biološka, nego i *teološka* činjenica koja govori o tome da ondje gdje se činilo da je povijest zatvorena, da povijest nije u stanju roditi nešto novo, čitamo da je Bog spremeniti učiniti plodnim, darovati budućnost, otvoriti ono što se čini zatvorenim, tako da imamo pripovijesti o ženama koje, iako su već ostarjele, donose na svijet novi život (primjerice, Sara, ili u knjizi o Ruti, zatim primjer Elizabete, i drugih). Tu se, dakle, na jedan arhetipski način pripovijeda kako **svaki naraštaj riskira da se ne otvori budućnosti**, da se ne otvori nadi, sutrašnjici. Drugim

riječima, kada čitamo o problemu sterilnosti, onda se iza toga krije problem jednog naroda koji riskira vlastitu budućnost, koji gleda kako mu se povijest zatvara....

"ČEMU SE MOGU NADATI?"

To temeljno pitanje smisla ljudske egzistencije postavlja Imanuel Kant, jedan od najvećih filozofskih umova svih vremena. A Jürgen Moltmann, glasoviti autor "Teologije nade", uvjerava nas da upravo na to pitanje najbolje odgovara povjesna činjenica Kristova uskrsnuća jer ona razotkriva dobrohotne Božje nakane za budućnost čovječanstva. Nada je za njega u krajnjoj liniji **eshatološka**, a za nas je sada anticipacija, koja za posljedicu ima **uznemirenost i nestrpljivost** vjere... Što se pod tim misli? "Tko se nada Kristu, ne uspijeva se više zadovoljiti danom zbiljom, već počinje zbog nje patiti te joj se suprotstavljati... Nada čini čovjeka **nezadovoljnim** dokle god se ne ispune sva Božja obećanja." (str. 27)

Slično tvrdi i Walter Kasper koji govori o "mudrosti nade" u Božje obećanje spasenja, nade "koja nije prazna češnja ni puka jeftina utjeha. Ona nam već ovdje i sada daje svjetlo i snagu. Mi u ovom svijetu ne sjedimo takoreći u čekaonici vječnosti i samo čekamo da nam se otvore vrata u život. **Nada je aktivna i aktivirajuća snaga.**" (Milosrđe. 168-170.)

Zato nuda nije eshatološko ili, još gore, **apokaliptičko bježanje** iz problematične sadašnjosti u neku savršenu pasivnu budućnost. Nada je nagovještaj i ospobljavanje **mijenjanja sadašnjosti**, preobrazba sadašnjega.

ŽIVJETI MILOSRĐE KAO ZNAK NADE

Imajući sve to pred očima, ja-

snije shvaćamo **aktualnost milosrđa** na koje nas papa Franjo poziva. On nas poziva da usvojimo milosrđe kao stil života, da oblikujemo kulturu milosrđa u našem proračunatom, tehniciziranom i često nemilosrdnom svijetu. Bez milosrđa nema ljudskosti, nema vjere. Bez milosrđa nema budućnosti ni pojedincu ni obitelji ni zajednici ni Crkvi ni čovječanstvu.

Svaki dan susrećemo ljudi koji su "izranjeni i opterećeni", kako reče Isus, i zato je naše poslanje biti **iscjelitelji životnih rana**. To je naša zadaća: iscijeljivanje duša! *Cura animarum*. Dana 30.11.1943. pogubljena je u Auschwitzu mlađa židovska žena Etty Hillesum u 29. godini. U logoru je vodila osobni dnevnik. Posljednja bilješka u njezinom dnevniku zapisana rano ujutro dana 13. 10. 1942. glasi: **U ovim teškim vremenima treba biti balzam za tolike rane!** Eto, to je za mene **smisao Godine milosrđa**: naučiti vidati, liječiti vlastite i tuđe rane, biti lijek, mlem, utjeha ljudima koji su izrađeni raznim životnim udarcima!

U tom smislu završit ću ovo izlaganje sa **sedam svakidašnjih djela milosrđa** koja neka nam budu podsjetnik da je milosrđe najizvrsniji program za vjernika, ali i za Crkvu, za novu duhovnost koja će imati "otvorene oči i hitre noge" (W. Kasper):

1. **Ne isključujem te!** Olako druge isključujemo, dijelimo se, stvaramo vlastite tabore, grupacije, šaljemo drugima poruku: *Ti ne pripadaš nama!*
2. **Saslušaj me!** Samoća i "nemanje vremena", sve se ubrzalo, profesionaliziralo. Ne znamo saslušati s empatijom, rastreseni, odsutni... Kako slušamo? Jesmo li pozorni na ono "između redaka", na melodiju u pozadini? Slušamo li samo ono što nam paše? Saslušati tuđe mišljenje, razloge...

- 3. Govorim dobro o tebi!** Toliko smo fokusirani na tuđe slabosti i mane, da smo zaboravili vidjeti *najprije* ono pozitivno, dobro u drugima...
- 4. Pratim te!** U ovom komplikiranom svijetu nekada nije dovoljno samo dati savjet, već treba jedan dio puta zajedno koračati s drugim, pratiti ih, dok ne smognu snage nastaviti dalje sami...
- 5. Dijelim s tobom!** Manjak solidarnosti: pravedna raspodjela zajedničkih dobara u samostanu. Dijelim s drugima ne samo materijalne stvari, nego i unutarnja stanja duše (bol, radost, očekivanja, razočaranja, i sl.)
- 6. Posjetit će te!** Kultura posjećivanja: više ne svraćamo u druge samostane, zajednice, obitelji... Čekamo da se drugi sjete da dođu k nama, umjesto da mi prvi njih posjetimo. Međusobno se otuđujemo, gubimo kontakt sa stvarnim životom...
- 7. Molim za tebe!** Tko moli za druge, ona ih gleda drugim očima, susreće drukčije... Moć zagovorničke molitve. Kada više riječima ne možemo popraviti naše odnose, ostaje moć molitve...

Slijedi propovijed fra Anđelka Domazeta:

Drago braćo,

želio bih da se prisjetimo kako današnji Papa na više mjesta u svojoj enciklici 'Laudato Si' ponavlja njegovo uvjerenje da je sve na

svijetu međusobno povezano.

S druge strane nama je teško kad gledamo jedni druge i vidimo sve te različite oblike života, rase i vjere. Teško nam je nekako iznutra osjetiti dubinu ove konstatacije da je sve međusobno povezano. Ne osjećamo tu međusobnu povezanost i čini se kao da je kod nas još uvijek taj Newtonov mehanički pogled na svemir. Kao da ne uzimamo u obzir i da su veliki znanstvenici svojim otkrićima ustvrdili da je međuovisnost temeljni zakon svemira, kao što nam to na poseban način pokazuje kvantna fizika. Vrijeme i prostor nisu neovisno jedno od drugog, pa čak se ni atomi ni suatomske čestice ne mogu promatrati odvojeno. Baš kao što su različite stvarnosti fizički, kemijski i biološki međusobno povezani tako i žive vrste tvore mrežu koju nikad nećemo do kraja istražiti i razumjeti, kao što i većinu naših genetskih koda dijele mnoga živa bića.

Dakle, znanost nam utvrđuje ovu Papinu konstataciju da je sve međusobno povezano. A s druge strane, i teološki isto tako možemo jasno reći da nas je isti Bog Otac stvorio. Mi, bića ovog svemira tvorimo jednu vrstu sveopće obitelji. A ta ima isti osjećaj i iskušta koja prepostavlja da imamo radost, nježnost, milosrđe i suočjećanje. Upravo ono što nam kršćanski pojma ljudavi želi reći.

Eto, upravo je kršćanski pojma ljudavi ta snaga koja može ujedi-

niti sve stvari a da ih pri tom ne uništi. I mi smo pozvani živjeti tu kršćansku ljubav, solidarnost među ljudima, kao što na jedan programski način upućuje dokument 'Radost i nada' Drugog Vatikanskog koncila. Radost i tjeskoba ljudi našeg vremena i svih oni koji trpe, su radost i tjeskoba i Isusovih učenika. Evo to je misao koju možemo uklopiti u razmišljanje naše međusobne povezanosti koja ima i teološko, duhovno i znanstveno uvjerenje.

A danas spominjemo svetog Mateja evanđelista i apostola. Znate da njegovo evanđelje završava riječima 'Podîte i učinite mojim učenicima sve narode, učeći ih što sam vam zapovjedio. I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta.' I mi smo dakle pozvani da budemo u ovom svijetu a da u isto vrijeme ne budemo od ovog svijeta. Da u ovom svijetu nasljeđujemo Krista te da nosimo Božju ljubav u taj svijet, ali čuvajući se duha ovoga svijeta, površnosti i mlakosti. Evo, ljubimo svijet u Kristu i s Kristom, u ljubavi koja se sastoji od solidarnosti i služenju. Neka nas ne zastraši i ne obeshrabi današnja situacija u svijetu. Svijet se može mijenjati ali ako prvo svatko od nas nešto promjeni i ako postajemo svjesni svoje uloge. Svima nam je mogućnost mijenjati svijet, pomoći Kristu u ostvarenju Božjeg Kraljevstva na zemlji. Ako se mi promijenimo onda smo pridonijeli stvaranju novog svijeta. Zato smo mi osobno onaj prostor mijenjanja svijeta od lošeg na bolje, u svijesti da je sve u njemu, u Isusu.

DUHOVNE VJEŽBE BOGOSLOVA

Bogoslovi Hercegovačke franjevačke provincije, njih tridesetica skupa s njihovim odgojiteljem fra Ivanom Landekom ml., održali su pred početak nove studentske godine duhovne vježbe u Masnoj Luci od 20. do 25. rujna. Voditelj duhovnih vježbi bio je fra Bože Milić, župnik župe sv. Petra i Pavla u Mostaru. Kroz pet dana održao je prigodna predavanja o franjevačkom pozivu i zvanju. Nakon završene duhovne obnove bogoslovi će se vratiti u naš samostan u Zagreb gdje će nastaviti svoj daljnji studij. Neka ih dragi Bog blagoslov i čuva na njihovom dalnjem putu.

OBRED PRIMANJA U POSTULATURU

U subotu 24. rujna 2016., za vrijeme liturgijskoga čina Večernje molitve, u nazočnosti redovničke zajednice u Mostaru, provincial fra Miljenko Šteko, propisanim obredom, primio je službeno u postulaturu šestoricu ovogodišnjih kandidata, koje je predstavio meštar fra Iko Skoko: Vinko Baćak (Župa Tomislavgrad), Ante Begić (Župa Posušje), Ante Mitar (Župa Posušje), Vlado Pejić (Župa Ružići), Željko Tomić (Župa Posušje – sjemenište Visoko) i Ante Vukoja (Župa Kočerin – sjemenište Visoko).

Nakon molitve, provincial je blagoslovio franjevačke znakove Tau i predao ih novim postulantima. Sukladno zakonodavstvu našega Reda, postulatura je neophodna etapa odgoja kao primjerena priprava za novicijat, za vrijeme koje postulant, živeći u franjevačkom bratstvu, učvršćuje vlastitu odluku svoga poziva i razlučuje je uz pomoć zajednice.

SIMPOZIJ O FRA PETRU BAKULI

U Posušju i Mostaru, 13. i 14. listopada, održan je Međunarodni simpozij o fra Petru Bakuli. Simpozij se održava povodom 200-te obljetnice rođenja toga najobrazovanijeg franjevca onoga doba na cijelom Balkanu.

U Franjevačkome samostanu u Mostaru predstavljeno je čak sedamnaest radova znanstvenih djelatnika sa Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Mostaru.

Uvodno izlaganje održao je fra Ivan Ševo, vikar hercegovačke franjevačke provincije koji je za fra Petra kazao kako je svojim djelom trajno obilježio jedno tegobno doba naše povijesti dajući nam mnoga stvarna i duhovna dobra, pa je time i zaslužio da mu zahvalimo osvjetljujući, tumačeći i slaveći njegovo ime i djelo. „Fra Petar Bakula se cijelim svojim bićem posvetio hercegovačkom zavičaju i njegovu napretku,” kazao je fra Ivan Ševo.

Zatim su uslijedila brojna predavanja iz svih područja kojima se fra Petar bavio. Tako je fra Andrija Nikić predstavio političke i vjerske prilike fra Petrova doba. „Bila su to posljednja desetljeća turske vladavine u našim krajevima, doba kada su turski upravitelji bili bez

sultanova nadzora i radili su što su htjeli. Fratri su morali postupati vrlo oprezno i s mudrošću, kako od okupatora koji se u Hercegovini utaborio ne bi stradao katolički puk. Fra Petar Balula svojim spisima i raznovrsnim djelovanjem budio je želju za slobodom kršćanskog naroda, ” kazao je fra Nikić.

Posebno zanimljiv bio je dio izlaganja IVE Curića koji je otkrio kako je fra Petar u to vrijeme uz studij teologije završio tečaj iz medicine i ljekarništva. „Što više, napisao je ljekaruš koja je najvjerojatnije bila remek-djelo u ovome žanru medicinske literature. Djelo je to koje sjedinjuje medicinu i religiju, medicinu i književnost, kao i medicinu i etnografiju te približavaju

Hercegovačka franjevačka provincija
Sveučilište u Mostaru
Hrvatska akademija za znanost i umjetnost BiH
Općina Posušje

**Međunarodni znanstveni simpozij
o fra Petru Bakulli**
(u povodu 200. obljetnice njegova rođenja)

Posušje – Mostar
13. – 14. listopada 2016.

postupke liječenja i samoliječenja širem krugu ljudi s namjerom da uobičajeno pučko liječenje „pročiste“ od praznovjerja,” kazao je Curić.

Profesor Mladen Glibić s Građevinskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru predstavio je profil u graditeljstvu koji je fra Petar imao za vrijeme života. Gradio je mnoge crkve, škole i druge objekte vjerskoga i pučkoga života onodobna stanovništva. „Četiri su najvažnije njegove građevine: stara biskupova rezidencija u Vukodolu u Mostaru, star crkva u Gradnićima, crkva sv. Stjepana u Gorici i stara crkva sv. Pera Pavla u Mostaru,” kazao je Glibić.

Posebno je zanimljiv doprinos fra Petra u području poljoprivrede. Prof. dr. sc. Jure Beljo s Agronomskoga fakulteta kazao je da teme poljoprivrede, seli i seljaštva zauzima važno mjesto u djelovanju fra Petra. „U svojim

djelima Bakula opisuje područja poljoprivredne proizvodnje u Hercegovini, uvjete za poljoprivrednu proizvodnju i navodi kulture koje se u ovim krajevima uzgajaju. Bakula je na stanovit način kroničar agrara Hercegovine svoga doba. On je svojim savjetima i praktičnim primjerima nastojao pomoći Hercegovcima u unaprjeđenju poljoprivredne proizvodnje," kazao je dr. sc. Bećilo.

Tema izlaganja dr. sc. Irine Budimir s Filozofskoga fakulteta u Mostaru bila je „Biblijske sintagme u Bakulinu molitveniku“. „U jezičnom smislu Pribogoljubna bavljenja za slišati svetu misu iz 1869. godine sadrži kontinuiranu vezu s općefranjevačkom pisanim tradicijom u BiH i autorovim organskim idiomom, a izbor leksema potvrda je karaktera djela i osobnog autorova odnosa prema temi. Taj poučno-vjerski molitveni sadržaj pisan je za duhovnu pripremu vjernika i obiluje zani-

njenicu kako se on prvi zanimalo za stećke i temeljito pisao o njima. Prof. dr. sc Irena Musa, također s Filozofskoga fakulteta istaknula je kako je Bakula neumorno tragaо za boljim životom. „Prostor i vrijeme u kojem je fra Petra Bakula živio, odisali su višestoljetnom kulturnom dekadencijom, borбom za goli живот, neimaštinom, neznanjem, neprosvijećenošću.

kulteta u Mostaru prof. dr. sc. Monika Tomić kazala je da su od samoga pastoralnog djelovanja franjevci brinuli i za zdravstveno stanje puka te su svoja znanja koja su donijeli s europskih učilišta sačuvali u svojim ljekarušama. „Unatoč zabranama i teškom stanju pod turskom okupacijom, svojom su upornošću dobivali dozvole za liječenje. Nisu liječili samo katolički narod nego i lokalne turske moćnike. Tako je i fra Petra postao osobni liječnik Ali-paše Rizvanbegovića," kazala je dr. sc. Tomić.

Povjesničar, arheolog i etnograf tri su karakteristike o fra Petru Bakuli koje su najmanje poznate, a koje je predstavio fra Robert Jolić. „Upravo je Bakula prvi počeo prikupljati arheološke nalaze koje je susretao za svojih čestih putovanja po svim područjima zapadne Hercegovine, prije svega popis nekropola stećaka. Možemo ga predstaviti i kao prvaka etnografije na hercegovačkom području jer je prvi prikupio i potom objavio bezbrojne narodne izreke, od kojih se mnoge od njih nalaze samo u njegovim djelima. Zanimala ga je i povijest, prije svega reda kojemu je pripadao, ali i okružja u kojemu je živio," kazao je fra Robert.

mljivim leksičkim fondom," kazala je dr.sc.Budimir.

Prof. dr. sc Miroslav Palameta s Filozofskoga fakulteta govorio je o Bakulinim zanimanjima za stećke kao spomenike naše kulturne baštine i istaknuo zanimljivu či-

Fra Petar je bio i teolog i filozof i graditelj i ljekarnik, bio je duša i pokretač svih vjerskih, prosvjetnih, kulturnih i humanih djela svoga doba u Hercegovini," kazala je prof.dr.sc. Musa.

Dekanica Farmaceutskog fa-

DUHOVNA OBNOVA NA HUMCU

U srijedu, 19. listopada 2016. u našem samostanu na Humcu održana je redovita mjeseca duhovna obnova za našu provinciju. Program je započeo okupljanjem i zajedničkom kavom u 10.00 sati, nakon čega su se svi premjestili u dvoranu sv. Ante gdje je prije predavača fra Slavka Topića, provincial fra Miljenko Šteko podijelio svoje misli o godini milosrđa.

Među ostalom je rekao: *Bulom "Misericordiae vultus – Lice milosrđa", koja je objavljena 11. travnja 2015., na Nedjelju Božanskoga milosrđa, najavljen je Jubilej milosrđa. Uskoro će završiti, a i mi ćemo ovom duhovnom obnovom završiti tu temu koja se nastavlja kroz naš život. Može se reći da je to jedna mala enciklika koja se tiče života svakoga od nas i zato nam je vrlo važno što je papa Franjo naglasio u ovom dokumentu koji sadrži najdublji program svih dokumenata njegova pontifikata. On je sam u toj buli odgovorio zašto proglašavati godinu milosrđa. Kaže ovako: „zato jer je Crkva u ovo vrijeme velikih epohalnih promjena pozvana pojačano nuditi znakove Božje nazočnosti i blizine. Vrijeme je za Crkvu da ponovno otkrije smisao zadaće koju joj je Gospodin povjedio na Uskrsni dan. Biti znak i oruđe Očeva milosrđa.“ I kao što se za neko dijete s posebnim potrebama kaže da je čudo od djeteta, za ovu bulu koju nam je ostavio papa Franjo, možemo reći da je cvijet među dokumentima koji su objavljeni.*

U njemu se snažnim riječima govori o milosrđu. Započinje ovako: „Isus Krist, lice milosrđa, u njemu je postalo vidljivo i našlo svoj vrhunac to milosrđe. Tu tajnu treba stalno razmatrati jer je ona izvor radosti i mira. Ona je uvjet našega spasenja, nema našega spasenja bez toga. I to je zadnji konačni čin kojim nam Bog dolazi u susret.

Bog nikad ne ostavlja čovjeka samoga, ne prepusta ga zlu.“ Unatoč svem govoru o pravednosti, da bez toga nema oproštenja, vrlo snažno Papa odgovara: „Težini grijeha Bog odgovara puninom praštanja. Bog svojim milosrđem uvijek nadmašuje težinu grijeha. Nitko ne može postaviti granice Božjem praštanju.“ On stalno ponavlja da se Božjoj praštajućoj ljubavi ne mogu postaviti granice. I nastavlja: „milosrđe je najjači pokazatelj Božje svemoći. Nikada Bog nije tako svemoćan kao kad pokazuje svoje milosrđe i praštanje.“ To se može i na naše živote primijeniti. Na to smo svi pozvani. Papa nastavlja: „čitav život Isusov je pokazatelj tog milosrđa, jer sve u njemu govori o milosrđu. Ništa u njemu nije bez samilosti. Isusa u svim situacijama vodi milosrđe. Taj snažni instrument milosrđa stavljen je u naše slabe ruke. Milosrđe je glavni stup Crkve. Njezino naviještanje ne može se događati bez milosrđa.“

U broju 14. Papa kaže kako je hodočašće u svakom smislu preporučeno. „Čitav život je hodočašće i čitav život je put prema cilju. Milosrđe je jedan od ciljeva. Gospodin

nam daje upute za postizanje toga cilja. Nemojte suditi. Tko želi izbjegći Božji sud ne smije se postavljati za suca drugome. Gospodin Isus opraviči i kaže nam da opravštamo kako bi nam bilo oprošteno. Ne može dobiti oproštenje tko ne opraviči. Ne može primiti tko ne daje. Samo onako kako činimo drugima bit će s nama postupano.“

Papa kaže kako naše društvo ima mnoge rane, ali smo mi pozvani njima činiti duhovna i tjelesna djela milosrđa. Nećemo moći izmaknuti Gospodinovim riječima da ćemo biti suđeni prema tome jesmo li žedne napojili, gladnima dali jesti, žalosnog utješili i golog odjenuli. Dobro bi bilo da se i mi kao provincija pitamo što činimo po planu milosrđa.

Na poseban način moramo misliti na isповijedi. Papa kaže o isповjednicima: „Takvi mogu biti samo ako i sami pokajnički traže oproštenje. Oni nisu gospodari sakramenata nego vjerni upravitelji Božjeg oproštenja. Raskajanog grešnika moraju primiti kao otac sina. Pozvani su da uvijek i svugdje budu znak primata milosrđa. To mora prvo biti. Vidljivo i životno.“

Braćo molimo zajednički i punim žarom. Gospodin nam je na-ređio da molimo. Tri nakane su posebno istaknute: da molimo kako ne bismo pali u napast, za radnike u njivi gospodnjoj i za one koji nas progone. Budimo zajedno u moli-tvi i surađujmo s Bogom. On nas je stvorio nedovršene i trebamo raditi na toj nedovršenosti upravo i kroz ove duhovne obnove na koje dolazimo svaki mjesec.

Nakon izlaganje našega provincijala slijedila je pauza nakon koje je predavač fra Slavko Topić iznio svoja razmišljanja o središtu našega svećeničkog života kao i središtu svemira, o euharistiji. Cijelo predavanje možete pročitati u prilogu.

Nakon jutarnjih predavanja i prilike za ispovijed slijedila je sveta misa. Postulantи и novaci su posluživali oko oltara i pjevali na misi pod ravnanjem njihova meštra fra Stanka. Misu je predvodio naš provincijal fra Miljenko, a fra Slavko Topić je propovijedao. Htio je svima prisutnima približiti misi koje nosi u srcu. Ovako je rekao:

Sveti Leopold Mandić je jednom kazao da kad bi nama kršćanima netko oduzeo iz ruku misu, da se ona ne događa, onog bi časa Bog

uništio svijet. Shvaćen i kao kozmos i kao čovječanstvo i kao sve što postoji. Dakle, zato što ima misa, zato što se taj događaj ponavlja u povijesti, zato svijet postoji.

Što daju današnji ljudi? Što daju znanost i sva znanja? Oni mogu dati dobro. Sve što rade može biti jako korisno i dobro, ali se ne može usporediti s onim što mi danas ovde činimo. Od misa živi svijet i sve. Mi to znamo. I ako mi to znamo, onda želimo gledati preko misa na svijet i na ljude oko nas. Trebali bismo dopustiti Isusu da po našoj službi ulazi u povijest. Kao kvasac. To se događa kroz neizmjernosti misnog događaja. On joj ovisi prošlost, ovisi sadašnjost i budućnost. A nama posebno jer mi smo misne osobe. To je prva svijest koju sam sebi i vama želio staviti pred oči.

Druga je da bih volio da uvidimo ono najkonkretnije: našu osobnu povezanost s tim događajem. Misa je nešto Isusovo, bitno njegovo, ali je također i naša. I ovo možemo kazati. Njegova se misa na križu dogodila, ali naša se misa sada događa. Mi nismo dovršili svoju misu. U tom pogledu bih želio približiti misu na događaje najkonkretnije u našoj svakodnevici. Sve što činimo, što radimo i djelujemo, sve ima biti povezano s misom. Kon-

kretno, kad obavimo neku svoju dužnost, na primjer kao svećenici kad isповједамо ili bilo koju drugu svećeničku ili drugu službu vršimo, kad mi to činimo, uvijek u vidu naše buduće mise. Onda se to djelo kroz misu pretvara u Isusovo djelo. Ja putujem u svom vozilu. U stvari, ako to činim u vidu buduće mise, to Isus putuje. On to čini. Ja činim neko dobro, to su Isusova djela kroz svetu misu. Naš život je zato jedna duga nedovršena misa. To su te dvije misli koje sam htio podijeliti da sve što činimo sve činimo u vidu na našega Gospodina Isusa Krista. Jer što činimo, činimo uvijek u vidu naše buduće mise i nikad nećemo biti praznih ruku. I onda kroz misnu pretvorbu to zaista postaje njegovo djelo na slavu Oca po Duhu Svetom.

Predavanje fra Slavka Topića:

EUHARISTIJA U POVJESTI

Povijest je Božje djelovanje na izvan (ad extra) u vremenu od stvaranja do posljednjega trenutka u parusiji. To su, ustvari, vidljiva divna Božja djela koja stalno stoje pred našim očima: gledamo ih, promatramo ih, divimo im se i Boga hvalimo i slavimo. U ljudskoj povijesti ima i dobra i zla, ratova i mirovnih ugovora, ljudskih iznašašća i ljudskoga neznanja.

U tom povijesnom tijeku vremena postoji sveta povijest, to jest povijest spasenja Božjeg, divnih milosnih Božjih zahvata u ljudskoj povijesti – mirabilia Dei. Zapravo je sva vremenska ljudska povijest takav milosni Božji zahvat. Isusovo utjelovljenje u povijest daje povijesti novi tok, pravi početak povijesti spasenja po Kristu, koja se nastavlja po Crkvi, sve do drugoga Kristova dolaska. I toga trenutka, to jest kad se završi vrijeme sveopće povijesti spasenja u vremenu, Krist uvodi sveopću ljudsku povijest u

nadpovijest, to jest iz vremena u vječnost. Jer, s Kristom je nastala punina vremena.

Koje mjesto zauzima euharistija u ovoj sveopćoj povijesti spasenja? Ovako možemo kazati: sveukupna povijest je u znaku euharistije i sve je stvarano u vidu euharistije. Konkretno rečeno, euharistija je prisutna u povijesti na tri načina: kao lik, kao događaj i kao sakrament.

LIKOVNI EUHARISTIJE U POVIJESTI

U Starom zavjetu (SZ) euharistija je prisutna u slikama. Starozavjetni se čovjek pripravlja za Večeru Gospodnju. To kaže Isus u usporedbi „Neki čovjek pripremi veliku večeru“. Tu On govori o sebi samom: On, posrednik između Boga i ljudi, priprema tu večeru.

I „kada bijaše vrijeme večere, posla slugu svoga da rekne uzvanicima: Dođite, već je sve gotovo“ (Lk 14,16). Ti su uzvanici oni koje su pozivali starozavjetni proroci: pozivali su ih na Kristovu večeru. Ali ne samo proroci svojim riječima, već i razne slike i „tipovi“ sami po sebi čuvali su uspomenu na tu Večeru.

To je, prije svega **mana u pustinja** (Izl 16,4), zatim **žrtva Melkisedekova** (Post 14,18) koji prinose kruh i vino, zatim **Izakovo žrtvovanje** (u „Hvali Sion Spasitelja“: „Divno mu je spominjanje, Izakovo žrtvovanje, Izraelskog vazma Janje, mana hrana pustinjom“, sv. Toma A.). A onda dolazi jak euharistijski predznak: **Pasha!** Od nje euharistija uzima ime i obredni sadržaj. U svezi s euharistijskim protutipom Pashe, Isus je nazvan kao Jaganjac Božji. Već od one noći izlaska iz Egipta Bog je promatrao euharistiju koja nam daje pravo Janje: „Gdje god spazim krv – kaže Bog – proći će vas (Izl 1,13), učinit će da slavite Pashu, poštujeteću vas i spasiti“. U toj krvi starozavjetnoga janjeta, Bog je video Kristovu krv – to jest euharistiju. Opazivši krv na dovratnicima izraelskih kuća, Andeo zatirač mimo-

ske Pashe slavio se u dva dijela. **Prvi dio** jest klanje i žrtvovanje janjeta. To se događalo u Hramu, dana 14. Nisana - popodne. To je ono isto vrijeme kad je Krist bio raspet i, viseći na križu, u trosatom umiranju prinosio Sebe za spasenje čitavoga svijeta. **Drugi dio Pashe** jest samo blagovanje žrtve na pashalnoj večeri. To se blagovanje događa u noći poslije 14. Nisana. Bila je obredna, to jest liturgijska večera. Otac obitelji samo u tom času posjedovao je svećeničko dostojanstvo: tumačio je dostojanstvo obreda, opisujući svojim sinovima sažetak veličanstvene Božje povijesti u odnosu na svoj izabrani narod. Pasha je bila spomen-čin povjesnog izlaska iz Egipta, zemlje ropstva, prema Obećanoj zemlji. U Isusovo vrijeme Pasha postaje **spomen-čin** i svih drugih čudesnih Božjih zahvata u povijesti Izraela. Ustvari su to *četiri najvažnije noći svijeta: Noć stvaranja* (Neka bude svjetlo!), *Noć Abramovog žrtvovanja Izaka*, *Noć izlaska iz Egipta*, i *Noć Mesijina dolaska* koja se tek imala ostvariti. Dakle, Pasha je bila **spomen-čin** (Izl 12,14) i u isto vrijeme bila je **iščekivanje**.

Dramatičnost Pashe jest u tome, što Mesija, kada je već došao, nije bio prepoznat ni prihvачen, nego „postupiše s Njim kako im se prohtjelo“, ubivši ga upravo za vrijeme blagdana Pashe i tako, i ne znajući, ispunije starozavjetnu sliku: umjesto svoga janjeta, žrtvovaše Krista, pravoga Božjeg Jaganjca. *Te iste, naime, noći, u jednoj obiteljskoj kući na gornjem katu, ostvarilo se ono što su vjekovni očekivali.* Isus je uzeo kruh, kao otac sve-ljudske obitelji, zahvalio Bogu, razlomio kruh i dao učenicima govoreći: „Ovo je moje tijelo koje se za vas predaje. Ovo činite na moju uspomenu!“ Upotrebio je istu riječ **spomen (spomen-čin)** iz knjige Izlaska kad se žrtvovalo

ilazio je one koji su u kući, jer je u toj krvi video Kristovu Krv, to jest euharistiju. Pa ako je sama slika u SZ-u imala moć spašavanja, kakva li će tek biti snaga same zbilje? Zbog moćne djelotvornosti starozavjetnih slika, sv. Toma i te same starozavjetne slike naziva „sakramentima staroga Zakona“.

U Isusovo vrijeme obred židov-

pashalno janje, da svima bude jasno da toga trenutka prestaje stara, a započinje nova Pasha. **Iz stare Pashe ostao je samo spomen-čin**, a bitno je izmijenjen njegov sadržaj. O toj svetoj zbilji sveti Efrem zanosno kliče: „*Blažena si ti, Posljednja noći, jer se je u tebi ispunila Egipatska noć. Naš Gospodin u tebi je blagovao malu Pashu i sam je postao velika Pasha; Pasha je zamijenila Pashu, blagdan je zamijenio blagdan. Evo Pashe koja prolazi i Pashe koja ne prolazi; evo slike i njezinog ispunjenja!*“

EUHARISTIJA KAO DOGAĐAJ

Mi smo sada u *punini vremena* i euharistija nije više slika, već zbilja. Sadržaj stare Pashe nije uništen niti zaboravljen, već mu je nadodat novi, neizmjerno važniji, kao što je važnija živa osoba od njezine slike. Na to misli Apostol kad kaže: „Žrtvovano je naše pashalno janje – Krist! (1 Kor 5,7). Staro i novi otajstvo: nekad predoznačeno (staro) i sada ostvareno (novo) – kako za euharistiju kaže Meliton Sardski.

Koji je to događaj koji utemeljuje euharistiju i koji ostvaruje novu Pashu? Dva su odgovora u evanđeljima, koja se međusobno upotpunjavaju: jedan u Ivanovu evanđelju, drugi u sinopticima.

Vidjeli smo da se stara Pasha odvijala u dva dijela i na dva različita mesta: žrtvovanje u Hramu i blagovanje večere po kućama. Ivan upire prstom u stvarno žrtvovanje u Hramu, odnosno u Isusovo stvarno žrtvovanje na Križu, a sinoptici ističu mistično Isusovo žrtvovanje na Posljednjoj Večeri. Ivan uporno ističe vremensko približavanje dvaju događaja: židovske Pashe („šest dana prije židovske Pashe“, „uoči blagdana Pashe“, „bio je dan Pashe“) i dolazak „Isusova časa“, to jest „časa

Isusove proslave“, a to znači Njegove smrti na križu. Približava se, dakle, jedan određeni dan i jedan određeni čas i jedno prostorno približavanje Jeruzalemu i oba se kretanja susreću i završavaju na Križu na Kalvariji – 14. Nisana poslije podne, upravo u onom času, kad u Hramu započinje žrtvovanje pashalnih jaganjaca. To potvrđuje i onom pojedinošću kod Isusove smrti Kristove: „Ni jedna mu se kost nije slomila“, što je bio propis za pashalno židovsko janje (Izl 12,456). Kao da Ivan želi ponoviti riječi Ivan Krstitelja: „**Evo Jaganjca Božjega koji uzima grijehe svijeta**“ (Iv, 1,29).

Sipotici, pak, radije promatraju trenutak Posljednje Večere, na kojoj Isus ustanavljuje euharistiju i time ispunja prijelaz iz Stare u Novu Pashu. Oni ističu pripravu Posljednje Večere, koju Isus slavi prije svoje smrti. Tako kod Luke stoji: „**Gdje je dvorana u kojoj bih mogao blagovati pashalnu Večeru sa svojim učenicima?**“ (Lk 22,11). Ustvari je to promatranje istoga događaja sa dva različita gledišta. Po prilici onako, kako to kaže sv. Efrem: „Na Večeri Isus je žrtvovao samoga sebe, a na križu su Ga žrtvovali drugi“ (Himni o razapinjanju, 1,3), ističući tako i Isusovo slobodno darivanje svoga života za nas, to jest da „ima vlast dati svoj život i opet ga uzeti“ (Iv 10,18).

Događaj, dakle, koji utemeljuje euharistiju jest Kristova smrt i uskršnje: „dati život i opet ga uzeti“. Riječ je o jedinstvenom jedanputnom događaju u vremenu i prostoru, kako stoji u Poslanici Hebrejima: „**Krist se jedanput – u punini vremena – pojavio da svojom žrtvom uništi grijeh**“ (Heb 9,26). Ali se ovdje ne radi samo o događaju, o golim povjesnim činjenicama, već je silno naglašen i razlog Kristove smrti i uskršnja: Njegova ***ljubav prema***

nama. Razlog je ono ***za nas*** i ono ***za me***. Euharistijski događaj jest prije svega događaj Kristove, Božje ljubavi prema čovječanstvu. To ističe sv. Pavao, kad kaže: „**Krist nas je ljubio i predao samoga sebe za nas kao prinos i žrtvu – Bogu na ugodan miris**“ (Ef 5,2).

Budući da je Krist jedan i nedjeljiv od Oca i Duha Svetoga, onda je jasno da cijelo Presveto Trostvo sudjeluje u žrtvi iz koje se rađa euharistija. Ona je božanski čin ljubavi i milosrđa Oca, Sina i Duha Svetoga. Ona izvire iz dubine Božje ljubavi prema svakom čovjeku i svakom stvorenju. I Otac se žrtvuje darivajući svoga Sina za svijet. Naopaka je slika Boga Oca, bezosjećajnog gore na nebu, dok Sin umire na križu, Oca koji samo prima, a ne dariva se. On se dariva u Sinu i sa Sinom. U modernoj današnjoj kulturi prisutna je zabluda, koja pokušava na Boga-Oca prenijeti neke predrasude koje psihanaliza primjenjuje zemaljskom (ljudskom) ocu. Pavao zanosno ističe: Otac „**nije poštudio svoga Sina, već ga je predao za sve nas**“ (Rim 8,32). Krist je na križu s onim vapnjem ljubavi: „Dovršeno je“, uništilo svaki grijeh i smrt i sve, grijehom udaljene i izgubljene, vratio Ocu i tako dao svu čast i slavu Presvetom Trostvu. Euharistijski događaj u svojoj biti jest to zahvaljivanje, to davanje časti i slave Bogu - po Kristu, s Kristom i u Kristu.

EUHARISTIJA KAO SAKRAMENT

Povijest Crkve ustvari je treće, posljednje razdoblje povijesti spasenja, u kojem mi sada živimo. Euharistija je u tom razdoblju prisutna kao sakrament, to jest pod prilikama Kruha i Vina, kako ga je Isus ustanovio na Posljednjoj večeri i rekao: „**Ovo činite meni na**

spomen!“ Kao što znamo, postoji samo jedan Veliki petak u povijest spasenja, jedna Kristova muka i Smrt na križu za spasenje svijeta. Liturgija, odnosno euharistija kao sakrament, slaveći taj događaj, obnavlja ga i čini prisutnim nama danas. Augustin kaže da misa **renovat – obnavlja** taj Događaj spasenja. Tako Crkva trajno drži i vjeruje. U naše vrijeme Papa Pavao VI. u enciklici *Mysterium fidei* upotrebljava glagol *rappresentare*, shvaćen ovdje u jakom značenju *ponovno uprisutniti*. Događaj se zbio samo jedanput – *semel* – a sakrament se ostvaruje svaki put – *quotiescumque*.

Starozavjetna liturgija u Isusovo vrijeme na sličan način tumači i doživljava svoju Pashu: „*U svakom pokoljenju, svako mora smatrati samoga sebe, kao daje on osobno izišao, one noći, iz Egipta.* Slično tako, svaki kršćanin u bilo kojem vremenu mora smatrati samoga sebe kao da je on osobno bio onog popodneva ispod križa, zajedno s Marijom i s Ivanom. Da i mi, svaki put kad smo na misi, postajemo „očevici“ i suvremenici

Kristove žrtve na križu.

Bilo bi premalo da misa, odnosno sakrament euharistije, uprisutnjuje događaj Križa samo nama ljudima. Ona ga najprije čini prisutnim Bogu, Ocu nebeskom – radi nas i našega spasenja. I jer se naše spasenje odvija u vremenu, tako se i Žrtva Križa neprestano događa u vremenu. To neprestano obnavljanje ili sakramentalno događanje ove spasonosne Žrtve svijeta čini Duh Sveti. U Njemu se i po Njemu obnavlja žrtva Križa Kristova, i ova sakramentalna ili misna, i ona jedan-putna povijesna Žrtva Velikoga petka. Preuzimajući jednu izreku sv.Bazilija, papa Ledon XIII., u svojoj enciklici o Duhu Svetom, kaže da je „Krist izvršio svako svoje djelo, i posebno svoju Žrtvu, sudjelovanjem Duha Svetoga (**presente Spiritu**)“. To spominje i današnja misna liturgija u molitvi svećenika neposredno prije pričesti: „*Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga, ti si po volji Očevoj, uz sudjelovanje Duha Svetoga, svojom smrću oživio svijet....*“ Slično i poslanica Hebrejima ističe da je Krist **po**

vječnom Duhu prinio sama sebe Bogu kao žrtvu bez mane (Heb 9,14). Događaj Križa, dakle, zbio se i zbiva se danas u misi – **u i po** Duhu Svetome. On je na Križu djelovao u dubinama Kristove duše, dok se prinosio Ocu za nas. On, koji je **vječni Duh**. Žrtve Staroga Zavjeta nemaju neprolaznu trajnost – prestale sa Starim Zavjetom. Novozavjetna Žrtva trajat će do kraja povijesti – zahvaljujući **Vječnome Duhu**, po kojemu nam je Isus je pribavio **vječno otkupljenje** (Heb 9,12). Žrtva Kristova Križa i završena je i još traje, časovita i trajna, časovita po povijesti, trajna po Duhu Svetome. Crkva i njezini sakramenti mogući su samo po Duhu Isusovu koji živi u Crkvi. U euharistiji, odnosno u misi, u najsvetijem trenutku pretvorbe ili posvete Crkva Ga zaziva **u molitvi epikleze**.

U mjeri u kojoj se i mi otvaramo djelovanju Duha Svetoga za vrijeme mise i u životu, Isti Duh Isusov, koji boravi u nama, učinit će od nas, kako molimo i misnom kanunu – **„trajnu žrtvu Bogu milu“**.

DUHOVNA OBNOVA I PRIMANJE SLUŽBI LEKTORA I AKOLITA

U subotu 22. listopada, na blagdan sv. Ivana Pavla II. bogoslovi naše provincije imali su redovitu mješevnu duhovnu obnovu. Obnova je započela kratkim predavanjem provincijala fra Miljenka Šteke u kojem se posebno osvrnuo na okružnicu redovnicima „*Kontemplirajte*“ koja je izišla pred kraj godine posvećenog života. Provincijal je mladoj braći tumačio okružnicu, kojoj je nit vodila knjiga Pjesma nad pjesmama. Nakon predavanja oca provincijala uslijedilo je jednosatno klanjanje Presvetom oltarskom sakramantu koje je bilo uvod u slavljenje svete mise. Pod svetom misom otac provincijal potaknuo je braću za daljnji hod u posvećenom životu te podijelio službe lektora i akolita. Osmorica braće su primila službu lektora, a osmorica službu akolita. Nakon svete mise uslijedila je molitva Večernje kao pohvale i zahvale Bogu.

MISIONARI MILOSRĐA

Jubilarna godina milosrđa završila se na liturgijsku svetkovinu Isusa Krista Kralja svega stvorenoga, 20. studenoga 2016. Na početku slavlja godine milosrđa, Papa Franjo u buli *Misericordiae vultus* najavio je kako će u sve biskupije svijeta odaslati „misionare milosrđa“. S prvim danom korizme više od tisuću svećenika u Rimu primilo je „mandat“ iz ruke pape Franje. Kako je zapisao u svojoj pobudnici, Papa želi da ti svećenici budu „živi znak“ Očeva praštanja te da imaju „*vlast odriješiti i one grijeha koju su pridržani Apostolskoj Stolici*“.

To su grijesi koje Crkva drži osobito teškim, a u nekim slučajevima podrazumijeva i automatsku kanonsku kaznu izopćenja. Pet je takvih grijeha: svetogrđe presvetoga sakramenta, fizički napad na papu, biskupsko ređenje bez papinskoga odobrenja, pokušaj odrješenja grijeha protiv šeste zapovijedi u kojem je sam isповjednik sudjelovao, te kršenje isповjedne tajne.

Biskupska konferencija održana je 17. i 18. ožujke 2016. u Mostaru, u priopćenju između ostaloga donosi sljedeće: *Biskupe raduje činjenica da biskupijske zajednice na svim razinama u BiH nastojane proživljavati Godinu božanskoga milosrđa na osobit način u korizmenom vremenu. U skladu sa smjernicama Papinskoga vijeća za novu evangelizaciju, preporučuju svim župnicima i voditeljima drugih crkvenih institucija da iskoriste blagoslovljenu prigodu Papinskoga imenovanja četvorice misionara milosrđa iz BiH sa zadaćom da propovijedaju Božje milosrđe i pozivaju vjernika na obraćenje i pomirenje s Bogom, s ovlašću da odrješuju i od kazna pridržanih Apostolskoj Stolici - članovi Hercegovačke franjevačke provincije fra Ivan Landeka ml. i fra Milan Lončar s teritorija Mostarsko-duvanjske biskupije te članovi Franjevačke provincije Bosne Srebrenе fra Slavko Topić i fra Josip Ikić s teritorija Vrhbosanske nadbiskupije.*

Dekret koji su primili fra Milan i fra Ivan

Radosni smo kao zajednica što su dvojica naše braće dobili mandat misionara milosrđa. Fra Milan Lončar i fra Ivan Landeka ml. bili su uvek spremni primiti nas braću kao i sve ostale vjernike za sakrament ispovjedi. Kao zajednica im zahvaljujemo što su uvek bili na raspolaganju biti misionari milosrđa.

KAPITUL NA ROGOŽINAMA U ŠVICARSKOJ

Ove godine upriličili smo Kapitul na rogožinama za braću koja pastoralno djeluju u Švicarskoj. U ponedjeljak, 21. studenoga 2016. u prostorijama HKM Zürich okupila su se sva braća na susret s provincijalom fra Miljenkom Štekom, u čijoj je pratnji je bio i tajnik fra Stanko Čosić. Posebno nam je bilo drago da je pristigao i novi misionar u HKM Ticino, fra Slaven Mijatović, koji je također nazočio ovom susretu.

Bratsko okupljanje braće u misiji. Potom susret u župnoj dvorani. Svaki je brat ukratko iznio ono što je program rada u njegovoj

misiji ili župi, kako bi o. Provincijal imao bolji uvid u ono što se događa. Potom smo se dotakli i važnih tema koje se odnose na budućnost misionara i misija u Švicarskoj.

skoj kako bi zajednica mogla pravodobno djelovati i odgovoriti na moguće izazove.

Otc Provincijal je ukratko informirao o događajima u Provinciji s posebnim osvrtom na bolesnu braću.

Nakon kratke stanke slijedila je sveta misa u misijskoj kapelici; misna nakana bila je za pokojnu braću. Predsjedatelj je bio o. Provincijal.

Nakon svete mise nastavljeno je druženje u dobrom ozračju uz ručak i razgovor.

Fra Ivan Prusina

KAPITUL NA ROGOŽINAMA

Dana 29. studenoga 2016. godine, na blagdan Svih svetih franjevačkoga reda na Širokom Brijegu Hercegovačka franjevačka provincija proslavila je tradicionalni „kapitul na rogožinama“. Na susretu je sudjelovalo sedamdesetak braće, te među njima postulanti i novaci.

Proslava je počela bratskim druženjem u 9.30 sati. U 10 sati su braća izmolila srednji čas, a potom je uslijedilo kratko obraćanje gvardijana i domaćina fra Tomislava Puljića. Nakon toga Toni Gržinić iz tvrtke Diverto održao je predavanje o informatičkoj sigurnosti u današnjem vremenu. Budući da skoro svi danas koriste računala, internet i pametne telefone, dobro se bilo upoznati i s opasnostima suvremene tehnologije. Predavač je naveo i objasnio najčešće opasnosti i pokazao kako se zaštiti od njih i kako se

nosit s njima.

Poslije predavača riječ je imao provincijal fra Miljenko Šteko. Na početku je uputio nekoliko poticajnih riječi o životu, o njegovoj prolaznosti, o našem stavu prema životu i drugima oko nas. Zatim je predstavio statističko stanje Provincije. Iznio je broj braće u formaciji, ovogodišnje jubilarce. Spomenuo je svu bolesnu braću i njihovo trenutačno stanje. Raspravljeno je o nekim projektima i izazovima Provincije.

Oko dvanaest sati počela je sveta misa. Misu je slavio Provincijal u koncelebraciji s ostalom braćom svećenicima. Slavlje je pjevanjem popratio zbor postulanata i novaka pod ravnanjem fra Stanka Mabića. Budući da se prije mise osvrnuo na praktične

stvari u životu fratra, u propovijedi se Provincijal dotaknuo duhovnoga života frata:

"Draga braćo! Danas su liturgijski Svi sveti Franjevačkoga reda kojem pripadamo. Prigoda je i trenutak da se iskreno upitamo o svom pozivu i životnom putu koji bi trebao voditi svetosti. Prigoda je i da pronađemo u sebi zahvalnost zbog vlastitog poziva i radost zbog poslanja. Neka svatko od nas, Milosti otvoren, stavi pred sebe kao na dlan vlastiti život i zagleda se u taj život u svjetlu ovog blagdana – svet, sveci, franjevci. Za svetost se valja izboriti. I zato nam je hrabro poći na one dijelove bojišnice koje najbolje poznajemo i koji lako mogu popustiti pred nавalom onoga što nas odvlači od svetosti. Mjesto je to koje najbolje poznaje svako biće – naše srce i duša!"

U kakvom je stanju naša nutrina?

Na pitanje odgovorimo protupitanjem: koliko ozbiljno i koliko duboko u sebi doživljavamo svoje zavjete i svoje zvanje. Što je zvanje? Možda bi se mogao dati i ovakav odgovor: Zvanje je životni izbor, poslanje, kao služenje Bogu i bližnjemu. Po čemu se vidi da mi fratri imamo zvanje i poslanje?! Jedinice mjerne mnoge su, neke od njih sigurno su: poniznost i nesebičnost, radost i velikodušnost, odgovorna kreativnost i ustajnost.

Fratar je onaj čovjek iz evanđelja koji je doživio potres duše, koji je na Kristov poziv stavio ruku na plug i više se ne vraća starome životu (Lk 9, 62). Štoviše, osjeća golemu odgovornost za duše oko sebe, za cijeli svijet, jer tu predstavlja Kristova apostola. Njegovo deserterstvo imalo bi dodatnu dimenziju. Takvim činom doveo bi u pitanje vjerodostojnost vlastite osobnosti, jer se vjerojatno oduševljeno odazvao, svečano dao riječ, učinio zavjete, položio zakletve pred Bogom i ljudima, pred vlastitom sjeću i savjeću.

Ali kako se boriti protiv tihog duhovnog deserterstva, kojeg nitko od nas ne želi i koje gotovo nalikuje na tihu mučeništvo, kada usta govore jedno a srce

drugo? I kojeg drugi ljudi, najčešće, ne vide – barem do kraja i posve ne vide! Sami tada postajemo svoji tužitelji, branitelji i suci! Tri strašno suprotstavljene uloge u jednoj duši! Valja nam, stoga, dobro proniknuti i odgonetnuti tajnu vlastitoga zvanja, jer narod pametno kaže: ne može se voljeti ono što čovjek ne poznaje...

Mnogo toga nam je u zvanju poznato, ali mi nikada nećemo biti posve sigurni, osim u ruci Božjoj. Kamo će nas ona odvesti – do trona ili križa – nije naša odluka. Kakvo li je predanje imao naš sveti Utemeljitelj! Ne možemo sebe i druge voljeti, ako ne poznajemo vrednote i ljepotu vlastitoga zvanja?! Radi se tu zapravo o svijesti vlastitoga dostojanstva.

Tko me to pozvao?

Da, ja sam pozvan od Boga, ma što mislio o tome danas. Isus me zapazio onim pogledom iz današnjega evanđelja i odabrao. Na meni je kako ću odgovoriti i odgovarati cijelog života. Valja iskreno čuvati taj darovani biser od Njegove ljubavi i povjerenja.

Bog nam je podario veliku moć i čast, dao nam je zadovoljštinu već i za ovoga života. Ipak, kao na mrtvoj duhovnoj straži tu je toliko toga nesavršenog, ljudskog, slabosti – možda prigoda da nas uvijek iznova pouči poniznosti.

Neka naša slika o nama bude realna, bez škrupula i bez himbe. Ostati evanđeoski normalni, to je naš imperativ, a to možemo samo ako ustrajemo u ljubavi i zaljubljenosti u svoj poziv – služiti Isusu na način sv. Franje, svjedočeći njegovu ljubav najprije braći s kojom živimo, a onda svim ljudima. Jedino ljubav može oplemeniti svijet, ali ujedno zaliječiti i teške trenutke i vidove našega zvanja.

Ljudski gledano Bog nam pribraja novu braću. Ne sušimo se u svojoj karizmi, nego se pomlađujemo. Gospodin je s nama i u uz nas – nemojmo u to nikad posumnjati. Stoga, ne dajmo se uklopiti u kuknjavu koja se razliježe zemljom niti svrstatи među gubitnike još za života. Pohrlimo na izvore nade i radosti, Kristu Kralju vjekova, „Ondje, gdje mi kažemo: ‘Sada je sve gotovo!’, Bog kaže: ‘Sada sve uistinu započinje! – piše njemački kardinal Joachim Meisner i dodaje: „Od ‘umornih boraca’ moramo postati Isusovi učenici, oduševljeni misionari.“ Zar mučenički zalog naše Provincije na ovome mjestu nije znak ohrabrenja? Zato idimo ovim svijetom čineći sve što je u našoj moći i crpeći iz vrela milosti što je Gospodin izlijeva na nas, po nama, u nas. I ne bi bilo dobro mjeriti naše djelo prema parametrima reklama i svjetovnog uspjeha. Gospodin često izvodi više ploda iz onog što mi doživljavamo kao neuspjeh, negoli iz naših površnih uspjeha. Dobar dio tih plodova možda nikad nećemo vidjeti, ali bit će sigurno pridodan rizni-

ci za vječnost... Zapravo, još smo na putu na kojem možemo proći križni put i mnogobrojne nevolje. Nebitne stvari valja izlučiti i odbaciti. Ne možemo se baviti nebitnim dok imamo stotinu problema gdje se radi o našoj koži, budućnosti Crkve na ovim prostorima, radi se konačno o našem spasenju i vječnoj sreći, jednostavno je u pitanju: raison d'être (razlog postojanja) našega života. Valja izbjegići inflaciju problema, jer „problema“ ima više nego naših snaga.

Na tom hodu na nama nije slaviti ovozemnu moć niti je izravno slamati, promicati ideologiju jednu ili drugu, već biti navjestitelji spasenja Kristova. Na nama je dijeliti ljekovite sakramente Kristove Crkve... Svatko na ovom svijetu ima pravo na Krista!

Svetost i grešnost

Jednom su pitali Sv. Tomu Akvinskoga: "Što je potrebno da bi se postao svet?" A on je jednostavno odgovorio: "Odlučiti to." Odluka je mnogo važnija nego želja. Odlučiti postati sveti! To je poruka ovoga dana svakome od nas!

Uvijek se upire prstom u nekoga, trača i ogovara. Slika će se i o nama mijenjati iz dana u dan, iz sata u sat. Ovisno koliko grijeh vlada nečijim očima i srcem. Često ćemo i bez razloga biti popljuvani, ocrnjeni, prokazani – nekad jednostavno zbog nečije griznje savjesti. Ipak, postoje stvari o kojima valja voditi računa. Valja čuvati diskreciju, kaluzuru vlastite kuće i zajednice. Unutra formacija i po potrebi rasprava, a prema vani razborita informacija. Paziti na svoje riječi, paziti na razgovore s laicima... Vjerujte mi, ne govorim ovo napamet. Nije to pitanje je li habit zgužvan i košulja masna i koliko je netko vina popio. Nego koliko su npr. koštali zubi koji su se popravili. (...) O svemu valja voditi računa. „... Ego sub nullius redigar potestate! - Ali – neću da mnome išta vlada“ (1 Kor 6, 12).

Na svom životnom hodu valja nam se prepustiti nadahnucu Duha Svetoga, moliti posebno za dar razboritosti, da naša razlučivanja crnog i bijelog, ovnova i jaraca, budu spasonosni odraz Kristova pogleda, jer biti s njim znači crpsti s neiscrpna izvora, na kojem ćemo pronaći izlaz iz teškoća koje donosi ljudski život.

Ne bi bilo dobro da uvjetovani zbivanjima podlegnemo površnoj politizaciji i medijskoj manipulaciji. Od nas se očekuje da budemo duhovni i narodni stožeri ma kako mi tanki i slabili.

Braćo, može se dogoditi – što je strašno i pomisliti! – da mi, Božji izabranici poslati na djelo spašavanja drugih, zbog našeg življnenja i lošeg svjedočenja budemo zapreka nekome da primi „onaj drugi dio“ vjere koja dolazi iz navještaja i svjedočenja, koji je Bog namjeravao dati upravo preko nas. To bi značilo biti nekome zapreka na putu do spasenja. To je naše biti ili ne biti. To je istinsko pitanje svetosti na koju smo pozvani!"

Po završetku misnoga slavlja, nakon duhovne okrjepe, braća su ručkom okrijepila i tijelo. Poslije ručka su se braća razišla svojim kućama i svakodnevnim zaduženjima.

BOGOSLOV FRA JOZO MALIĆ NAPUSTIO ZAJEDNICU

Zagreb, 1. studenoga 2016. – Bogoslov **fra Jozo Malić** (iz župe Kongora) odlučio je napustiti bogosloviju i Zajednicu. Odluku je donio nakon razmišljanja i molitve. Zahvalio se cijeloj Zajednici na svemu što mu je pružila za vrijeme boravka u našim odgojnim ustanovama.

Želimo mu Božji blagoslov i uspjeh u budućem životu i radu.

FRA BRANKO RADOŠ IZABRAN ZA NOVOG KOORDINATORA

Švicarska biskupska konferencija, nakon provedene procedure glasovanja, izabrala je fra Branka Radoša, misonara u Luzernu, za novog koordinatora Hrvatskih katoličkih misija u Švicarskoj. Isti izbor potvrdilo je Ravnateljstvo HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu. Fra Brankova petogodišnja služba počinje 1. siječnja 2017. Srdačno čestitamo fra Branku, a fra Mići Pinjuhu, dosadašnjem koordinatoru, zahvaljujemo za predan dosadašnji rad!

FRA NIKOLA PAŠALIĆ IZABRAN DELEGATOM HRVATSKE INOZEMNE PASTVE ZA SJEDINJENE AMRIČKE DRŽAVE

Ravnateljstvo HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu, nakon provedene procedure glasovanja, izabralo je fra Nikolu Pašalića, župnika župe sv. Ćirila i Metoda i sv. Rafaela u New Yorku, delegatom Hrvatske inozemne pastve za Sjedinjene Američke Države. Fra Nikola će od dosadašnjeg delegata vlč. dr. Mate Bižace preuzeti petogodišnju službu 1. siječnja 2017. Srdačno čestitamo!

FRA IVAN PERIĆ PRIMLJEN U NAŠU PROVINCIJU

Fra Ivan Perić iz župe Brestovsko, dosadašnji kandidat za brata provincije Bosne Srebrenе, s privremenim zavjetima, napisao je molbu za prelazak u našu provinciju. Nakon preporuke dosadašnjih odgojitelja i suglasnosti provincijala fra Jozе Marinčića s Definitorijem Bosne Srebrenе, naš je Definitorij na sjednici od 7. prosinca 2016. prihvatio fra Ivanovu molbu. Do obnavljanja svojih privremenih zavjeta, fra Ivan će boraviti u našoj Kustodiji.

Fra Ivanu želimo dobrodošlicu!

BOGOSLOV FRA PETAR JUKIĆ NAPUSTIO ZAJEDNICU

Zagreb, 6. prosinca 2016. – Bogoslov prve godine **fra Petar Jukić** (iz župe Posušje), nakon više razgovora s odgojiteljima, napustio je bogosloviju i Zajednicu. Zahvalio se cijeloj Provinciji na svemu što mu je pružila za vrijeme boravka u našim odgojnim ustanovama.

Želimo mu Božji blagoslov.

DALIBOR MILAS INKARDINIRAN U BISKUPIJU GRAZ-SECKAU

O. fra Dalibor Milas, OFM, svečanozavjetovani član naše Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM, dana 21. 8. 2016. uputio je preko Provincijalata, sukladno kanonskim propisima i zakonodavstvu Reda, molbu Kongregaciji za posvećeni život za prijelaz u biskupiju Graz-Seckau u Austriji. Uz molbu je priložio i pismo biskupa mons. Wilhelma Krautwaschla (od 30-10-2015; Ord.-Zl.: 7 Mi 4-15), u kojem biskup izražava spremnost primiti fra Dalibora, sukladno kan 963, ZKP. Propisanim obrascem sve je proslijeđeno u Generalnu kuriju našega Reda OFM u Rimu.

Na Provincijalat je potom pristiglo pismo Generalne Prokure Franjevačkog Reda – OFM (Prot.br. 106971/1476, od 26. 10. 2016.) uz koje je priložen reskript Kongregacije za posvećeni život (Prot.br. 43998/2016., od 25.10.2016.) o odobrenoj sekularizaciji fra Dalibora Milasa "ad experimentum" za biskupiju Graz-Seckau. Mons. Wilhelm Krautwaschl, obvjestio je Provincijalat (Ord.-Zl.:7Mi1-16, od 13. 12. 2016.) da je, sukladno kan. 693. ZKP, 15. studenoga 2016. inkardinirao vlč. Dalibora Milasa "ad experimentum" u svoju biskupiju. Vlč. Daliboru želimo Božji blagoslov i plodan svećenički rad!

NAŠI JUBILARCI

FRA ALOZIJE BOŠNJAK PROSLAVIO ZLATNU MISU U FROHNLEITENU

Na 50. godišnjicu svećeničkoga ređenja, 11.10. 2016., proslavio je svoju zlatnu misu hercegovački franjevac fra Alojzije Bošnjak.

Od 30. srpnja 2015. fra Alojzije se nalazi na oporavku u samostanu hercegovačkih franjevaca u Frohnleitenu nakon par uspjelih operacija kožnog raka.

Fra Alojzije se zahvalio Bogu za dar svećeništva, a svima prisutnima za sudjelovanje na milosnom slavlju i na zajedništvu te na uručenim prigodnim darovima.

JUBILARCI 2017. – OBLAČENJE, SVEČANI ZAVJETI, SVEĆENIČKO REĐENJE

Oblačenje od 1957.- 1992.

Oblačenje 1957. – 60 god.:

Kraljeva Sutjeska, 14.7.1957.: fra Dominik Ramljak, fra Viktor Kosir, fra Ante Ivanković

Oblačenje 1967. – 50 god.:

Humac: 14.7. 1967.: fra Filip Sučić, fra Petar Ljubičić, fra Slavko Soldo, fra Ante Pranjić, fra Ilija Šaravanja, fra Šimun Šito Čorić, fra Mate Dragičević;

Humac: 10.9.1967. fra Drago Čolak

Oblačenje 1992. - 25. god.:

15.7.1992. fra Danji Perutina i fra Dario Dodig

Svečani zavjeti 1957.-1992.

Svečani zavjeti 1957. – 60 godina

Sarajevo, 29.10.1957.: fra Petar Krasić

Sarajevo, 8.12.1957.: fra Viktor Nuić, fra Kornelije Kordić

Svečani zavjeti 1967. – 50 godina

Humac, 15.7.1962.: fra Alojzije Topić, fra Zoran Senjak, fra Karlo Lovrić, fra Stanko Banožić, fra Mladen Herceg

Svečani zavjeti 1992. – 25 godina

Frohnleiten, 19.9.1992. : fra Branko Radoš, fra Robert Jolić, fra Ivan Sesar, fra Radomir Krišto, fra Tomislav Jelić, fra Robert Kiš

Misnički jubileji od 1957. – 1992.

Dijamantni jubilej – 60 godina

Teutopolis USA, 24.6.1957.: fra Filip Pavić

Zlatomisnici – 50 godina

Sarajevo, 9.7.1967.; fra Šimun Oreč, fra Rade Vukšić, fra Vendelin Karačić, fra Jozo Zovko

Srebreni jubilej – 25. godina

Mostar, 29.6.1992.: fra Mladen Vukšić i fra Miro Šego

NAŠ PODMLADAK U ŠK. GOD. 2016./2017.

Sjemeništarci u Visokom

Prvi razred

1. Antonio Ramljak

Četvrti razred

1. Ante Vukoja (ž. Kočerin)

2. Željko Tomić (ž. Posušje)

II. godina

1. fra Marko Bandić (ž. Ružići)

2. fra Tomislav Crnogorac (ž. Posušje)

3. fra Džoni Dragić (ž. Sv. Mateja, Mostar)

4. fra Andrija Majić (ž. Drinovci)

5. fra Leon (Romario) Marijanović (ž. Sv. Petra i Pavla, Mostar)

6. fra Ivan Pehar (ž. Čapljina)

7. fra Antonio Primorac (ž. Humac)

Postulanti u Mostaru

1. Ante Begić (ž. Posušje)

2. Vinko Baćak (ž. Tomislavgrad)

3. Vlado Pejić (ž. Ružići)

4. Ante Mitar (ž. Posušje)

III. godina

1. fra Luka Baković (ž. Tomislavgrad)

2. fra Luka Ćorić (ž. Široki Brijeg)

3. fra Zlatko Ćorić (ž. Marija Majka Crkve, Mostar)

4. fra Milan Galić (ž. Posušje)

5. fra Renato Galić (ž. Široki Brijeg)

6. fra Stipe Rotim (ž. Čitluk)

7. fra Stipe Šarić (ž. Sutina)

8. fra Lovro Šimić (ž. Grude)

Novaci na Humcu

1. fra Ivan Crnogorac (ž. Posušje)

2. fra Robert Radić (ž. Drinovci)

3. fra Slavko Anđelić (ž. Grude)

4. fra Fran Ćorić (ž. Humac)

5. fra Marko Galić (ž. Široki Brijeg)

6. fra Ivan Malić (ž. Velika Gorica)

7. fra Marin Mikulić (ž. Kočerin)

8. fra Đuro Ravenšćak (ž. Dugo Selo)

9. fra Ivan Tomić (ž. Mostar)

10. fra Slaven Tomić (ž. Humac)

11. fra Mate Zlomišlić (ž. Posušje)

IV. godina

1. fra Nikola Jurišić (ž. Posušje)

2. fra Emanuel Letica (ž. Bukovica) (on je po školi 3. godina, a po oblačenju ovdje)

3. fra Antonio Musa (ž. Široki Brijeg) (studira i boravi u našem samostanu u Chicagu)

V. godina

1. fra Jure Barišić (ž. Šuica)

2. fra Jozo Hrkać (ž. Široki Brijeg)

3. fra Robert Kavelj (ž. Bl. A. Stepinca, Chicago)

4. fra Robert Pejić (ž. Sv. Mateja, Mostar)

5. fra Dragan Bolčić (ž. Međugorje)

Bogoslovi u Zagrebu

I. godina

1. fra Franjo Ćorić (ž. Čitluk)

2. fra Nikola Drljepan (ž. Čapljina)

3. fra Josip Duvnjak (ž. Šuica)

4. fra Ivan Hrkać (ž. Široki Brijeg)

5. fra Daniel Majstorović (ž. Drinovci)

6. fra Franjo Markić (ž. Kočerin)

7. fra Ivan Slišković (ž. Široki Brijeg)

Đakonska godina

1. fra Augustin Čordaš (ž. Marija Majka Crkve, Mostar)

2. fra Alen Pajić (ž. Domanovići)

3. fra Zvonimir Pavičić (ž. Široki Brijeg)

Kandidat za brata laika

1. fra Ivan Perić

POČIVALI U MIRU BOŽJEM

PREMINULA ANTONIJA JUKIĆ, MAJKA NAŠEGA POK. FRA MARKA JUKIĆA

Dana 12. listopada 2016. u svojoj obiteljskoj kući u Posušju, opremljena svetim sakramentima, u 82. godini života preminula je **Antonija Jukić**, udova Cvitana, majka našega pok. fra Marka Jukića.

Sprovodni obredi i sv. misa zadušnica za pok. Antoniju bit će na groblju Martića križ u Posušju u četvrtak, 13. listopada, u 16.00 sati.

Počivala u miru Božjem!

IZ FRANJEVAČKOG I REDOVNIČKOG SVIJETA

ODRŽAN XIX. REDOVNIČKI DAN U KATOLIČKOM ŠKOLSKOM CENTRU U ŽEPČU

Redovnički skup otvorila je potpredsjednica Konferencije VRPP Bosne i Hercegovine mr. s. Kata Karadža, a na skupu je sudjelovalo oko 160 redovnika i redovnica.

U organizaciji Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine (KVRPP BiH) održan je u subotu 10. rujna u Katoličkom školskom centru „Don Bosco“ u Žepču XIX. redovnički dan na temu milosrđa i kontemplacije. Sudjelovalo je oko 160 redovnika i redovnica.

Otvaramoći skup potpredsjednica Konferencije VRPP Bosne i Hercegovine mr. s. Kata Karadža zaželila je svima dobrodošlicu. Uime Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica i domaćina sudionike je pozdravio provincijal mr. don Pejo Orkić izrazivši radost što se taj redovnički skup održava u okviru njihove salezijanske zajednice. Nazočne je pozdravio, uime biskupa Bosne i Hercegovine, pomoćni biskup mons. dr. Pero Sudar, koji je izrazio radost što u Godini milosrđa može sudjelovati

u slavlju Redovničkog dana.

Prvo izlaganje „Ispovijed – sakrament Božjeg milosrđa“ održao je fra Josip Ikić, prof., misionar milosrđa, član Franjevačke provincije Bosne Srebrenе. U svom izlaganju istaknuo je kako „pape neumorno upućuju hitne pozive cijeloj Crkvi da ponovno otkrije i „oživi“ sakrament pomirenja, jer preko ovog sakramenta – koji je u velikoj krizi – možemo susresti i „dotaknuti“ Božje milosrđe. Taj sakrament milosrđa i ovlast ispovijedanja dao je Isus svojim apostolima na prvi dan svoga uskrsnuća. Božje milosrđe može se, najbolje doživjeti i „dotaknuti“ u sakramantu pomirenja. Katolizam Katoličke Crkve, ističući različite aspekte pokorničkog slavlja, ovaj sakrament naziva i sakrament *obraćenja* jer sakramentalno ostvaruje Isusov poziv na obraćenje, na put povratka k Ocu od kojeg se čovjek grijehom udaljio. Naziva ga i sakrament *pokore* jer posvećuje osobni i zajednički put obraćenja, kajanja i zadovoljštine počinjene za grijehu; zatim sakrament *ispovijedi* jer je pri-

znanje ili isповijed grijeha pred svećenikom bitni elemenat ovog sakramenta. Zove se i sakrament *oproštenja* jer, po svećenikovu sakramentalnom odrješenju; Bog daje pokorniku ‘oproštenje i mir.’ U svom izlaganju, fra Josip je izložio i više savjeta iskusnih isповједника, između navedenih je rekao da u isповјedi nije riječ o tome koliko ste vi loši nego koliko je Bog dobar. Ponovno otkrivanje i oživljavanje sakramenta pomirenja, najviše ovisi o isповједnicima (svećenicima i biskupima), o njihovom stavu i prakticiranju sakramenta pomirenja. Dobri isповједnici su, prije svega, i sami dobri pokornici. Oni svećenici koji sami imaju duboko iskustvo Božjeg praštanja i milosrđa kroz isповijed, mogu biti autentični i učinkoviti poslužitelji Božjeg milosrđa. Zato se i sami isповјednici trebaju redovito isповijedati i tako rasti na svome putu svetosti. Crkva je u svojoj dugoj povijesti imala puno izvrsnih isповјednika, od kojih se ističu trojica, kao uzori: sv. Ivan Marija Vianney, sv. Leopold Bogdan Mandić i sv. Pio iz Pietrelcine. Oni su bili izvrsni i uspješni isповјednici jer su istovremeno bili i dobri i ponizni pokornici.”

U zaključku je fra Josip istaknuo, „Milosrđe je najveće Božje svojstvo“ kako je to pisala, sv. Faustina Kowalska u svome Dnevniku.

Druge izlaganje – sažet prikaz pisma „Kontemplirajte“ Bogu posvećenim muškarcima i ženama na tragovima Ljepote pročitao je uime odsutnog predsjednika

Konferencije VRPP fra Miljenka Šteke vikar Hercegovačke franjevačke provincije fra Ivan Ševo. To je treće pismo Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života u svezi s Godinom posvećenog života.

Na početku je fra Ivan rekao, kako je „Pismo upućeno Bogu posvećenim osobama kao otvoren poziv na Božje otajstvo, na preispitivanje našega odnosa s Bogom, napose našega života u Duhu. Ima šest dijelova ili poglavlja naslovljenih kao *Predgovor, Tražiti, Prebivati, Izgrađivati, Epilog i Za razmišljanje*. Krcato je citatima i bogatim mislima, koje su većinom jednostavno nanizane (proviđene rednim brojevima od 1. do 73.), bez nekog povezujućeg materijala između njih. Svaki se broj može uzeti kao zasebna tema za razmatranje. Čak i pojedini dijelovi brojeva pa i pojedine rečenice prikladne su da se nad njima meditira. Pismo kao osnovu uzima *Pjesmu nad pjesmama*, za Židove „najsvetiju“ knjigu od svih knjiga SZ. Ta pjesma je svjetionik za Bogu posvećene osobe koje su prema papi Franji, pozvane iskusiti i pokazati da je Bog sposoban posve ispuniti ljudsko srce i učiniti ga posve sretnim tako da ono nema potrebe tražiti svoju sreću drugdje. Središte kršćanske meditacije je raspeti Krist. Kontemplacija je pogled u Boga i u djelo Božjih ruku. To je napor da u Boga upravimo ne samo pogled očiju nego i srce. Mjesto kontemplacije je sâm život, takav kakav jest. Njegovanje unutarnjega života ne smije se događati negdje ‘ni na nebu ni na zemljji’. Mora se događati u konkretnom životu u poniznoj blizini s Bogom i iskrenoj empatiji prema bližnjemu, što stvara očišćenu i preobraženu egzistenciju. Kontemplativna osoba dugotrajnim procesom, malopomočno, ujedinjuje rad za Boga i osjetljivost za opažanje njegove

nazočnosti. Kontemplativna i aktivna dimenzija nerazdvojno se prepliću, ali uvijek tako da je ljudsko podređeno božanskom, vidljivo nevidljivom, aktivna dimenzija kontemplativnoj, a ovo sadašnje budućem gradu za kojim tragašmo. Sve ovisi o našoj povezanosti s Kristom, središtem života i stalnim izvorom svake inicijative. Bez njega ne možemo ništa (Iv 15,5). Tko ne ostane u Kristu, neće moći ništa dati svijetu, ništa učiniti na preobrazbi strukture grijeha. Bez duljih trenutaka klanjanja, molitvenog susreta s Božjom riječju, iskrenog dijaloga s Gospodinom naše zadaće lako postaju besmislene, gubimo snagu zbog zamora i teškoća i naš žar se gasi. Crkva ima prijeku potrebu za dubokim dahom molitve, a kontemplativne osobe moraju prijeći na nove modalitete duha koji su u okružnici nabrojeni u šest točaka.“ U zadnjem poglavljju okružnice *Kontemplirajte* „Pismo donosi nekoliko Papinih poticaja za razmišljanje. Papa nas poziva da se upitamo da li danas Isusov pogled počiva na nama. Kako nas gleda, što od nas traži, kamo nas šalje?“ Svim Bogu posvećenim osobama, papa Franjo stavlja Mariju kao uzor kontemplacije.

Nakon drugog izlaganja uslijedila je stanka, a zatim rasprava koju je vodila moderatorica Redovničkog dana s. Ljubica Stjepanović, članica Školskih sestara

franjevki Bosansko-hrvatske provincije. Na početku euharistijskog slavlja u župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskoga u Žepču sudionike Redovničkog dana pozdravio je župnik preč. Predrag Stojčević. Misno slavlje predslavio je biskup Sudar u susavlju tridesetak svećenika, a homiliju je izrekao provincial Franjevačke provincije Bosne Srebrenе fra Jozo Marinčić, OFM.

Nakon objeda, o povijesti Katoličkog školskog centra „Don Bosco“ i dolasku prvih salezijanaca u Žepče 1995. godine te početku rada najprije Tehničko-obrtničke škole 1999. te 2000. godine i Opće gimnazije, govorio je ravnatelj mr. don Milan Ivančević. Zatim je za sudionike bilo organizirano razgledavanje KŠC-a u dvije skupine.

O salezijanskoj karizmi i preventivnom sustavu Don Bosca govorio je don Danijel Vidović. Usljedio je prikazivanje filma *Don Bosco i salezijanci u Hrvatskoj*, a zatim druženje kroz igru i ples koje su animirali salezijanski suradnici.

Za vrijeme euharistijskog slavlja pjevalo je i svirački župni Zbor pod ravnateljem s. Slavice Tubak, članice Marijinih sestara.

Oko 17 sati u prigodnoj riječi zahvale skup je zatvorila potpredsjednica KVRPP BiH s. Kata Karadža. (kvpp bih)

SJEDNICA JKPMOFM

Zagreb - Siget, 16. rujna 2016.

U Franjevačkom samostanu u Sigetu, 16. rujna 2016. održana je redovna sjednica JKPMOFM. Na sjednici su bili nazočna petorica provincialnih ministara, jedan vikar i tajnik Konferencije.

Sjednica je započela u 9.30 sati.

Nakon molitve, u odsutnosti predsjednika JKPMOFM fra Miljenka Šteke, sve je pozdravio do-predsjednik fra Marjan Čuden i zahvalio na dolasku. Jednoglasno je usvojen predloženi dnevni red.

1. Čitanje i usvajanje Zapisnika

Tajnik fra Robert Bahić pročitao je Zapisnik s prethodne sjednice. Zapisnik je, uz nekoliko ispravaka, jednoglasno usvojen.

2. Provincija sv. Jeronima (Zadar) i JKPM OFM.

Fra Andrija Bilokapić izvjestio je nazočne o važnjim događajima u Provinciji vezanim za Konferenciju. Provincija Bosne Srebrenu preuzela je samostan u Pridvorju. Riješen je i Wiesbaden. Johannsburg se rješava. Brigu za Orebić preuzela je Hercegovačka franjevačka provincija. Pazin je predan Fundaciji blaženog Egidija na šest godina. Zagrebačka Provincija je voljna preuzeti samostan u Rovinju. Pitanje Argentine još uvijek ostaje u procesu rješavanja. Na kraju je fra Andrija zahvalio svim Provincijama za pomoć koju su pružile. Zahvalio je i fra Ivanu Sesaru koji je bio nazočan na kapitulu i na kongresu. Fra Andrija je odgovorio i na neka pitanja koja su postavili nazočni.

3. Odgoj i pitanje *Ratio Formationis Franciscanae*.

Provincijali su izrazili zadovoljstvo ovogodišnjim pripremama na svečane zavjete, koje je organizirala Hercegovačka franjevačka provincija. Pripravu za 2017. godinu organizira Bosna Srebrena.

Fra Joško Kodžoman je, nakon konzultacija, izvjestio da nije potreban prijevod RFF na talijanski jezik. Predsjednik Konferencije treba poslati dopis na Upravu Reda s molbom da potvrde RFF. RFF je zajednički dokument Konferencije.

4. Izvješća pojedinih provincijala o radu njihovih povjerenstava.

Misije i evangelizacija. Fra Jozo Marinčić, povjerenik Konferencije, podsjetio je na susret provincialnih povjerenika u Samoboru, u kući Tabor 25. i 26. listopada 2016. Na ovom susretu će izabrati koordinatora Konferencije za misije i evangelizaciju.

Fra Ilija Vrdoljak, povjerenik Konferencije za pravdu, mir i očuvanje svega stvorenog, izvjestio je o radu te najavio sjednicu razini Konferencije krajem godine. Na toj sjednici bit će i izbor koordinatora.

Fra Andrija Bilokapić, povjerenik Konferencije za pastoral i promicanje zvanja, govorio je o radu i planovima za budućnost. Umjesto fra Andrije, na sljedećoj sjednici Konferencije bit će izabran povjerenik Konferencije za OFS i FRAMU.

5. Pravilnici za pojedina radna tijela pri Konferenciji.

Svi provinciali pripremili su pravilnike za svoja područja. Slijedi stručna i pravna ujednačenost pravilnika. To će učiniti fra Marjan Čuden, dopredsjednik Konferencije, uz pomoć pravnika fra Viktora Papeža.

6. Zajednički simpozij JKPM i SLAN OFM.

Fra Joško Kodžoman je razgovarao s fra Božom Vuletom i obvezama koje takav simpozij sa sobom nosi. Nakon rasprave, odlučeno je da se o svemu odluči nakon zajedničkog susreta sa Sjevernoslavenskom Konferencijom 17. i 18. listopada t.g. Ako se odluči organizirati simpozij, održao bi se u Zagrebu.

7. Susret JKPM OFM s Generalnim definitorijem.

Susret provinciala Južnoslavenske konferencije OFM i Generalnog definitorija OFM predlaže se za ožujak ili lipanj 2017. Termin će se usuglasiti s generalnim definitorom našega područja, fra Ivanom Sesarom

8. Susret provincialnih definitorija OFM 2017.

Provinciali su se dogovorili da se ovaj susret održi 25. i 26. travnja 2017.

9. Tisk *Linee giuda di animazione del Definitorio generale i Završni dokument Generalnog kapitula 2015.*

Provincijali su ponovno odlučili da se to tiska kao jedan priručnik - zajedno. Tiskanje je povjerenovo fra Nikoli Vukoji.

Provincijali su zahvalili domaćinu fra Iliju Vrdoljaku i braći samostana na gostoprimstvu.

Zasjedanje je završeno zahvalnom molitvom u 12.30 sati.

10. Datum i mjesto sljedeće sjednice JKPM OFM.

Sljedeća sjednica održat će se **u Splitu (Trstenik)**
17/18 listopada 2017. zajedno s Sjeverno-slaven-skom Konferencijom.

Fra Robert Bahčić,
tajnik JKPMOFM

PREDSJEDNIK KVRPP BIH FRA MILJENKO ŠTEKO POSJETIO KLAUZURNE SESTRE

Predsjednik redovničke Konferencije bio je u pratnji provincijskih glavarica: s. Admirate i s. Julijane, te tajnice s. Jadranke i tajnika fra Stanka.

Predsjednik Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavnica fra Miljenko Šteko u pratnji provincijske glavarice sestara Služavki Malog Isusa s. Admirate Lukić, provincijske glavarice sestara Milosrdnica s. Julijane Djaković, tajnice Konferencije s. Jadranke Obućina te tajnika Hercegovačke franjevačke provincije fra Stanko Čosić posjetio je u utorak 6. prosinca klauzurne redovničke zajednice: sestre klarise u samostanu sv. Klare u Brestovskom i sestre karmeličanke u samostanu Bezgrješne Kraljice Karmela u Sarajevu.

U tom adventskom susretu, predsjednik Konferencije fra Miljenko zanimalo se za život i djelovanje sestara te ih ohrabrio i potaknuo da im milosrđe bude prvi i trajni ukras, i blagdanski i svag-

danski te da to veliko blago koje su primile od Gospodina daruju drugima.

Tom prilikom predsjednik Konferencije sa svojom pratnjom posjetio je misijsku izložbu „Imaj srce za Haiti“ u kući Navještenja sestara Služavki Malog Isusa u Gromiljaku. Nakon izložbe slijedila je okrepa i druženje u ugodnoj

atmosferi gromiljačke zajednice.

Samostan Svetе Klare u Brestovskom osnovan je 1989. godine, broji 4 sestre, 1 novakinju i 1 postulanticu. Sarajevski samostan Bezgrešne Kraljice Karmela osnovan je 2000. godine i u njemu živi i djeluje 6 sestara.

(kvrpp bih)

HODOČAŠĆE PAPE FRANJE U ASIZ

(Vatikanski Radio) Papa Franjo je hodočastio 4.8.2016 U talijanski gradić Asiz i govorio je o važnosti praštanja. Rekao je kako samo put praštanja može istinski obnoviti crkvu i svijet. Papa je nalogao: „Previše ljudi uhvaćeno je u luku mržnje i jada zato jer nisu u stanju oprostiti“. „Ti ljudi“ nastavio je, „uništavaju vlastiti život i živote ljudi oko sebe.“

Papa je izrekao ove riječi u bazilici Marije od Anđela, u Asizu, nakon molitve u maloj kapelici Porcijunkuli, u kojoj je talijanski svetac u 13. st osnovao franjevački red. Svrha papinskog hodočašća ovome mjestu, je obilježavanje 800te obljetnice „Porcijunkulskoga oprosta“ u ovoj jubilarnoj godini milosrđa. Nakon obraćanja unutar bazilike, Sveti Otac je proveo sat vremena ispovijedajući 19 ljudi te je zatim pozdravio fratre i lokalne vjerske vlasti uključujući i imama iz Perugie. Prije odlaska posjetio je i obližnju ambulantu u kojij se nalazi nekolicina bolesnih fratara te zatim kratko pozdravio hodočasnike koji su čekali na trgu i još je jednom naglasio važnost međusobnog oprاشtanja.

Govor svetog Oca u bazilici sv. Marije od Anđela:

Draga braće i sestre, Danas bi prije svega želio prizvati riječi koje je prema drevnoj tradiciji sveti Franjo izgovorio na ovom istom mjestu, u prisustvu svih sugrađana i biskupa: „Sve vas želim poslati u raj!“ Postoji li lijepša izjava koju je ovaj siromašni čovjek iz Asiza mogao zatražiti, ako ne dar spašenja, vječni život i neprestanu radost, koju je Isus osvojio za nas sa svojom smrću i uskrsnućem?

Osim toga, što je raj ako nije tajna ljubav koja nas vječno sjedinjuje s Bogom, kako bi o Njemu uvijek mogli razmišljati? Crkva je oduvijek ispovijedala ovu istinu, izražavajući svoju vjeru u zajedništvu svih svetih. Nikada nismo sami u življenju vjere; činimo to u prisustvu svih svetih i naših voljenih koji su radosno i jednostavno živjeli vjeru i svjedočili ju svojim životima. Ta je veza, nevidljiva ali ne i manje važna, ona nas krštenjem čini jednim tijelom pokrenuta jednim Duhom (Ef, 4,4). Kada je sveti Franjo zatražio papu Honoriјa III da odobri oprost svima koji posjete Porcijunkulu, vjerojatno je mislio na Isusove riječi koje je uputio učenicima: „U domu Oca mojega ima mnogo stanova. Da nema, zar bih vam rekao Idem pripraviti Vam mjesto? Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi i da i vi budete gdje sam ja. (Iv 14, 2-3). Oprost – pomilovanje – je sigurno naš izravan put do toga mesta u raju. Ovdje u Porcijunkul sve nam progovara o pomilovanju. Kako velik dar nam je dao Gospodin, učeći nas da oprostimo i na taj način da dodirnemo Očevo milosrđe. Upravo smo čuli parabolu u kojoj nas Isus uči oprostiti (Mt 18, 21-35). Zašto bi oprostili nekome tko nas je povrijedio? Zato jer je

nama prvotno oprošteno i beskonačno više. Parabola kaže upravo ovo: kao što je Bog nama oprostio, tako i mi trebamo oprostiti jedni drugima. Isto nam govori i molitva koju nas je Isus naučio, u Oče našu molimo: „Otpusti nama duge naše, kao što i mi puštamo dužnicima svojim.“ (Mt 6,12). Dugovi su naši grijesi u Božjim očima, a naši dužnici su oni kojima moramo oprostiti. Svatko od nas može biti taj sluga iz parabole koji je pod teškim teretom i dugom koji nikada ne bi mogao otplatiti. Kada kleknemo pred svećenika i ispovjedaonici, činimo isto što je učinio taj sluga. Kažemo: „Oče, strpljenja imaj sa mnom“. Jako dobro smo svjesni naših mnogih grijeha i činjenice da često padamo u isto grijeg. Ipak, Bog se nikada ne umara nudeći nam Njegov oprost svaki puta kada ga zamoslimo. On je puni i potpuni oprost, onaj koji nam daje sigurnost, da iako padnemo u isti grijeh, da je On milosan i nikada ne odustaje od ljubavi. Kao gospodar u paraboli, Bog osjeća suošćeće, mišljenje sažaljenja i ljubavi; koje je kako to Evanđelje opisuje, Božje milosrđe prema nama. Naš Otac pokazuje samilost svaki puta kada se pokajemo, i šalje nas kući sa mirom u srcu. Govori nam da je sve oslobođeno i oprošteno. Bož-

je milosrđe ne poznaje granice; veće je od svega što možemo zamisliti i dolazi do svih koji u svom srcu znaju da su pogriješili i želete se vratiti Njemu. Bog gleda na srca koja traže oprost. Problem, nažalost, dolazi svaki puta kada se moramo nositi sa bratom i se strom koji su nas povrijedili. Reakcija opisana u paraboli to najbolje dočarava. "A kad taj isti sluga izade, naiđe na jednoga svoga druga koji mu dugovaše sto denara. Uhvati ga i stane ga daviti govoriti: 'Vrati što si dužan!' (Mt, 18, 28). Tu možemo vidjeti svu dramu naših ljudskih odnosa. Kada se zadužimo kod nekoga, očekujemo milosrđe, ali kada se netko

zaduži kod nas, tražimo pravdu! Takva reakcija je nedostojna Isusovih učenika, niti je znak kršćanskog načina života. Isus nas uči da oprostimo, i to beskrajno: „Kaže mu Isus: "Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam." (Mt 18,22). Ono što nam nudi je Očeva ljubav, a ne naši zahtjevi za pravdom. Ako bi vjerovali samo u ovo zadnje, to ne bi bio znak da smo Kristovi učenici, koji su dobili milosrđe pod križem, samo po ljubavi Sina Božjega. Ne zaboravimo, oštru izruku na kraju parabole: „Tako će i Otac moj nebeski učiniti s vama ako svatko od srca ne oprosti svomu bratu.“ (Mt 18, 35). Draga braćo i sestre,

oprost koji je sveti Franjo zatražio ovde u Porcijunkuli, nastavlja donositi raj i nakon osam stoljeća. U ovoj svetoj godini milosrđa, postaje još jasnije da put oprosta može uistinu obnoviti Crkvu i svijet. Ponuditi današnjem svijetu svjedočanstvo milosrđa je zadatak od kojeg nitko ne može biti izuzet. Svijet treba oprost; mnogo ljudi je uhvaćeno u mrežu mržnje, zato jer su nesposobni oprostiti. Uništavaju vlastite živote i živote drugih oko njih, umjesto da traže radost u spokoju i miru. Zamolimo svetog Franju da zagovara za nas, kako bi mogli biti ponizni znakovi oprosta i kanali milosti.

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN MOLITVE ZA SKRB O STVORENOM SVIJETU, 1. RUJNA 2016.

Budimo milosrdni prema našem zajedničkom domu

Zajedno s našom pravoslavnom braćom i sestrama, te uz potporu drugih Crkava i kršćanskih zajednica, Katolička crkva danas obilježava Svjetski dan molitve za skrb o stvorenom svijetu. Današnja proslava želi ponuditi "pojedinim vjernicima i zajednicama dragocjenu prigodu da obnove predanost osobnom pozivu da budu čuvari stvorenog svijeta, zahvale Bogu za čudesno djelo koje je povjerio našoj brizi i mole njegovu pomoć za zaštitu stvorenog svijeta kao i njegovo oproštenje za grijehe počinjene protiv svijeta u kojem živimo" (1).

Veoma nas ohrabruje činjenica da brigu za budućnost našega planeta dijele Crkve i kršćanske zajednice, kao i druge religije. Doista, u posljednjih nekoliko desetljeća vjerske vođe i udruženja poduzeli su brojne inicijative kojima je bio cilj snažnije senzibilizirati javnost glede opasnosti neodgovornog izrabljivanja našeg planeta. Ovdje želim spomenuti patrijarha Bartolomeja kao i njegova prethodnika patrijarha Dimitriosa koji su se godinama otvoreno izjašnjavali protiv grijeha činjenja šteta stvorenom svijetu i skretali pozornost na moralnu i duhovnu krizu koja je u korijenu problema okoliša i srozavanja. Kao odgovor na rastuću zabrinutost za cijelost stvaranja, na Trećem europskom ekumenskom skupu u Sibiu 2007. godine predloženo je da se slavi "Vrijeme za stvaranje" u trajanju od pet tjedana, iz-

među 1. rujna (kada pravoslavni slave spomen obilježavanja Božjeg djela stvaranja) i 4. listopada (spomen Franje Asiškog u Katoličkoj crkvi i nekim drugim zapadnim tradicijama). Ova inicijativa, uz podršku Svjetskog vijeća Crkava, nadahnula je mnoge ekumenske aktivnosti u različitim dijelovima svijeta. Ohrabruje također činjenica da u cijelom svijetu slične inicijative, koje promiču pravedno postupanje s okolišem, brižnu skrb za siromašne i odgovorno djelovanje u društvu, okupljaju ljudе, posebno mlade, iz različitih vjerskih okruženja. Svi mi, kršćani i nekršćani, vjernici i ljudi dobre volje, trebamo biti ujednjeni u pokazivanju milosrđa prema Zemlji kao našem zajedničkom domu i u punini vrednovati svijet u kojem živimo kao mjesto dijeljenja i zajedništva.

1. Zemlja vapi...

Ovom porukom obnavljam svoj dijalog sa svim osobama koje nastanjuje ovaj planet o trpljenjima koja muče siromašne i uništavanju okoliša. Bog nam je podario vrt izobilja, a mi smo ga pretvorili u zađenu pustopoljinu "ruševina, pustoši i prljavštine" (Enc. Laudato si', 161). Ne možemo se predati ili biti ravnodušni na gubitak bioraznolikosti i razaranje ekosustavâ, koji su često uzrokovani našim neodgovornim i egoističnim vladanjima. "Zbog nas na tisuće vrsta više neće slaviti Boga samim svojim postojanjem niti nam prenijeti svoju poruku. Nemamo pravo to činiti" (isto, 33).

Planet se nastavlja zagrijavati, dijelom i zbog čovjekova djelovanja: 2015. je bila najtoplja ikad zabilježena godina, a 2016. će vjerojatno biti još toplija. To uzrokuje suše, poplave, požare i sve ekstremnije meteorološke pojave. Klimatske promjene pridonose također bolnoj krizi prisilnih migracija. Siromasi svijeta, koji su najmanje odgovorni za klimatske promjene, najranjiviji su i već trpe njihove posljedice.

Kao što pokazuje cjelovita ekologija, ljudska bića duboko povezana jedna s drugima i sa svim stvorovima. Kad loše postupamo s prirodom, zlostavljamo i ljudska bića. Istodobno, svako stvorenje ima svoju intrinsičnu vrijednost koju se mora poštovati. Poslušajmo "i vapaj Zemlje i vapaj siromašnih" (Laudato si', 49) i učinimo sve što je u našoj moći kako bismo osigurali odgovarajuću i blagovremenu reakciju.

2. ...jer smo zgrijesili

Bog nam je dao Zemlju da je obrađujemo i čuvamo (usp. Post 2, 15) na uravnotežen način i s poštovanjem. "Previše" je obrađivati – to jest iskoristavati je na kratkovidan i egoističan način – i slabo je čuvati predstavlja grijeh.

Moj brat, ekumenski patrijarh Bartolomej je hrabro i proročki u više navrata iznio na vidjelo naše grijeh protiv stvorenog svijeta: "To što ljudi uništavaju biološku raznolikost u Božjem stvaranju; to što ljudi ugrožavaju cjelovitost Zemlje i pridonose klimatskoj promjeni, lišavajući Zemlju njezinih prirodnih šuma ili uništavajući njezina vlažna područja; to što ljudi truju vodu, tlo, zrak: sve su to grijesi". Naime, "zločin protiv prirode je zločin protiv nas samih i grijeh protiv Boga" (2).

U svjetlu onoga što se događa našem domu, neka Jubilej milosrđa uzmogne biti poziv kršćanskim vjernicima na "duboko unutarnje obraćenje" (Enc. Laudato si', 217), potpomognuto na poseban način sakramentom pokore. U ovoj jubilejskoj godini, naučimo tražiti Božje milosrđe za grijeh protiv stvorenog svijeta koje dosad nismo znali prepoznati i ispovjediti i trudimo se činiti konkretne korake na putu ekološkog obraćenja, koje zahtijeva jasnu svijest o našoj odgovornosti prema sebi samima, bližnjemu, stvorenom svijetu i Stvoritelju (usp. isto, 10; 229).

3. Ispit savjesti i kajanje

Prvi korak na tome putu je uvijek ispit savjesti, koji "podrazumijeva zahvalnost i besplatnost, to jest priznanje da je svijet dar Očeve ljubavi i da smo pozvani u skrovitosti oponašati njegovu velikodušnost u požrtvovnosti i dobrom djelima [...]. To također

uključuje brižnu svijest da nismo odvojeni od ostalih stvorenja, nego da s ostalim živim bićima na svijetu tvorimo divno sveopće zajedništvo. Vjernik ne promatra svijet izvana, nego iznutra, svjestan vezâ kojima nas je Otac povezao sa svim bićima" (isto, 220).

Tome Ocu punom milosrđa i dobrote, koji čeka povratak svakog od svoje djece, možemo se obratiti i priznati svoje grijeha prema stvorenom svijetu, siromašnima i budućim naraštajima. "Budući da svi mi uzrokujemo ekološke štete", pozvani smo prepoznati "naš, mali ili veliki, doprinos izobličavanju i uništavanju okoliša" (3). To je prvi korak na putu obraćenja.

Godine 2000., koja je bila također jubilejska, moj predšasnik sveti Ivan Pavao II. je pozvao katolike da daju zadovoljštinu za vjersku nesnošljivost u prošlosti i sadašnjosti, kao i za nepravde učinjene prema Židovima, ženama, domorodcima, useljenicima, siromašnima i nerođenima. U ovom Izvanrednom jubileju milosrđa pozivam sve da učine isto. Kao pojedinci, već naviknuti na stilove života koji su posljedica bilo pogrešno shvaćene kulture blagostanja bilo "neuredne želje da se troši više nego što je stvarno potrebno" (isto, 123), i kao dionici sustava "koji je nametnuo logiku zarade po svaku cijenu, ne marenči za društvenu uključivost ili uništenje prirode" (4), pokajmo se za zlo koje činimo našem zajedničkom domu.

Nakon ozbiljnog ispita savjesti i vođeni iskrenim kajanjem, možemo ispjediti naše grijeha protiv Stvoritelja, stvorenog svijeta, protiv naše braće i sestara. "Katekizam Katoličke Crkve predstavlja ispjedaonicu kao mjesto u kojem nas istina oslobođa u susretu" (5). Znamo da je "Bog veći od našega grijeha" (6), od svih grijeha, uključujući i one protiv stvorenog svijeta. Priznajemo ih na ispjedjivi jer smo se pokajali i želimo se promijeniti. Milost milosrdnoga Boga koju primamo u tom sakramantu pomoći će nam to učiniti.

4. Učiniti zaokret

Ispit savjesti, pokajanje i ispjedjivanje Ocu koji je bogat milosrđem vode čvrstoj odluci da promijenimo život. A to se mora pretočiti u konkretne stavove i vladanja ispunjena većim poštivanjem prema stvorenom svijetu, kao na primjer razumno korištenje plastike i papira, ne rasipati vodu, hranu i električnu energiju, odvajati otpad, brižno postupati s drugim živim bićima, služiti se javnim prijevozom i koristiti jedan automobil za prijevoz više osoba (car-pooling) i tako dalje (usp. enc. Laudato si', 211). Ne smijemo misliti da su ti napor premalo da bi se poboljšalo svijet. Ta djela često "u krilu ove zemlje rađaju dobro koje se, iako nevidljivo, neizbjegno sve više širi" (isto,

212) i potiču "proročki i kontemplativni način života, u kojem se može uživati duboku radost bez opsjednutosti potrošnjom" (isto, 222).

Jednako tako, odluka da promijenimo život mora se odraziti na naše doprinose oblikovanju kulture i društva u kojem živimo: naime, "briga za prirodu dio je načina života koji uključuje sposobnost za suživot i zajedništvo" (isto, 228). Ekonomijom i politikom, društvom i kulturom ne mogu dominirati kratkoročni način razmišljanja i težnja izravnoj finansijskoj ili izbornoj dobiti. Oni naprotiv moraju hitno biti preusmjereni prema općem dobru, koje uključuje održivost i skrb za stvoreni svijet.

Konkretni primjer je "ekološki dug" između Sjevera i Juga svijeta (usp. isto, 51-52). Njegovo otplaćivanje zahtjevalo bi brigu o okolišu najsirošimijih zemalja, pružajući im finansijska sredstva i tehničku pomoć koji su im potrebni da se mogu nositi s posljedicama klimatskih promjena i promicati održivi razvoj.

Zaštita našeg zajedničkog doma zahtjeva sve veći globalni politički konsenzus. U tome smislu, izražavam zadovoljstvo što su u rujnu 2015. godine države iz cijelog svijeta usvojile ciljeve održivog razvoja i što su, u prosincu 2015., odobrile Sporazum iz Pariza o klimatskim promjenama, u kojem je postavljen zahtjevan, ali temeljni cilj zaustavljanja rasta globalne temperature. Sada su vlade dužne poštivati preuzete obveze, dok poduzeća također moraju biti odgovorna za svoj dio, a na građanima je zahtjevati da se to i ostvari, štoviše da se teži sve ambicioznijim ciljevima.

Promjena smjera sastoji se dakle u "skrupuloznom poštivanju izvorne zapovijedi da se stvoreni svijet čuva od svakoga zla, bilo za naše, bilo za dobro drugih ljudskih bića" (7). Jedno pitanje može nam pomoći da ne izgubimo iz vida cilj: "Kakav svijet želimo ostaviti onima koji dolaze poslije nas, djeci koja sada odrastaju?" (Enc. Laudato si', 160).

5. Novo djelo milosrđa

"Ništa nas ne povezuje više s Bogom od djela milosrđa – bilo da je riječ o milosrđu kojim Gospodin opršta naše grijeha, bilo da je riječ o milosti koju nam daje da u njegovo ime činimo djela milosrđa" (8).

Da parafaziram svetog Jakova, "Milosrđe bez djela u sebi je mrtvo. [...] Zbog promjena u našem globaliziranom svijetu, neka su se materijalna i duhovna siromaštva umnožila: dajmo dakle prostora maštovitosti ljubavi, kako bismo otkrili nove načine djelovanja. Tako će put milosrđa uvijek postajati sve konkretniji" (9).

Kršćanski život uključuje vršenje tradicionalnih djela tjelesnog i duhovnog milosrđa (10). "Obično mislimo na pojedinačna djela milosrđa i ona koja su vezana uz pojedinu inicijativu: bolnice za bolesne, javne kuhinje za gladne, skloništa za beskućnike, škole za one koji trebaju izobrazbu, isповјedaonice i duhovno vodstvo za one koji trebaju savjet i oproštenje... Ali ako djela milosrđa promatramo u cjelini, možemo vidjeti da je predmet milosrđa sam ljudski život u svojoj cjelovitosti" (11).

Očito da ljudski život u svojoj cjelovitosti uključuje brigu za zajednički dom. Dopustite mi stoga predložiti dopunu dvaju tradicionalnih popisa od po sedam djela milosrđa, dodajući svakom skrb za zajednički dom.

Kao duhovno djelo milosrđa, skrb za zajednički dom zahtjeva "zahvalnu kontemplaciju Božjeg svijeta" (Enc. Laudato si', 214) koja "omogućuje nam otkriti u svim stvarima neko učenje koje nam Bog želi prenijeti" (isto, 85). Kao tjelesno djelo milosrđa, briga za zajednički dom zahtjeva "jednostavne svakidašnje geste, kojima prekidamo logiku nasilja, iskorištavanja i sebičnosti [...] i očituje se u svim djelovanjima kojima se nastoji graditi bolji svijet" (isto, 230-231).

6. U zaključku, molimo!

Usprkos našim grijesima i strahovitim izazovima koji su pred nama, nikada ne gubimo nadu: "Stvoritelj nas ne napušta, on nikada ne posustaje u svom planu ljubavi, ne kaje se što nas je stvorio [...] jer se jednom zauvijek združio s našom zemljom, i njegova nas ljubav stalno potiče pronalaziti nove puteve" (isto, 13; 245). Napose 1. rujna, a zatim kroz čitavu godinu, molimo:

"O Bože siromaha,
pomozi nam da spasimo napuštene
i zaboravljene ovoga svijeta,
koji su tako dragocjeni u tvojim očima. [...]
Bože ljubavi, pokaži nam naše mjesto
na ovome svijetu
kao oruđa tvoje ljubavi
prema svim bićima na ovoj zemlji" (isto., 246).
Bože milosrđa, daj da primimo od tebe oproštenje
i pronosimo tvoje milosrđe po čitavom našem
domu.
Hvaljen budi!
Amen.

Iz Vatikana, 1. rujna 2016.

Franjo

ODRŽAN SUSRET PREDSTAVNIKA BK SREDNJE I ISTOČNE EUROPE O MIGRACIJAMA I OBITELJI

U ime BK BiH sudjelovao je vojni biskup u BiH mons. Tomo Vukšić, njezin dopredsjednik

Na poziv Slovačke Biskupske konferencije u Bratislavi je održan susret predstavnika Biskupskih konferencijskih srednje i istočne Europe na kojem se raspravljalo o temi „Selilačka kriza i obitelj“. Kardinal Peter Erdő, nadbiskup Ostrogon-Budimpešte i predsjednik Vijeća Biskupske konferencije Europe održao je predavanje o „Nekim teološkim i pastoralnim aspektima apostolske postsinodalne pobudnice o ljubavi u obitelji“. Gosp. Roger Kiska, pravno međunarodni stručnjak za pitanja vjerske slobode, je govorio o „Politici Europske unije protiv obitelji i života“, gospođa Zuzana Vatralova, šef Ureda Međunarodne organizacije za migracije u Slovačkoj, o „Migracijskoj krizi – selilačke tendencije“, a gospođa Anna Zaborska, članica Europskoga parlamenta, o „Obitelji u središtu - put izlaska iz demografske i kulturno-leske krize u Evropi“.

Sudjelovali su predstavnici Biskupskih konferencijskih srednje i istočne Europe iz Slovačke, Mađarske, Letonije, Slovenije, Bugarske, Češke, Poljske, Bjelorusije, Albanije, Ukrajine, predstavnici CCEE i predsjednik slovačkoga parlamenta Andrej Danko. U ime BK BiH sudjelovao je vojni biskup u BiH mons. Tomo Vukšić, njezin dopredsjednik.

Nakon svakog predavanja odvijala se vrlo živa i duga rasprava, a u svojim interventima biskup Vukšić je govorio potrebi da se, uz crkveno humanitarno djelovanje, ima također pastoralne programe i djelovanje za migrante, o biološkom ali i o intelektualnom osiromušenju naroda i Crkve u zemljama podrijetla odakle iseljenici i prognanici odlaze, te o pravu iseljenih osoba na povratak koje je iseljenicima i prognanicima često stvarno uskraćeno pa čak i onemogućeno nedostatkom potpore, što je ilustri- rao primjerom prognanika iz BiH, posebice katolika. (kta)

SVETA MISA I KANONIZACIJA BLAŽENE MAJKE TEREZIJE IZ CALCUTTE

**Jubilej za djelitelje (radnike) milosrđa i volontera
Propovijed pape Franje
Trg sv. Petra
Nedjelja, 4 rujna 2016.**

Tko može spoznati mudrost Božju? (Mudr 9,13) Ovo pitanje iz Knjige Mudrosti koju smo upravo čuli u prvom čitanju sugerira da je naš život otajstvo i da ga mi ne možemo razumijeti. Uvijek postoje dva protagonisti u povijesti: Bog i čovjek. Naš je zadatak čuti Božji glas i činiti njegovu volju. No, da bi to učinili moramo se pitati „Što je Božja volja u mome životu?“

Odgovor nalazimo u istoj knjizi „Samo su tako naučili ljudi što je tebi milo“ (Mudr 9,18). Kako bi prepoznali Božji poziv, moramo se pitati i razumijeti što se Bog sviđa. Na mnogo mjesta proroci nam govore što je Bogu draga. Njihove su poruke našle svoju sintezu u riječima „Milosrđe mi je milo, a ne žrtva“ (Hoš 6:6; Mt 9,13) Bogu je draga svako djelo milosrđa, jer u bratu ili sestri kojemu pomažemo, prepoznajemo lice Božje kojega nitko ne može vidjeti (usp. Iv 1,18)

Jednostavnije rečeno, dolazimo u dodir sa tijelom Kristovim.

Stoga smo pozvani da pretačemo u konkretna djela ono za što molimo i što isповijedamo. Nema zamjene za ljubav: oni koji stavljaju sebe u službu durgoga, čak i kada toga nisu svjesni, su oni koji lju-

be Boga (usp 1 lv 3,16-18). Kršćanski život, ipak, nije samo pružanje ruke u potrebi. Kad bi bio samo to, mogao bi biti lijepi primjer ljudske solidarnosti koji nudi neposrednu korist, ali ostaje nepolodnom jer mu fale korijeni. Naprotiv, zadatak koji nam Gospodin daje je poziv na ljubav u kojem svaki od Kristovih učenika stavlja cijeli svoj život u njegovu službu, kako bi svakoga dana rasli u ljubavi.

Čuli smo u evanđelju „S njim je zajedno putovalo silno mnoštvo“ (Lk 14:25). Danas je ovo „silno mnoštvo“ vidljivo u velikom broju volontera koji su došli na jubileju milosrđa. Vi ste svjetina koja slijedi Gospodina i koja čini vidljivim njegovu ljubav za svakoga pojedinca. Ponavljam vam riječi svetoga Pavla: „Uvelike si me doista obradovao i utješio svojom ljubavlju jer si, brate, okrijepio srca svetih“ (Flm 1,7). Koliko je srdaca umireno zbog volontera! Koliko su ruku držali; koliko su suza obrisali; koliko je ljubavi razliveno u skrovitom, poniznom i nesebičnom služenju! Ovo hvalevrijedno služenje daje glas vjeri – daje glas vjeri! – i izražava Očevo milosrđe, koji nas vuče k onima koji su u potrebi.

Slijediti Krista je ozbiljan zadatak, a ujedno i jedan koji je ispunjen radošću; prepoznati Gospodina u najsromišnjima i odbačenima i staviti se u službu njima zahtijeva određenu hrabrost i smionost. Kako bi to učinili, volonteri, koji zbog ljubavi prema Kristu služe siromasima i potrebitima, ne traže nikakvu plaću ili zahvalu; radije odbacuju sve to jer su spoznali istinsku ljubav. I svatko od nas može reći „Baš kao što se Gospodin spustio k meni i izišao pred mene u času kada sam bio u potrebi, tako i ja idem njemu u susret, spustajući se pred one koji su izgubili vjeru ili žive kao da Boga nema, pred mlade bez vrednota i idealu, pred obitelji u krizama, pred bolesne i utamničene, pred izbjeglice i imigrante, pred slabe i bespomoćne u tijelu i duhu, pred ostavljenu djecu, pred napuštene starce. Gdje god netko zapomaže i moli za pomoć da ustane, to je mjesto gdje naša prisutnost – i prisutnost Crkve koja pruža

i održava nadu – mora biti. I ja to činim prisjećajući se svih onih trenutaka kada se, u času moje nevolje, premi meni ispružila ruka Gospodinova.

U svim aspektima svoga života, Majka Terezija je bila velikodušni posrednik božanskoga milosrđa, tako što se učinila dostupnom svakome primajući i branecijivot svake osobe, bili oni nerođeni, napušteni ili odbačeni. Bila je predana borbi za svaki ljudski život, neprestano opominjući kako su „nerođeni najslabiji, najmanji i najranjiviji.“ Poklonila se pred one koji su bili iscprijeni, ostavljeni da umru pokraj ulice, videći njihovo Bogom dano dostoјantsvo; učinila je da se njezin glas čuje pred silama ovoga svijeta, da mogu prepoznati svoju krivicu – zločin! – siromaštva kojeg su stvorili. Za Majku Tereziju, milosrđe je bila sol koje je davalo okus njezinom trudu, bilo je svjetlo koje je svijetlilo u tami mnogih koji su iscrpili svoje suze plačući nad svojom bijedom i patnjom.

Njene misije u gradske i egzistencijalne periferije ostaje nam danas kao primjer svjedočanstva Božje blizine najsromišnjim od siromaha. Danas, predajem ovaj simbol ženstvenosti i posvećenog života cijelom volunterskom svijetu: neka vam ona bude model za svetost! Možda će nam biti teško naviknuti zvati je „sveta Terezija“ jer nam je njezina svetost toliko bliska, toliko blaga i plodonosna da je sponatno nazivamo „Majka Terezija“ Neka nam ova neumorna djeliteljica milosrđa pomogne razumjeti da je naš jedini kriterij za djelovanje nesebična ljubav, slobodna od svake ideologije i obveza, ponuđeno svima bez razlikovanja jezika, kulture, rase ili vjeroispovijesti. Majka Terezija je uvijek voljela reći „Možda ne pričam njihov jezik, ali im mogu pokloniti osmijeh.“ Ponesimo njezin osmijeh u našim srcima i darujmo ga onima koje sretnemo na putu, pogotovo onima koji pate. Na ovaj ćemo način otvoriti mogućnost radosti i nade za mnogo našu braće i sestre koji su obeshrabreni i koji su potrebiti razumijevanja i nježnosti.

SLOVACI MOLE ZA HRVATSKU

Bratislava, (IKA) – Molitvena inicijativa „Iz srca Europe“ pokrenuta je u povodu Slovačkog predsjedanja Vijećem Europske unije, od 1. srpnja do 31. prosinca.

Svaki tjedan moli se na nakanu jedne od članica Europske unije. Od 12. do 18. rujna moli se za Hrvatsku. Inicijativu podupire Slovačka biskupska konferencija, a moli se u župama, udrugama i zajednicama.

U molitvama se tako upućuje zahvala Bogu za Hrvatsku, koja je često odredište slovačkih turista. Zahvaljuje se i moli za hrvatske građane da imaju snage svjedočiti Krista. Moli se za zaštitu obitelji i braka, za sve građane koji pate, a posebno za branitelje. Moli se i da školstvo djecu vodi prema pravim moralnim vrijednostima, kao i za predsjednicu Kolindu Grabar Kitarović da pravedno i pametno vodi svoju zemlju.

PAPA FRANJO UPUTIO PORUKU U PRIGODI EUROPSKOG SUSRETA O DJELIMA MILOSRĐA U SARAJEVU

U Godini milosrđa, a na tragu inicijativa koje su pokrenuli brojni europske katoličke institucije, Komisija Vijeća europskih biskupskih konferencija „Caritas in Veritate“ (Ljubav u Isitni), u suradnji s Biskupskom konferencijom Bosne i Hercegovine, u Sarajevu se od 15. do 18. rujna 2016. u Svećeničkom domu Vrhbosanske nadbiskupije održava susret o nužnosti i aktualnosti djela milosrđa danas u Europi. Tom prigodom papa Franjo uputio je poruku sudionicima skupa, koju prenosimo u cijelosti:

Gospodinu kardinalu Petru Erdöu
Predsjedniku Vijeća europskih biskupskih konferencija

U prigodi susreta, organiziranog u Sarajevu na jubilarnu temu tjelesnih i duhovnih djela milosrđa, želim uputiti svoj srdačan pozdrav sudionicima. Važno zasjedanje podsjeća sve vjernike na brižljivost prema onima koji su u potrebi: siromašnim seliocima, izbjeglicama, zatvorenicima, nezaposlenima, bolesnima tijelom i duhom.

Da bi se pridonijelo preporodu Europe, Crkve, brižna majka, trudi se ići u susret s ljubavlju prema ranama čovječanstva da bi ih liječila balzamom božanskog milosrđa. Zato, hrabrim, vas predstavnici europskog episkopata, da uključujete sve više svoje zajednice i različite karitativne i socijalne stvarnosti u nastojanju naviještanja evanđelja onima koji su, iz raznih razloga, izgubili vlastito životno usmjerenje.

Nastavljam sanjati novi europski humanizam kojem služe memorija, hrabrost, zdrava i humana utopija. Na tom hodu humanizacije, Europa, kolijevka prava i civilizacije, pozvana je ne toliko braniti prostore, nego biti majka roditeljica procesa, dakle plodna, jer poštuje život i nudi nadu života.

S tim željama pozivam vas da razaznate nove puteve i smjerove da bi se onima koji žive ili dolaze u Europu zajamčili sposobnost integracije, dijaloga i ponovnog rođenja da bi postali jedna jedina obitelj naroda. Dok vam jamčim svoje žarko sjećanje u molitvi, da bi se izgradili mostovi i srušili zidovi podjela, rado upućujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 25. kolovoza 2016.

Bratski

Franjo

PRIOPĆENJE SA SUSRETA O DJELIMA MILOSRĐA DANAS U EUROPI

Tajništvo Vijeća europskih biskupskih konferencija uputilo je priopćenje nakon Susreta o djelima milosrđa danas u Europi koji je održan od 15. do 18 rujna 2016. u Svećeničkom domu Vrhbosanske nadbiskupije u Sarajevu. Priopćenje pod naslovom „Kršćanska je obveza dati nadu“ prenosimo u cijelosti:

Kršćanska je obveza dati nadu

Milosrđe ne znači bježati od boli, nepravdi i od raznovrsnih patnji našeg vremena nego ih, po kršćanskoj ljubavi učiniti prigodama nade i spasenja. U svakom djelu milosrđa ljudska je osoba, u svom dostojanstvu i svojoj cjelovitosti, polazna i završna točka djelovanja Crkve. Ali i u vršenju milosrđa nije dovoljna prigodna gesta koja je često plod promjenjivog osjećaja i vodi ka prebacivanju odgovornosti. Na činjenje djela milosrđa pozvan je svaki kršćanin i cijela kršćanska zajednica, štoviše i cijelo čovječan-

stvo! Da bi se ta djela ostvarila, potrebno je također znati odgajati, dijeliti s drugima i svjedočiti: to su izrekli sudionici susreta CCEE-a u Sarajevu tijekom svoga četverodnevnog rada od 15. do 18.rujna.

Nastavljujući hod na koji su zajednički pozvana različita katolička europska tijela (Caritasa Europe, Komisije biskupskih konferencija Europske unije - COMECE, Komisija Justitia et Pax Europe, Europske Federacije katoličkih liječnika - FEAMC, Međunarodna katolička komisija za migracije – ICMC,

Međunarodno povjerenstvo za katolički pastoral u zatvorima - ICCPPC, Europska federacija banaka za prehranu - FEBA, Međunarodna kršćanska unija gospodarstvenika – UNIAPAC), Komisija CCEE-a „Caritas in Veritate“ (Ljubav u istini), u suradnji s Biskupskom konferencijom Bosne i Hercegovine, organizirala je susret na kojem su sudjelovali nositelji djela milosrđa u Europi. Bila je to, također, prigoda za razmišljanje o žurnosti i aktualnosti milosrđa danas u Europi i o različitim oblicima zauzimanja Crkve.

Tijekom jednog dijela susreta iznesena su različita promišljanja i svjedočanstva koja su pokazala da je ljudska osoba u središtu djelovanja Crkve. Kada Crkva daje jesti preko Banke za prehranu, kada posjećuje zatvore, kada prima selioce ili izbjeglice, kada brine i posjećuje bolesnoga, kada sahranjuje pokojne, kada brani dostojanstvo rada i iznosi svjetu politike bogatu baštinu svoga socijalnog učenja, onda se ona ne priginja nekom anonimnom pojedincu nego osobi u ograničenosti njezina bitka stvorenoj s trajnom potrebom, ne samo ljudskog odnosa nego iskustva Božje ljubavi.

Iz brojnih aktivnosti, koje su iznijela ova crkvena tijela, rađa se osjećaj zahvalnosti i žive nade za stvaralačku odvražnost i za inovativnu sposobnost kojima se suočavaju s različitim oblicima siromaštva. Preko dijela milosrđa, Katolička Crkva u Europi odgaja za osjećaj ljudske patnje koji prepoznaje i cijeni vrijednost svakog pojedinog života i izbjegava odbacivanje osobe. U isto vrijeme sudionici su istaknuli pojedine fenomene koji traže odgovor Crkve i cijelog društva u Europi.

U vrijeme velikih izazova, čini se žurnijim nego ikada ponovno dati nadu Europi. To je moguće kroz prisutnost koja živi kršćansku evangeliziranu ljubav koja se ne svodi na puku sentimentalnost. Istovremeno, sudionici su u više navrata istaknuli kako je privatizacija vjere u sekulariziranim zemljama često dovela do raskola između duhovnih djela milosrđa i onih materijalnih, ukoliko „materijalna“ djela, shvaćena kao javni izraz vlastite vjere, nisu uvijek dobro prihvaćena od sekularnih institucija. Nerijetko, zapravo, pravni i administrativni aparat, preko kojeg djeluju vlade u Europi, iako cijeni beskrajno služenje koje različite crkvene organizacije daju cijelome društvu, čini se da želi svesti kršćansko nastojanje na čisto čovjekoljublje odvajajući ga od njegovog religioznog polazišta. Umnažanje, različitost i teret pravnog i administrativnog aparata otežavaju danas solidarno djelovanje. Vremenom su svi ti elementi doveli do razdvajanja između „čina“, koji se rađa iz vjere kršćanskog navještaja: ponekad se čini mogućim činiti dobro samo po cijenu odbacivanja

navještaja Isusove riječi. Ako Crkva jasno osuđuje pojedinu karitativnu aktivnost podređenu i motiviranu pukim prozelitizmom, podsjeća prije svega da za kršćanina nije moguće odvajati djela od vlastite vjere ukoliko je uistinu Kristova osoba bitni izvor i potpora.

U svojoj poruci sudionicima papa Franjo podsjetio je na potrebu „pridonošenja preporodu Europe“ i sanjanja „novog europskog humanizma“ hrabreći „predstavnike europskog episkopata, da uključuju sve više svoje zajednice i različite karitativne i socijalne stvarnosti u nastojanju naviještanja evanđelja onima koji su, iz raznih razloga, izgubili vlastito životno usmjerenje“. Samo tako Crkva može „biti majka roditeljica procesa, dakle plodna, jer poštije život i nudi nadu života“.

U Sarajevu su odgovorne osobe iz crkvenih tijela također podsjetile da je, u sučeljavanju s različitim oblicima siromaštva, materijalnog i duhovnog, potrebno ne samo odgovoriti na žurnu potrebu nastalu iz patnje na način da se uslugom ili prisutnošću ublaži trenutna bol, nego da se prije svega zajednički zauzme za osobu u poteškoći uključujući cijelu zajednicu i priopćujući drugima o tim siromaštvinama. Iz brojnih svjedočanstava, iznesenih tih dana, postalo je vidljivo da su djela milosrđa međusobno povezana. Stoga je poželjno da se različita crkvena tijela nastave međusobno podupirati i razvijati nove oblike suradnje. Ustvari, apsolutno je potrebno da se, tamo gdje intervenira pojedino crkveno tijelo, cijela kršćanska zajednica osjeća uključenom. Pravilna komunikacija omogućiti će potom promicanje svijesti koja se tiče cijelog čovječanstva. Zapravo, u sučeljavanju s patnjom čovječanstva ne postoji nijedna religijska ili politička prepreka: „svi smo dužni osjećati se suodgovornima za dobrobit drugoga“, rekli su sudionici.

Konačno, u Sarajevu, gradu simbolu našeg vremena po raznovrsnim podnesenim patnjama i još uvijek otvorenim ranama uzrokovanim višegodišnjim sukobom i sporazumima – među kojima i onaj iz Daytona - koji favoriziraju inertnu i, na etničkoj osnovi, diskriminacijsku politiku, milosrđe Crkve očitovalo se kroz brojna djela, kao što su ona koja čini Škole za Europu – jedno od šest djela milosrđa koje su sudionici posjetili - otvorena tijekom sukoba, kako bi svjedočila da rat nije bio nužnost kao ni da etnička podjela nije sudbina nego da je miran suživot bio i ostao uvijek moguć.

Ujedinjujući se sa Svetim Ocem, koji će sudjelovati na susretu za mir, 20. rujna ove godine u Asizu, molilo se za mir, jasan znak božanskog milosrđa, posebno u Ukrajini i u zemljama Bliskog Istoka.

OBILJEŽAVANJE SVJETSKOG DANA MEDIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

U skladu s odlukom Biskupske konferencije u Bosni i Hercegovini iz 2003. godine, 50. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije, umjesto u mjesecu svibnju, obilježit će se u Bosni i Hercegovini i ove godine u posljednju nedjelju u mjesecu rujnu tj. 25. rujna 2016.

Vijeće za sredstva društvenog priopćivanja Biskupske konferencije BiH priredilo je prigodnu brošuru u kojoj se i ove godine svim pastoralnim djelatnicima, kao i medijskim radnicima, nudi predgovor mons. Tome Vukšića, vojnog biskupa u BiH, Papinu poruku, prijedlog propovijedi i molitve vjernika za taj dan, tekst Brane Vrbića pod naslovom „Ti divni Božji darovi“.

U povodu 50. svjetskog dana sredstava društvenoga priopćavanja, papa Franjo je 24. siječnja 2016., na blagdana svetog Franje Saleškog, uputio poruku pod naslovom „Komunikacija i milosrđe: Plodni susret“.

„Kao Božja djeca pozvani smo komunicirati sa svima, bez iznimke. Na osobit način, jezik i djelovanje Crkve trebali bi prenosići milosrđe, tako da se dotaknu srca osoba i podupre ih se na putu prema punini života, koju je Isus Krist, poslan od Oca, došao donjeti svima. To znači da mi sami moramo biti spremni prihvatići u nama i širi oko nas toplinu Majke Crkve, kako bi se Isusa upoznalo i užljubilo; onu toplinu koja daje opipljivost riječima vjere i koja u propovijedanju i svjedočenju pali "iskru" koja ih oživljava. Komunikacija ima moć graditi mostove, potpomagati susret i uključivanje, obogaćujući tako društvo. Kako je lijepo kad osobe pažljivo biraju riječi i geste

i tako se trude izbjegći nerazumijevanja, ozdraviti ranjeno sjećanje i graditi mir i sklad. Riječi mogu podići mostove među ljudima, obiteljima, društvenim skupinama i narodima. I to kako u fizičkom tako i u digitalnom okruženju. Zato neka naše riječi i djela budu takvi da nam pomažu izaći iz začaranih krugova osuđivanja i osvete, koji i dalje zarobljavaju pojedince i narode i koji dovode do toga da se ljudi služe porukama mržnje.“, kazao je papa Franjo.

U uvodnoj riječi prigodne brošure, biskup Vukšić je podsjetio da je papa Franjo svoju okružnicu naslovio „Komunikacija i milosrđe: plodni susret“, te je iz samoga naslova, i još više iz sadržaja ove okružnice, očito kako Papa želi da se, zajedno s ostalim zdravim snagama u društvu, i sva dobromanjerna sredstva društvenoga priopćavanja, a među njima posebice ona crkvena, izravno uključe u program jubilarne godine milosrđa, koju je proglašio papa Franjo, i koja je upravo u tijeku.

„Pozivamo posebice urednike, suradnike i vlasničke novinskih izdanja, televizijskih i radijskih postaja, da na svojim stranicama i u svojim emisijama nađu prostora i vremena te javnosti predstave tolika doba djela i tolike plemenite ljudi koji oko nas postoje i djeluju. Neka se to čini iz zahvalnosti, koju svi dugujemo prema takvim osobama i dobrotvornim organizacijama, ali još više neka to čine kako bi se potaknulo cijelo društvo, političke i gospodarske stave, znanstvene i odgojne ustanove, i pojedince u njima da se uključe u pomaganje potrebnima kojih, nažalost, ima mnogo.“, kazao je biskup Vukšić.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 50. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENE KOMUNIKACIJE

Komunikacija i milosrđe: plodni susret

Draga braćo i sestre,

Sveta godina milosrđa poziva nas razmišljati o odnosu između komunikacije i milosrđa. Crkva, ujedinjena s Kristom, živim utjelovljenjem Milosrdnoga Boga, pozvana je živjeti milosrđe kao prepoznatljivo obilježje čitavog svog bića i djelovanja.

Ono što govorimo i kako to govorimo, svaka riječ i

svaki čin morao bi izražavati Božje suosjećanje, nježnost i oprštanje prema svima. Ljubav je, po svojoj naravi, komunikacija; vodi prema otvaranju i dijeljenju a ne odvajanju od drugih. I ako su naše srce i naši čini nadahnuti ljubavlju, Božjom ljubavlju, naša će komunikacija biti nositeljicom Božje snage.

Kao Božja djeca pozvani smo komunicirati sa svima, bez iznimke. Na osobit način, jezik i djelovanje

Crkve trebali bi prenosi milosrđe, tako da se dota knu srca osoba i podupre ih se na putu prema puni života, koju je Isus Krist, poslan od Oca, došao donijeti svima.

To znači da mi sami moramo biti spremni prihvati u nama i širi oko nas toplinu Majke Crkve, kako bi se Isusa upoznalo i užljubilo; onu toplinu koja daje opipljivost riječima vjere i koja u propovijedanju i svjedočenju pali "iskru" koja ih oživljava.

Komunikacija ima moć graditi mostove, potpmagati susret i uključivanje, obogaćujući tako društvo. Kako je lijepo kad osobe pažljivo biraju riječi i geste i tako se trude izbjegći nerazumijevanja, ozdraviti ranjeno sjećanje i graditi mir i sklad. Riječi mogu podići mostove među ljudima, obiteljima, društvenim skupinama i narodima. I to kako u fizičkom tako i u digitalnom okruženju. Zato neka naše riječi i djela budu takvi da nam pomažu izaći iz začaranih krugova osuđivanja i osvete, koji i dalje zarobljavaju pojedince i narode i koji dovode do toga da se ljudi služe porukama mržnje.

Riječ Kristova učenika, naprotiv, trebala bi nastojati pomoći ljudima rasti u zajedništvo i, čak i u slučajevima kad treba odlučno osuditi zlo, nikada ne bi smjela prekidati odnos i komunikaciju.

Želim zato pozvati sve ljudi dobre volje da otkriju da milosrđe ima moć ozdraviti prekinute odnose i vratiti mir i sklad obiteljima i zajednicama. Svi znamo na koji način stare rane i dugotrajne srdžbe mogu zarobiti osobe i sprječiti komunikaciju i pomirenje. A to vrijedi također za odnose među narodima.

U svim tim slučajevima milosrđe može pokrenuti novi način govora i razgovora, kao što je to tako rječito izrazio Shakespeare kada je rekao: "Milosrđu je svojstveno to da nije prisilno. Silazi s neba na zemlju poput blagotvorne kiše. To je dvostruki blagoslov: i za onoga koji ga daje i za onoga koji ga prima" (Mletački trgovac, Čin IV, Scena I).

Poželjno je i da jezik politike i diplomacije bude nadahnut milosrđem, koje nikada ništa ne smatra izgubljenim. Apeliram prije svega na one koji imaju odgovornosti na institucionalnom i političkom polju i u oblikovanju javnog mnijenja, da uvijek budno paze kako govore o onima koji misle ili rade drukčije, kao i prema onima koji su možda pogriješili. Lako je podleći napasti iskoristavanja takvih situacija za raspirivanje vatre nepovjerenja, straha i mržnje. Treba, naprotiv, imati hrabrosti da se usmjeri osobe prema procesima povjerenja. Upravo ta pozitivna i kreativna smjelost pruža prava rješenja na drevne sukobe i mogućnost postizanja trajnog mira: "Blago

milosrdnima: oni će zadobiti milosrđe! [...] Blago mitrovorcima: oni će se sinovima Božjim zvati!" (Mt 5, 7-9).

Kako bih samo želio da naš način komuniciranja, kao i naša služba pastira u Crkvi, nikada ne odražavaju oholu i triumfalnu nadmoć nad neprijateljem i ne obezvrjeđuju one koje duh svijeta smatra gubitnicima i otpadom!

Milosrđe može pomoći ublažiti protivštine života i pružiti toplinu onima koji su upoznali samo hladnoću suda. Neka način naše komunikacije bude takav da nadije logiku koja jasno dijeli grešnike od pravednika.

Možemo i moramo osuđivati situacije grijeha – kao što su nasilje, korupcija, izrabljivanje i drugo – ali ne možemo osuđivati osobe, jer samo Bog može zaviriti u dubinu njihova srca. Naša je zadaća opomenuti one koji grijese i prokazati zlo i nepravednost određenih ponašanja, kako bi se oslobođilo žrtve i podiglo one koji su pali.

Ivanovo Evangeliye nas podsjeća da "istina će vas oslobođiti" (Iv 8, 32). Ta istina je, u konačnici, sâm Krist, čije je krotko milosrđe mjerilo za naš način navještanja istine i osuđivanja nepravde. Naša je prvenstvena zadaća podupirati istinu s ljubavlju (usp. Ef 4, 15).

Jedino riječi izgovorene s ljubavlju i praćene kročkušu i milosrđem mogu dotaknuti naša grešna srca. Oštре ili moralističke riječi i postupci dovode u opasnost da dodatno otuđe one koje želimo privesti obraćenju i slobodi, jačajući njihov osjećaj odbacivanja i obrane.

Neki misle da je vizija društva ukorijenjenog u milosrđu beznadno idealistična ili pretjerano popustljiva. Ali pokušajmo se prisjetiti svojih prvih iskustava odnosa u krilu obitelji. Roditelji su nas više ljubili i cijenili zbog onog što jesmo no zbog naših sposobnosti i postignuća.

Roditelji želje najbolje za svoju djecu, ali njihova ljubav nije nikada uvjetovana postizanjem tih ciljeva. Obiteljski dom je mjesto gdje je čovjek uvijek dobrošao (usp. Lk 15, 11-32). Želim potaknuti sve da promatraju ljudsko društvo ne kao prostor u kojem se stranci natječu i pokušavaju se probiti na vrh, već prije svega kao dom ili obitelj gdje su vrata uvijek otvorena i gdje se svi osjećaju prihvaćenima.

Zato je od temeljne važnosti slušati. Komunicirati znači dijeliti, a dijeljenje zahtijeva slušanje, prihvatanje. Slušati je nešto mnogo više od čuti. Čuti se odnosi na primanje informacije; slušati, međutim, upućuje na područje komunikacije i traži blizinu.

Slušanje nam omogućuje zauzeti ispravan stav, a

ne samo biti pasivni gledatelji, slušatelji, potrošači. Slušati znači također biti sposobni dijeliti pitanja i sumnje, prijeći neki put rame uz rame s nekim, oslobođiti se svake umišljenosti o svemoći i staviti ponizno svoje sposobnosti i svoje darove u službu općeg dobra.

Slušati nije nikada lako. Ponekad je lakše praviti se gluhi. Slušati znači posvetiti pozornost, željeti razumjeti, prosuditi, poštivati tuđu riječ. Slušanje uključuje neku vrstu mučeništva, žrtvovanja samih sebe u kojem se obnavlja čin kojeg je učinio Mojsije pred gorućim grmom: izuti sandale na "svetom tlu" susreta s drugim koji mi govori (usp. Izl 3, 5). Znati slušati je neizmjerna milost, to je dar za koji trebamo moliti da bismo se zatim naučili provoditi ga u djelu.

I elektronska pošta, SMS poruke, društvene mreže i interaktivni razgovori više korisnika putem Interneta (chat) mogu biti potpuno ljudski oblik komunikacije. Nije tehnologija ta koja određuje je li komunikacija autentična ili ne, već ljudsko srce i njegova sposobnost da koristi dobro sredstva koja mu stoje na raspolaganju.

Društvene mreže mogu olakšati uspostavu odnosa s drugima i promicati dobro društva ali mogu također dovesti do daljnje polarizacije i podjele među osobama i skupinama. Digitalni svijet je trg, mjesto

susreta gdje možemo jedni druge milovati ili ranjavati, voditi korisnu raspravu ili provoditi moralni linč.

Molim da nas ova jubilejska godina, življena u milosrđu, "učini otvorenijima za dijalog kako bismo jedni druge bolje upoznali i razumjeli; neka ukloni svaki oblik zatvorenosti i prijezira i odagna svaki oblik nasilja i diskriminacije" (Misericordiae vultus, 23).

Internet nam pomaže da budemo bolji građani. Pristup digitalnim mrežama za sobom povlači odgovornost za bližnjega kojeg, istina, ne vidimo ali je stvaran i ima svoje dostojanstvo koje treba poštivati. Internet se može mudro koristiti za izgrađivanje zdravog društva otvorena dijeljenju.

Komunikacija, njezina mjesta i njezina oruđa mogli su mnogima da prošire svoje obzore. To je Božji dar i ujedno velika odgovornost. Sviđa mi se definirati tu moć komunikacije kao "bliskost".

Susret između komunikacije i milosrđa je plodan u mjeri u kojoj rađa bliskost koja pokazuje brigu, tješi, ozdravlja, prati i slavi. U podijeljenom, rascjepkanom i polariziranom svijetu komunicirati s milosrđem znači pridonijeti dobroj, slobodnoj i solidarnoj bliskosti između Božje djece i braće u čovještvu.

Papa Franjo

PAPIN NOVI APEL ZA SIRIJU

Na kraju opće audijencije u Vatikanu papa Franjo uputio je novi apel za Siriju. „Ponovno sam u mislima s ljubljenom i izmučenom Sirijom. Do mene i dalje pristižu dramatične vijesti o sudbini stanovnika Alepa, s kojima se, molitvom i duhovnom blizinom, osjećam ujedinjenim u trpljenju. Izražavajući duboku bol i iskrenu zabrinutost zbog onoga što se događa u tome već ionako izmučenom gradu, gdje umiru djeca, bolesni, mladi, starci, svi... ponovno svima upućujem apel da se svim silama zauzmu u žastiti civila, kao hitnu i obvezujuću zadaću. Apeliram također na svijest onih koji su odgovorini za bombardiranja i poručujem im da će morati položiti račun Bogu“, istaknuo je Papa.

PREDSTAVU KOJA JE GOVOR MRŽNJE TREBA ZABRANITI

Na završnoj večeri 56. internacionalnoga teatarskog festivala MESS koji se u Sarajevu odigrava od 30. rujna do 9. listopada, na sceni Narodnog pozorišta Sarajevo predviđena je predstava *Naše nasilje i vaše nasilje* koju izvode članovi: HAU / HNK Ivana pl. Zajca Rijeka / SMG Ljubljana, a režiju potpisuje Oliver Frlić.

Da nije riječ o „kazališnom komadu“ koji sadrži bogohulne i etički besramne elemente, mogli bismo zaključiti da je na djelu očitovanje dobre su-

radnje među kazalištima susjednih zemalja kojemu bi se poglavito trebali radovati Hrvati jer u glavnom gradu BiH gostuje jedna, uz ostale, i hrvatska glumačka družina.

Međutim, s obzirom na sadržaj koji se mogao iščitati na osnovu izvedaba toga komada u Poljskoj i Austriji te reakcija tamošnjih javnosti, možemo sa žaljenjem konstatirati kako nešto takvo uopće postoji.

Naime, između ostalog, prema navodima medija (Jutarnji.hr, Večernji.hr, Dnevno.hr, Sloboda.hr itd.) u jednom trenutku predstave: gola „muslimanka“ s hidžabom, iz svojega spolnoga organa vadi zastavu – u Poljskoj Poljske, u Austriji Austrije, u BiH (predmijevano) BiH; zatim izvodi erotizirani ples uz melodiju *Tihe noći* (!) te se pojavljuje „Isus Krist“ okrunjen trnovom krunom, razapet na križu sastavljenu od kanti za benzin; potom glumac u liku Isusa silazi s križa i siluje ženu. Osim toga, većina glumaca nastupa bez odjeće.

Svakomu iole obrazovanom jasno je kako to vrijeda u prvom redu katolike, ali i muslimane jer izruguje bitni sadržaj vjere te nešto što je ljudima sveto na primitivan i vulgaran način predstavlja.

O autoru nečega takvoga ne treba uopće govoriti jer nije zasluzio da se išta kaže osim: za njega moli. No, teško je povjerovati da to nisu znali organizatori MESS-a koji su ga inače finansirali: Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta te Ministarstvo civilnih poslova BiH, a generalni medijski pokrovitelj je BHRT – dakle, u prijevodu: bh. građani.

Uvažavajući načela slobode izražavanja, valja podsjetiti da ona moraju biti popraćena odgovornošću, jer se dopusti da svatko može nekažnjeno vrijedati drugoga sakrivajući se iza tobožnje slobode, zasigurno dolazi do anarhije. A civilizirano društvo to sebi ne smije dopustiti. Štoviše, Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i univerzalnih sloboda u čl. 10, nakon što u prvoj točci definira da svatko ima pravo na slobodu izražavanja te navodi što sve ona obuhvaća, u drugoj točci ističe kako „ostvarenje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti“.

Sa žaljenjem valja kazati kako predstava s navedenim elementima predstavlja govor mržnje prema vjernicima (katolicima i muslimanima) te nije zasluzila biti dobradošla u gradu Sarajevu kojega je i papa Franjo prigodom svoga pohoda 6. lipnja 2015. nazao „europskim Jeruzalemom“.

Stoga bi pravedno i nužno bilo da nadležni ministar i uprava MESS-a ovu „predstavu“ skinu s repertoara jer ona ni festivalu ni gradu neće donijeti kulturno obogaćenje nego samo sramotu. (kta/kt)

NADBISKUP PULJIĆ ZATRAŽIO PRAVNU ZAŠTITU POŠTIVANJA VJERSKOGA DOSTOJANSTVA I VJERSKIH OSJEĆAJA

Nadbiskup vrhbosanski kardinal Vinko Puljić uputio je, 1. listopada 2016. pismo koje je dostavio: Tužiteljstvu BiH, gradonačelniku grada Sarajeva, pred-

sjedniku Vlade Kantona – Sarajevo i Apostolskoj Nuncijaturi u BiH. Nakon što su se pojavile brojne reakcije u medijima na tu temu, spomenuto pismo donosimo u cijelosti:

„U ime Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini posebno tražimo pravnu zaštitu poštivanja vjerskoga dostojanstva i poštivanja vjerskih osjećaja. To se posebno odnosi na organizatore MESS-a Sarajevo na čijem se programu nalazi djelo Olivera Frljića ‘Naše nasilje – Vaše nasilje’ čije djelo blasfemno vrijeđa osjećaje kršćana. Ne razumijemo namjere organizatora koji to djelo stavlja na program festivala u Sarajevu, koje je posebno osjetljivo gdje živimo u multikonfesionalnoj sredini. Velike napore ulažemo u proces pomirenja i dijaloga. Takvo djelo duboko vrijeđa kršćane. Pogotovo je nerazumljivo stavljanje na program to djelo koje je vrlo negativno ocijenjeno u Beču, koji daleko lakše podnosi ovakav pristup. Očekujemo zakonsku zaštitu vjerskih prava i sloboda u ovoj multikonfesionalnoj sredini“, stoji u pismu kardinala Puljića koji nije niti namjerava podnositи bilo kakvu formalnu krivičnu prijavu.

Kao podsjećanje donosimo članak 5. Zakona o slobodi vjere pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini:

Članak 5.

1. Zabranjena je svaka diskriminacija koja je utemeljena na vjeri ili uvjerenju, a koja je definirana u članku 2.1.
2. Zabranjena su također sljedeća djela:
  - a. napadi i uvrede vjerskih službenika;
  - b. napadi i oštećenja vjerskih objekata ili druge imovine crkava i vjerskih zajednica;
  - c. aktivnosti ili djela usmjereni na raspirivanje vjerske mržnje protiv bilo koje crkve ili vjerske zajednice ili njezinih članova;
  - d. omalovažavanje ili izrugivanje bilo koje vjere;
  - e. javna uporaba službenih simbola, znamenja, atributa i naziva crkve ili vjerske zajednice bez suglasnosti mjerodavne vlasti crkve ili vjerske zajednice;
  - f. osnivanje udruga vjerskih službenika ili vjernika bez odobrenja mjerodavne vlasti crkve ili vjerske zajednice, niti postojeće takve udruge, osnovane bez mjerodavne crkvene vlasti, mogu postojati bez mjerodavna odobrenja;
  - g. izazivanje, podržavanje ili pozivanje vjerske netrpeljivosti i mržnje.

PASTORALNI SUSRET HRVATSKIH SVEĆENIKA I ČASNIH SESTARA SAD-A I KANADE

Ovogodišnji pastoralni susret hrvatskih svećenika i časnih sestara SAD-a i Kanade održao se u prekrasnom gradu Vancouveru, u Kanadi, od 10. do 13. listopada, a Hrvatska katolička župa Presvetoga Srca Marijina, zajedno s njezinim svećenicima fra Slavenom Milanovićem Litre i fra Dujom Bobanom, bili su domaćini toga susreta, primivši i pogostivši dvadeset sedmero pastoralnih djelatnika sa sjevernoameričkog kontinenta. Kroz četiri predavanja susret je predvodio vlč. dr. Tomislav Markić, ravnatelj dušobrižništva za hrvate u inozemstvu, u organizaciji dvojice delegata inozemne pastve na sjevernoameričkom kontinentu: vlč. dr. Mate Bižace, delegata za SAD, i mons. Ivana Vukšića, delegata za Kanadu. Susret je također pružio priliku dr. Markiću predstaviti novoizabrane delegate inozemne pastve na sjevernoameričkom kontinentu: fra Nikolu Pašalića, delegata za SAD, i mons. Ivana Vukšića, koji nastavlja svoju službu na području Kanade.

Nakon dobrodošlice župnika, fra Slavena Miljanovića Litre, susret započinje u ponedjeljak, 10. listopada u Hrvatskom kulturnom centru u Vancouveru, večernjom molitvom i uvodnim predavanjem dr. Markića, pod naslovom „Aktualnosti iz hrvatske inozemne pastve“, donoseći presjek trenutačne situacije inozemne pastve na različitim kontinentima. Nastavlja se sv. misom u župnoj crkvi Presvetog Srca Marijina, nakon koje svećenici i časne sestre imaju prilike pozdraviti ljudi i razmijeniti riječi dobrodošlice.

Dan 11. listopada započinje radno s predavanjem dr. Markića „Pastoralni izazovi i perspektiva hrvatske inozemne pastve“, u kojem se ravnatelj pogotovo osvrće na stvarnost velikoga iseljavanja mladih ljudi i čitavih obitelji iz Republike Hrvatske i Bosne i Her-

cegovine, izražavajući zabrinutost nad nesigurnošću koja često očekuje takve iseljenike. Izražena je također potreba pomicanja naglaska prema duhovnom elementu u pastoralnom radu, nezanemarujući folklorno kulturni i nacionalni element.

U trećem predavanju pod naslovom „O odnosu zavičaja i spasenja: ‘Nema raja bez rodnog kraja’“, Dr. Markić pokazuje važnost zavičaja i zavičajnosti s obzirom na prakticiranje vjere i rast u vjeri. Kao primjer pokazuje Isusa i njegov nadimak „Nazarećanin“, kojim je Isus prozvan u Evanđeljima i koji on sam sebi pridaje. Osjećaj zavičajnosti ipak ne smije postati preprekom u otvorenosti prema drugima u današnjem svijetu, niti pak opravdati odbacivanje drugih ljudi, pojedincu nepoznatih zavičaja. Osjećaj sigurnosti i zavičajnosti treba postati odskočna daska u čovjekovoj otvorenosti prema novim izazovima.

Termin poslijepodnevnog predavanja pripao je mladima koji su prezentirali Mladifest, Vancouver 2017., što će se sljedeće godine održati upravo u Vancouveru. Mladi su pred zajednicom svećenika i pastoralnih djelatnika SAD-a i Kanade izrazili svoju želju većeg međusobnog povezivanja i izričitoga naglaska na duhovnom doživljavanju njihova zajedništva. Oni žele prepoznati župe kao mjesta međusobna okupljanja, ali prvenstveno kao mjesta okupljanja oko uskrsla Isusa. U diskusiji s mladima vlč. Tomislav Kasić izražava potrebu promjene paradigmе okupljanja mladih i grupe mladih, ili „paradigm shift“, gdje naglasak s tradicionalno-folklorenog prelazi na egzistencijalno-duhovno doživljavanje unutar same grupe mladih. Dr. Markić predlaže mlađima nastaviti razvijati viziju, a potrebna će administracija uslijediti. Radni dan završio je pokorničkim

bogoslužjem, pojedinačnom sv. ispovijedi, te zajedničkom sv. misom.

Radni dio 12. listopada obuhvaćao je predavanje dr. Markića „Nasljedovanje Krista na drugačiji način: Isus Krist, CEO“. Biti kršćaninom znači postupiti ona-

ko kako bi postupio Isus. A Isus je između ostalog bio i odličan manager, sakriven u slici „Dobrog pastira“. Karakteristike Isusove samosvijesti, djelova-

nja i odnosa prema ljudima pokazuju da je prema karakteristikama modernoga managementa Isus bio odličan manager. Jedna je od glavnih Isusovih osobina bila da nije rasipao svoje vrijeme u suđenju drugima, jer je to veliki gubitak vremena. Druga Isusova osobina jest njegova sposobnost za preokretanje situacije ili za rješenja drugoga reda. Nakon što je problem konstatiran, može se rješavati uhodanim načinom rješavanja ili rješenjima prvoga reda, ili pak proširivanjem perspektive i upotrijebljavanjem rješenja drugoga reda. Kod Isusa je također naglašena otvorenost prema drugima. Drugi dio prijepodneva bio je posvećen tekućim pastoralnim pitanjima u Kanadi i SAD-u, a poslijepodne je bilo posvećeno razgledavanju Vancouvera i okolice.

Sva su predavanja bila popraćena diskusijom, a završna je diskusija urodila odabirom budućega domaćina i mesta sastanka, koji će se održati u SAD-u u Clevelandu u od 9. do 12. listopada 2017.

Vlč. Mladen Horvat

KONFERENCIJA ZA NOVINSTVO POVODOM DANA CARITASA U BIH

Mi se nećemo umoriti čineći dobro!

Na treću nedjelju došašća, 11. prosinca 2016. koja se još naziva Nedjelja „Gaudete“ - Radujte se, Crkva u Bosni i Hercegovini obilježava Nedjelju Caritasa. Od njezina utemeljenja, naši bosanskohercegovački nadbiskupi pozivaju sve svoje vjernike i sve prijatelje Caritasa da budu aktivni i da se molitveno i ne-sebičnim darivanjem pribroje onima koji pokazuju ljudsku i vjerničku širinu prema bratu čovjeku koji je gladan i žedan, siromašan i bez krova nad glavom, bolestan i u dubokoj starosnoj dobi ili je bez posla. Brojna su područja ljudskog življena uz brojne pojedince i zajednice koji očekuju od nas konkretnu potporu.

Tim povodom, u petak, 9. prosinca 2016. u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog, ulica Kaptol 7 u Sarajevu s početkom u 11 sati održat će se konferencija za novinstvo na kojoj će

govoriti nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik Caritasa Bosne i Hercegovine i aktualni ravnatelj Caritasa BiH mons. Tomo Knežević. Konferenciju će animirati djelatnik Caritasa BiH gosp. Miroslav Valenta.

Tijekom konferencije predstavnici medija bit će upoznati o djelovanju Caritasa na svim razinama, posebno Caritasa BiH, te o poteškoćama u kojima se nalaze osobe u potrebi, a koje se obraćaju Caritasu.

Caritas BiH pripremio je razne materijale za Nedjelju Caritasa kao što su: prigodni plakat, prigodna poslanica predsjednika Caritasa BiH uzoritog Vinka kardinala Puljića s prigodnom molitvom vjernika, jednolisni zidni imendanski kalendar za 2017. god. i po prvi puta Rokovnik s imendanskim kalendarom. Svi navedeni materijali su dostupni na [web stranici Caritasa BiH](http://caritas.ba/kta). (caritas.ba/kta)

MIR I DOBRO

Vijesti

III. 2016.

FRA VINKO DRAGIĆEVIĆ PROSLAVIO 99. ROĐENDAN

U nedjelju, 18. rujna samostansko bratstvo na Humcu proslavilo je 99. rođendan fra Vinka Dragičevića. **Fra Vinko je rođen davne 1917. u Miletini.** Pohađao je pučku školu 1924. – 1928. u Medugorju. Srednju školu 1929. – 1938. na Širokom Brijegu i studij filozofije i teologije 1938. – 1943. u Mostaru.

Obukao franjevački habit 4. srpnja 1935. na Humcu, pred fra Matom Čuturićem, provincijalom. Vječni zavjeti su mu bili 5. srpnja 1939. u Mostaru. Svećeničku službu započeo je 1943. u Tomislavgradu. Nakon toga je djelovao u Rasnu, Kočerinu, Mostaru, Humcu, Glavatičevu, Blagaju, Klobuku do povratka na Humac 1974.

Nakon rata proživio je križ logora i prognanstva. Od veljače do kolovoza 1945. (Široki Brijeg, Mostar, Sarajevo, Okučani, Nova Gradiška, Stara Gradiška, Zagreb, Maribor; uhićen u Rači pred Mariborom; bio u Mariboru u logoru od 7. svibnja do konca lipnja 1945., slijedi logor u Zagrebu od dvadesetak dana; od Zagreba preko Slavonskoga Broda u logor u Bosanskom Brodu, pa u središnji zatvor u Sarajevu do 16. kolovoza; taj dan prebačen u Ćelinu u Mostar do 31. kolovoza 1945.)

U zatvoru u Ljubuškom, Mostaru, Zenici, Sarajevu, u rudnicima Bukinje, Kreki, Lipnici, pa nazad u Zenicu od 5. studenoga 1949. do 5. studenoga 1952.

Od 1974. nalazi se u samostanu na Humcu u službi propovjednika i ispovjednika što je s velikim marom i odgovornošću i vršio sve do posljednjih godina. Fra Vinkove životne snage su oslabile i zdravlje mu je narušeno, te je sada uglavnom vezan uz bolesničku postelju, gdje o njemu skrbe braća, osobito novaci, te medicinsko osoblje koje radi pri našem samostanu.

Mostar, rujan 2016. – prosinac 2016. (izbor)

Za jučerašnju je prigodu fra Vinko smogao snage te je s braćom proveo vrijeme za nedjeljnim ručkom. U samostanu na Humcu je i fra Vinkov školski kolega fra Bazilije Pandžić koji je od fra Vinka mlađi četiri mjeseca. Na fra Vinkovu umornom staračkom licu vidjela se radost zbog jučerašnjega slavlja koje je bilo pravo bratsko slavlje.

Mi Bogu zahvaljujemo za fra Vinkov život i predano služenje Bogu, Redu, Provinciji i Crkvi, te molimo za njega od Gospodina zdravlje i snagu.

SUSRET FRANJEVAČKIH NOVAKA HRVATSKE, BOSNE I HERCEGOVINE U VISOKOM

Proteklih dana, točnije 15.-18. rujna u Visokom je održan susret franjevačkih novaka. Domaćin susreta ove godine bili su franjevački novaci provincije Bosne Srebrenе. Okupljanje sudionika susreta bio je u franjevačkom samostanu sv. Bonaventure u Visokom gdje smo bili i smješteni.

Nakon okupljanja imali smo bratsko dru-

ženje i upoznavanje, a zatim je svaki novicijat predstavljao svoju provinciju i način rada u novicijatu. Na susretu je sudjelovalo trideset novaka i četiri meštra iz pet provincija (Zagrebačke i Zadarske provincije s Trsata, Splitske s Visovca, Bosanske s Gorice, te Hercegovačke s Humca).

Drugoga dana nakon jutarnje molitve zaputili smo se u obilazak bosanskih samostana, a posjetili smo i samostan sestara klariša u Brestovskom gdje smo slavili svetu misu. U samostanima smo obilazili muzeje i slušali fratre koji su nam prepričavali mukotrpu povijest samostana i težak život fratara i cijelog kršćanskog puka u tom vremenu. Obišli smo franjevački samostan u Kreševu, Kraljevoj Sutjesci i Fojnici, gde smo i ručali. U večernjim satima nakon večere u Visokom družili smo se uz šetnju i nogomet na samostanskom igralištu, a zatim se povukli u svoje sobe na počinak.

Sutradan smo obišli Sarajevo. Posjetili smo samostan sv Ante na Bistriku, katedralu Srca Isusova, prošetali Baščaršijom, te posjetili provincialat Bosne Srebrenе gdje smo imali svetu misu i ručak. Na putu prema Franjevačkoj teologiji u Nedžarićima posjetili smo crkvu na Dobrinji i Vrelo Bosne. U Nedžarićima smo imali svečanu večernju molitvu s bogoslovima, a nakon molitve bratsko druženje uz roštilj i pjesmu.

Zadnji dan našega susreta proveli smo u novicijatu Bosne Srebrenе (Samostan sv. Petra i Pavla, Gorica-Livno). Nakon ugodne dobrodošlice i kratke okrjepe zaputili smo se u crkvu gdje smo s narodom slavili sv. misu. Susret smo završili ručkom i razgledavanjem muzeja.

Na početku susreta bili smo radosni, a rastali smo se još radosniji. A sve to zbog bratske ljubavi, potpore, suočećanja, jer čovjek živi koliko ljubi!

Tekst i foto: fra Ivan Malić

IZVIJEŠĆE: ZAVRŠENA PRVA FAZA NA „STUDENTSKOM DOMU, PUČKOJ KUHINJI I CENTRU ZA DIJALOG“

Hvala Bogu, hvala svim darovateljima i svim izvođačima radova, završila je prva faza izgradnje „Studentskog doma, pučke kuhinje i centra za dijalog“.

Prva faza obuhvaća: idejni i izvedbeni plan zgrade, sve urbanističke i građevinske dozvole (platili smo ih 150.000 KM), pripremanje terena: rušenje i odvoženje ostataka u ratu srušene zgrade „Hrvoje“ (nekada Doma sv. Ante) i iskop za podzemne garaže, te svи betonski radovi (samo je osam ploča - podrum, prizemlje, 4 kata i mansarda, a 70 soba s banjama, dvije velike dvorane, 6 učionica, kuhinja, 2 blagovališta, tri velika ureda, te brojni hodnici, troja stubišta, prostor za lift).

Do sada smo skupili 1.450.000 KM. Hvala Bogu i svim darovateljima sve dosadašnje radove smo isplatili izvođaču radova tvrtki Građevinar iz Mostara! Sve donacije i troškovi mogu se pratiti na www.dompes-mo.com.

Slijedi druga faza u tri koraka:

1. korak: završiti krov i staviti otvore (plan, do Božića 2016.)

2. korak: vanjska fasada, elektrifikacija (struja, telefoni, Internet, sustav za dojavu požara), voda, sustava za grijanje i hlađenje, estriš, pločice, kamen, parket, banje, unutrašnja fasada, bojenje...

3. korak: namještaj i useljenje 150 studenata!

Zaštitnik Pučke kuhinje fra Didaka Buntića je sv. Ante Padvovanski. Zaštitnica Studentskog doma je sv. Majka Terezija iz Kalkute. Zaštitnik Centra za dijalog je sv. Franjo Asiški. Nadamo

se kako ćemo ove tri ustanove otvorit tijekom sljedeće godine (2017.).

Jedan je župnik upitao može li njegova župa financirati jednu studentsku sobu te da ta soba bude za najpotrebnije iz njegove župe! Može!

Vama braćo, hvala na molitvama i podršci u ovom projektu! Neka vas po zagovoru sv. Franje, sv. Ante i sv. Majke Terezije svojim blagoslovom prati naš Nebeski Otac.

Sve vas iskreno pozdravljam našim franjevačkim pozdravom
Mir i dobro!

Mostar, 23. rujna 2016.

Fra Iko Skoko, voditelj radova

BLAGOSLOV NOVOGA KAMENOG OLTARA I ZAJEDNO S TIME SVETOHRANIŠTA, AMBONA, RELJEFA SV. JERONIMA, I ČETRNAEST VITRAJA NA KOJIMA SU IZRAĐENE POSTAJE KRIŽNOGA PUTA.

Mještani Donjega Malog Ograđenika u čerinskoj župi razgovarali su s tadašnjim župnikom fra Darijom Dodigom i sadašnjim fra Tihomirom Bazinom da svoju kapelicu namijene u čast sv. Jeronima. Novi župnik fra Tihomir dogovorio se s biskupom Ratkom Perićem da dođe blagosloviti novi kameni oltar i zajedno s time svetohranište, ambon, reljef sv. Jeronima, i četrnaest vitraja na kojima su izradene postaje Križnoga puta. Zaista lijepa crkvica

s korom, izvrsno urešena darom mještana raseljenih po Americi i po Europi. Blagoslov je bio u subotu, 1. listopada 2016.

Biskup je, nakon župnikova pozdrava, u početku večernje sv. mise najprije blagoslovio križne postaje idući kroz crkvu, izgоварajući naslove postaja i škropeći ih blagoslovljenom vodom. Pod sv. misom pjevao je župni zbor pod vodstvom prof. Katje Krološarac.

Biskup je u propovijedi govorio o sv. Jeronimu koji je podrijetlom iz ovih naših ilirskih krajeva, od Stržnja do Štrigove, prije doseljenja Hrvata u stoljeću sedmom. Kao bistra dječaka bogati ga otac poslao na tadašnje gimnazijalno i sveučilišno školovanje u Rim. I našao mu izvrsna učitelja Donata. Jeronim je skupljao znanje i svojom naravnom talentiranošću i svojom osobnom marljivošću. Providnošću Božjom opredijelio se za krštenje i postao kršćanin, ne samo imenom nego i životom. Putovao je Galijom, Germanijom, Italijom. Prebacio se na Istok, u Antiohiju. Neko je vrijeme proveo i u pustinji, proučavajući hebrejski jezik. Vratio se u Antiohiju gdje ga je primijetio biskup Paulin. Potaknuo ga da ga zaredi za svećenika, i zamolio da mu bude pratitelj u Rim za službeni pohod papi Damazu I. (366. – 384.). U Rimu je Papa primijetio Jeronimovu vjernost i njegovo znanje. Uzeo ga sebi za tajnika te ga zamolio da uredi Novi Zavjet na latinskom jeziku. U uporabi je bio starinski latinski prijevod nazvan *Itala*. Jeronim je dobro izvršio svoju dužnost na veliko zadovoljstvo pape Damaza. Tad je počeo prijevod Biblije. Prijevod nazvan Vulgata - pučko izdanje. Kad je papa Damaz umro, Jeronim se otisnuo ponovo na Istok, ovaj put u Betlehem gdje je proveo više od 20 godina prevedeći i tumačeći Svetu pismo.

Nakon propovijedi biskup je blagoslovio oltar prikazavši sv. misu za sve mještane, za dobročinitelje ove crkve i oltara, za sve žive i pokojne. Na kraju je biskup zahvalio mještanima na velikodušnu daru. (www.md-tm.ba)

SVEĆANO OTKRIVANJE SPOMENIKA KARDINALU STEPINCU I PREDsjEDNIKU TUĐMANU

Povodom 25-te obljetnice hrvatske državne nezavisnosti, s velikim zadovoljstvom i ponosom u HKM Solothurn u Švicarskoj svećano su uz masu svijeta pred **Hrvatskom kućom** u Oltenu u subotu 3.12.2016. otkriveni i blagoslovljeni spomenici bl. Alojziju Stepincu i prvom hrvatskom predsjedniku **Franji Tuđmanu**. Autori kipova dvojica su uglednih hrvatskih akademskih kipara, **Anto Jurkić** i **Tomislav Kršnjači**, a originalne skulpture je odlila u bronci „*Ljevaonica umjetnina Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu*“ i *Ljevaonica umjetnina „Ujević“*, te naše najuglednije takve ustanove. Ovo su izvan domovine prvi kipovi Stepinca i Tuđmana zajedno na javnom mjestu. Oni sada pred Hrvatskom kućom u Oltenu, Švicarska, upotpunjaju pravu vrtnu galeriju s desetak umjetnina koji Švicarcima i Hrvatima u Švicarskoj najrječitije govore o hrvatskoj povijesti, od replike krstionice kneza Višeslava, spomen-obeliska za dvije stotine stradalih hrvatskih vojnika u Švicarskoj za vrijeme Austro-ugarske monarhije do „*Sv. Franje i vuka*“ u stilu naše naivne umjetnosti.

Misionar fra Šimun Šito Čorić na početku je parafrazirao riječi sv. Pape Ivana Pavla II., da bi svaki narod u Europi bio sretan da je u ona mučna vremena imao svoga kardinala Stepinca. Za predsjednika Tuđmana je ustvrdio, da bi bez njega Hrvatska najvjerojatnije završila kao Čečenija, a ovako slavimo 25-obljetnicu nje ne državne nezavisnosti. Kipove je blagoslovio **mons. Nedjeljko Pintarić** iz Zagreba. Kao jedan od velikih poznavatelja lika i djela blaženog kardinala Stepinca, istaknuo je njegove vrline koje su ne-prolazne za naše kršćansko i hrvatsko djelovanje. **Mr. mr. Frane Vugdelić** s oduševljenjem je govorio o predsjedniku Tuđmanu, istaknuvši njegovu ljudsku upornost i državničku mudrost kojima je predvodio hrvatski narod u ostvarenju stoljetnog sna hrvatske državnosti i samobitnosti. Predsjednik Komisije za strance kantona Solothurn **Gaetano Serrago** sve je iznenadio svojim znalačkim govorom i o bl. Kardinalu Stepincu i o predsjedniku Tuđmanu, spomenuvši da nije slučajno Švicarska među prvima počela javno podržavati RH na njenom putu prema nezavisnosti i međunarodnom priznanju. Biranim riječima o obojici velikana prisutnima su se obratili i veleposlanik RH u Švicarskoj **Aleksandar Heina** i predsjednik Hrvatskog svjetskog kongresa (HSK) **Vinko Sabljo**. On je kao najveći darovatelj bio „kum“ Tuđmanovoj statui, a predsjednik Fonda hrvatskih studenata u Švicarskoj (FOHS-CH) **Zlatko Daidžić**, statui kardinala Stepinca. Kip predsjednika Tuđmana otkrio je veleposlanik Heina, a kip bl. kardinala Stepinca **dr. Josip Gracin**, koji je kao mladi student pri pokopu kardinala Stepinca u zagrebačkoj katedrali nosio mrtvački sanduk.

Slavlje su svojim milozvučjima uveličali oktet **Chorus Croaticus**, mješoviti zbor folklorne skupine CRO-FOLK HKM Solothurn pod vodstvom **Ivanke i Marije Maslać** i **Ivane Majić** te maestro na klasičnoj gitari **prof. Velimir Kobau**. Slavlje se nastavilo druženjem i pjesmom do kasno uz vatru s raznolikim specijalitetima koje su pripremile pojedine obitelji podrijetlom iz različitih domovinskih krajeva. **Večernji list** (inozemno izdanje) i **Fenix magazin** bili su medijski pokrovitelji ovoga rijetkog slavlja izvan domovine.

Mons. Pintarić je potom u nedjelju 4.12. 2016. predvodio adventsku duhovnu obnovu u misiji pred prepunim crkvama u dva grada.

(Š.Š.Č.)

RELIKVIJAR BLAŽENOGLA SERAFINA GLASNOVIĆA STIGAO U NAŠU CRKVU U ZAGREB – DUBRAVU

U nedjelju 20. studenoga 2016. na svetkovinu Krista Kralja, u crkvi Bezgrešnoga začeća Blažene Djevice Marije u zagrebačkoj Dubravi pod večernjim euharistijskim slavljem predan je na čuvanje relikvijar novoga blaženika fra Serafina Glasnovića Kodića, Hrvata iz Janjeva koji je jedan od 37 albanskih mučenika nedavno proglašenih blaženima. Euharistijsko slavlje predslavio je fra Ivan Matić, vikar hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, uz domaćina - gvardijana fra Svetozara Kraljevića, kapucinskoga provincijala fra Juru Šarčevića i još devotoricu svećenika. Ocu gvardijanu predan je relikvijar, a vjernici su imali priliku častiti novoga blaženika. Relikvijar će biti pohranjen u našoj crkvi. Slavlju se odazvao veliki broj vjernika, osobito onih podrijetlom iz Janjeva. Naši su bogoslovi liturgijskom asistencijom uzveličali ovo slavlje.

FRA SVETOZAR KRALJEVIĆ IMENOVAN ČLANOM DRUGE SINODA ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić imenovao je fra Svetozara Kraljevića, gvardijana našega samostana u Zagrebu, članom Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije. Fra Svetozar je među šest izabralih predstavnika ustanova posvećenoga života, družbâ apostolskoga života i svjetovnih ustanova. Sudjelovat će na svim sinodskim zasjedanjima i aktivno sudjelovati u raspravama i glasovanju. Sinoda započinje na svetkovinu Bezgrešnoga začeća Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2016.

POSJET BOSANSKIH NOVAKA

Njegujući već uhodanu tradiciju međusobnog posjećivanja novicijata dviju franjevačkih provincija u Bosni i Hercegovini, u utorak 8.11.2016. naš novicijat na Humcu posjetili su osmorica novaka iz Gorice (Livno) zajedno s njihovim odgojiteljem fra Marinkom Batočićem. Oko 10 h stigli su na Humac te nakon srdačnih pozdrava uputili smo se u razgovornicu na bratsko druženje uz kavu. Poslije toga, red je došao na posjet staroj i novoj crkvi, gdje je naš meštar

fra Stanko Mabić vrlo lijepo dočarao povijest i važnost otih dviju crkava na području te župe.

U 11.30 izmolili smo Službu čitanja, a u 12 h zajedno s ostalom braćom iz samostana izmolili smo Srednji čas i ručali. Vrijeme poslije ručka koristili smo za igranje košarke, stolnoga tenisa, šetnju ispod odrine i opuštajućim razgovorima u zbornici. U 15.30 naš drugi odgojitelj fra Stipan Klarić proveo nas je kroz prostore franjevačke galerije i muzeja, gdje smo razgledavajući njihove znamenitosti pobliže upoznali kulturnu i povijesnu baštinu toga podneblja. Vrativši se u novicijatsku razgovornicu susret smo začinili pjesmom da bi oko 17.30 zajedničkom fotografijom ispred kipa sv. Franje zaključili današnji posjet. Zahvalni Bogu na ovom danu, nestrpljivo iščekujemo naš odlazak u Livno.

DANI FRA DIDAKA BUNTIĆA 2016.

Već tradicionalna, 13. kulturno-duhovna i edukativna manifestacija „Didakovi dani 2016.“ započela je 7. listopada 2016. godine u župi sv. Blaža u Gradnićima okupljanjem međunarodne likovne kolonije akademskih slikara i kipara iz skupine “Didak”. Okupljanjem kolonije nastoji se odati počast i posveta životu, liku i djelu istaknuta hercegovačkoga franjevca, fra Didaka Buntića. Ovogodišnja voditeljica kolonije bila je akademska slikarica Anela Korać. Kolonija je okupila brojna renomirana imena slikara i kipara iz RH i BiH, među kojima su: Goran Milinković, Ilija Kegelj, Dario Pehar, Dalibor Nikolić, Vesna Vuga, Ivica Kraljević,

Megy Kunštek, Matea Martinović i Snižana Romanović (Mostar), Anela Korać i Marija Stojić (Čitluk), i Ante Brkić (Čapljina), Mate Ljubičić (Zadar), Ivan Križanac (Međugorje), Anamarija Botteri – Peruzović i Hrvoje Peruzović (Split). Kao i proteklih godina, sudionici i ovogodišnje kolonije svoja će djela velikodušno ostaviti fundusu Galerije “Didak”.

Nakon okupljanja kolonije uslijedio je odlazak na Paoču gdje je u fra Didakovoj spomen-kući započeo program posvećen tom hercegovačkom velikanu. Okupili su se sadašnji i biči župnici župe Gradnići, vodeći ljudi Općine Čitluk, učenici i djelatnici OŠ fra Didaka Buntića, članovi Organizacijskog odbora manifestacije i mještani. U maloj spomen - kući djeca iz škola okupili su se za stolom i draga nam je da i djeca uče o fra Didakovim velikim postignućima, spašavanju djece od gladi, ali i svim ostalim akcijama koje je poduzimao za svoj narod.

Nazočnima se obratio novi gradnički župnik fra Nikola Rosančić rekavši „*kako čovjek najviše ponese u svoj život ono što je naučio u svom djetinjstvu, ono što su mu usadili roditelji i njegov rodni kraj i to obilježi njegov cijeli život. Tako je i naš fra Didak vjerujem ovđje iz ove kući gdje se mi sad nalazimo, od svoje obitelji i od svog kraja, ponio nešto što je obilježilo cijeli njegov život i cijeli njegov rad. Kada bismo tu baštinu njegovog djetinjstva željeli staviti u jednu rečenicu, onda bismo mogli reći da se ovđje rodila ljubav fra Didaka prema Hercegovini i prema hercegovačkom malom čovjeku. Bog je fra Didaku dao puno darova... Sve te darove Didak je uklopio u ljubav prema Hercegovini i prema malom čovjeku a ta ljubav ga je na neki način tjerala da radi više pa čak i one što se činilo nemoguće.*“

Nazočnima se obratio i dosadašnji čitlučki načelnik Ivo Jerkić rekavši „*kako se „Didakovi dani“ održavaju već 13 godina te istaknuo da će se ta tradicija nastaviti jer „svi mi Hercegovci, posebno Brotnjaci, moramo biti ponosni na fra Didaka i činjenicu da je bio dio nas, dio Brotnja, a djela koja je učinio premašila su okvire ne samo BiH, nego su ostala zabilježena na europskoj razini*“. Nakon prigodna programa u fra Didakovoj rodnoj kući kod spomen - obilježja položeno je cvijeće i zapljene su svijeće.

Svečano otvorenje 13. Didakovih dana održano je u dvorani sv. Josipa u Majčinom selu. Čast da otvori tradicionalnu međunarodnu manifestaciju pripala je dr. fra Miljenku Šteki, provincijalu Hercegovačke franjevačke provincije, a posebnu notu, prigodnim koncertom, svečanom otvaranju Didakovih dana dali su učenici Glazbene škole Pavla Markovca iz Zagreba. Uz provincijala Hercegovačke franjevačke provincije otvaranju Didakovi dana nazičili su dr. Dragan Čović, hrvatski član Predsjedništva BiH, Tomislav Martinović, predsjednik Kluba hrvatskoga naroda u Domu naroda Parlamenta FBiH, ministri u Vladi HNŽ Stjepan Krasić i Slađan Bevanda, načelnik općine Čitluk Ivo Jerkić, budući načelnik općine Čitluk Marin Radišić, župnici fra Marinko Šakota, fra Nikola Rosančić, ravnatelj Majčinog sela fra Dragan Ružić i brojni uzvanici iz svih sfera društvena života.

Inače, u Majčinom selu uz otvaranje Didakovih dana započeo je i 17. susret dječjih domova iz BiH pa su otvaranju nazočili i sudionici tog skupa. Lik i djelo velikana poput fra Didaka lako je povezati s ulogom dječjih domova koja vode brigu o djeci bez roditelja, a sve okupljene fra Nikola Rosančić pozvao je da u fra Didaku nađu poticaj da sa srcem i ljubavlju uvijek nešto učine za viši cilj.

Poseban gost svečana otvaranja 13. Didakovih dana bio je dr. Dragan Čović, a hrvatski je član Predsjedništva BiH u svom govo-

ru između ostalog rekao: „*Ono što je fra Didak imao snage učiniti u svoje vrijeme je posebno. Uvjeren sam da će ovo što je fra Marinko pokrenuo sve nas nadahnuti da istražujemo kakva je bila uloga franjevaca u ono vrijeme teškoga života u Hercegovini. Želim dati skroman doprinos, prije svega potaknuti da istražujemo mnogo više to vrijeme i da ga zabilježimo kako bi mladim ljudima ostalo da svjedoči o onome odakle smo mi krenuli i što smo bili u to vrijeme kada je fra Didak na poseban način obdario nas svim onim Božjim darovima kojima je bio obdaren i kada je znao predvoditi svoj narod. Ako sam na bilo koji način, pa i ovim riječima danas i onim što pokušavam ohrabriti sve one koji to mogu da ukradu od zaborava djelo fra Didaka, ali i svih naših otaca franjevaca, uspij onda će to i meni biti ohrabrenje da i sljedeće godine i svake sljedeće, kada budećete osjećali potrebu da budemo zajedno, stvaramo mogućnost da svi oni koji dolaze na vrlo jasan način mogu prepoznati vrijeme gladi u Hercegovini i dimenziju fra Didaka jer će na mnogo mjesta pisti da nikada nije dopustio da se Hercegovina zove siromašno zemljom.*“

Nakon dr. Dragana Čovića, okupljenima se obratio i fra Miljenko Šteko, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije, koji je u svom obraćanju poseban naglasak stavio na velikoga fra Didaka i proslavu 100. obljetnice spašavanja mnogih od gladi koja se priprema za sljedeću godinu.

„*Trinaest godina se proučava, ali i mnogo više od toga, život i djelo fra Didaka Buntića. Određeno vrijeme sam bio na prisilnom odmoru i imao sam vremena čitati, a fra Marinko je došao prije određena vremena i promišljali smo za dogodine i 100. obljetnicu preseljenja djece iz Hercegovine u Slavoniju. Čitajući u arhivima, upravo u ovo vrijeme prije točno 100 godina, fra Didak je 1916., negdje u ljeto ili jesen obišao Hercegovinu, uključujući i Duvno – najveću žitницu, i zapisao kako misli da će doći velika glad i da neće preživjeti mnogi. U tim spisima koji su ostali iza njega, prije sto godina, vidi se bol duše, umrijet će tolika djeca. Moramo nešto učiniti. Otvarajući ove 13. međunarodne dane htio bi nas sve pozvati da za dogodine, evo na 100. obljetnicu i mi nešto sad smislimo što ćemo dobro učiniti za ovaj narod. Da nas ljubav pokrene i da bar, neću reći simbolično, mrvicu onoga što je učinio fra Didak i mi učinimo. U tom duhu proglašavam 13. Didakove dane otvorenim! – rekao je fra Miljenko Šteko.*

Svojim koncertom učenici Glazbene škole Pavla Markovca iz Zagreba obogatili su program otvaranja 13. Didakovih dana.

Drugi dan manifestacije, 8. listopada bio je u znaku glazbe. U župnom urednu župe sv. Blaža Gradnići održan je okrugli stol na temu „*Inicijativa za otvaranje Srednje glazbene škole u Čitluku*“. Uz prof. Juru Sušcu, ravnatelja Osnovne glazbene škole Brotnjo iz Čitluka te profesore i članove Vijeća roditelja OGŠ Brotnjo, okrugom stolu nazočili su i župnici čitlučke i gradničke župe fra Miro Šego i fra Nikola Rosančić, novoizabrani načelnik općine Čitluk Marin Radišić te uvaženi prof. Josip Vrbanec, ravnatelj zagrebačke Glazbene škole Pavla Markovca i drugi. Ravnatelj OGŠ Brotnjo prof. Jure Sušac sudionike okruglog stola upoznao je s djelovanjem OGŠ Brotnjo, posebno stavljajući naglasak na izvanredne uspjehe učenika na državnim i međunarodnim natjecanjima. Govoreći o uspjesima ravnatelj Sušac također je napomenuo da je OGŠ Brotnjo nagrađena od strane Zavoda za školstvo iz Mostara kao najbolja glazbena škola u HNŽ, te je istaknuo da su članovi Vijeća roditelja OGŠ Brotnjo dali inicijativu za pokretanje Srednje glazbene škole. Nakon opsežne rasprave, sudionici okruglog stola su zaključili kako je nužno započeti zakonom i pedagoškim stan-

dardima propisane aktivnosti i stvoriti uvjete za otvaranje Srednje glazbene škole u Čitluku, s čime se složio i novoizabrani čitlučki načelnik Marin Radišić koji je obećao pomoći u realizaciji inicijative za osnivanje Srednje glazbene škole u Čitluku.

Nakon okrugloga stola u Gradnićima održan je tradicionalni „Koncert odabranih“ na kojem su nastupili učenici iz OGŠ Brotnjo, Glazbene škole Široki Brijeg, Glazbene škole Pavla Markovca iz Zagreba, Srednje glazbene škole Jakova Gotovca iz Novog Travnika i učenici Srednje muzičke škole Sarajevo. Na koncertu su izvedena djela Haydna, Vivaldia, Dittersdorfa, Mozarta i brojnih drugih svjetski poznatih glazbenih velikana, a posebno srdačan prijem kod publike u Gradnićima imala je izvedba Široline skladbe „U slavu fra Didaka Buntića“ koje je izvedena na kraju glazbenoga dijela koncerta. Na samom kraju „Koncerta odabranih“ fra Nikola Rosančić i Robert Jurešić, predsjednik HKUD Didak, uručili su zahvalnice i prigodne darove predstavnicima škola koje su sudjelovale na ovogodišnjem koncertu i solistima.

Treći dan manifestacije započeo je u nedjelju 9. listopada u 17 sati otvaranjem izložbe radova nastalih tijekom protekla tri dana, koliko su umjetnici inspiraciju za svoja djela tražili u liku i djelu fra Didaka Buntića, Gradnićima, Paoči i svemu ostalom što je nadahnulo za vrijeme boravka u fra Didakovoj rodnoj župi.

„*Svake godine je lijepo doći u Gradniće i Paoču i biti sudionik Didakovih dana jer ovdje se nekako najbolje u srce utisne Didakov lik. Kroz naša druženja, razgovore i likovna djela, ovdje u ovoj župi bolje si posvjestimo Didakovu ulogu i uvijek nešto novo naučimo i spoznamo o tom velikanu. S umjetničke strane, slikali smo Didaka, pejzaže, mrtvu prirodu ..., svatko na svoj način bili inspirirani i dosadašnjim djelima i prekrasnim ambijentom kojeg ovdje imamo. Ljudi su vrijedni i obnavljaju ova stara zdanja tako da je ambijent sve ljepši i ljepši – istaknula je voditeljica kolonije Anela Korać.*

Prošle godine voditelj likovne kolonije u Gradnićima bio je po-kojni akademski slikar Franjo Primorac pa su se sudionici likovne kolonije i posjetitelji otvaranja izložbe prisjetili ovog velikog čovjeka koji je kroz svoj život i umjetničko stvaranje ostavio neizbrisiv trag. O pokojnom Franji govorio je njegov prijatelj i kolega Ante Brkić. Brkić je kazao kako je Primorac zadužio svoj kraj jer je prinosio slavu cijelog Brotnja gdje god bi došao. Nakon otvaranja izložbe, fra Nikola Rosančić i Anela Korać umjetnicima koji su sudjelovali u koloniji uručili su prigodne zahvalnice.

Nakon otvaranja izložbe uslijedila je sveta misa zahvalnica u župnoj crkvi u Gradnićima. Misno slavlje predvodio je zamjenik provincijala Hercegovačke franjevačke provincije dr. fra Ivan Ševo u suslavlju sa župnikom župe Gradnići fra Nikolom Rosančićem, a u svojoj nadahnutoj propovijedi dr. fra Ivan Ševo govorio je o liku i djelu fra Didaka Buntića, ali i o opasnostima kojima su ljudi izloženi u svakodnevnom životu. Propovijedajući dr. fra Ivan Ševo posebno je istaknuo značaj fra Didakovih velikih životnih djela, a dijelovi života fra Didaka Buntića od ove godine prikazani su i u scenskom recitalu.

Scenski recital pred prepunim gledalištem župne dvorane u Gradnićima izveli su članovi HKUD Didak – župa Gradnići i glumac HNK Mostar Robert Pehar. Oni su na pozornici izrekli pjesme o fra Didaku Buntiću, čitali njegove misli iz života te u sklopu recitala uprizorili nekoliko ulomaka iz predstave „Učiteljice“. Scenski recital pripremio je dramaturg i redatelj Dragan Komadina u suradnji s mostarskim glumcem Robertom Peharom.

Na kraju 13. Didakovih dana prikazan je kratki film iz života župne zajednice vezan za pripremu ovogodišnjih Didakovih dana koji je pripremio Anthony Zubac.

Na kraju možemo samo istaknuti kako je i ovogodišnja manifestacija „Didakovi dani“ uspješno završena uz bogati program koji se održavao u župi Gradnići i Međugorju. Zahvaljujemo se svima koji su na bilo koji način svojim sudjelovanjem pripomogli održavanju manifestacije koja svake godine nastoji održavati sjećanje na čovjeka, franjevca koji je puno toga učinio za svoj hercegovački narod. Fra Didak je bio čovjek koji je pomagao svima, bez obzira na sve i upravo zato trebamo iz godine u godinu prenositi njegov lik i djelo sadašnjim i budućim generacijama, jer čovjeka velikog srca kao što je bio fra Didak ne smijemo zaboraviti.

PREDSTAVLJANJE ROMANA *NEKOLIKO PTICA I JEDNO NEBO*

U Mostaru je na dan Svih svetih franjevačkoga reda, 29. studenoga pisac Miro Gavran predstavio svoj novi roman *Nekoliko ptica i jedno nebo*. Uz pisca su nekoliko riječi o romanu rekli fra Marinko Šakota i fra Ante Marić. Glumac Robert Pehar je pročitao je prisutnima kratki dio iz romana kao predokus svima koji ga žele pročitati. Miro Gavran je u romanu opisao život fra Didaka Buntića. Na samome početku gvardijan fra Danko Perutina pozdravio je sve prisutne.

Skupljajući godinama informacije o fra Didaku Buntiću fra Marinko Šakota na početku predstavljanja istaknuo je: „u romanu Mire Gavrana susrećemo čovjeka s njegovim izazovima, mogućnostima, uzletima i padovima. Taj roman je put kroz prošlost. Govori o njoj, ali ne da bismo se u njoj zaustavili. Vodeći nas kroz prošlost daje nam priliku da se mi u njoj prepoznamo. Jedan čovjek, Didak, 1917., s jednim kruhom koji je iz Hercegovine do-

nio u Zagreb i stavio ga na stol, čime je počeo tkati dugu vezu Hercegovine i Slavonije, mnogima je otvorio pogled hrvatskih i slavonskih polja i ljudskih srdaca. I danas 2016. na ovaj dan, jedan čovjek, Miro Gavran, donosi u Hercegovinu i polaže na stol knjigu, poput kruha, koja nama daje obnoviti tkanje povezanosti Hrvatske, Slavonije i Hercegovine...“

Fra Ante Marić nakon fra Marinka nastavlja riječima: „fra Didak u zadnjim trenucima, kako piše Miro Gavran, umire gledajući jedno nebo i nekoliko ptica... danas sam bio na grobu fra Didaka, i molio. Počiva do fra Rafe Barišića, a tamo su prijeko od njihovih grobova braća koju su ubili partizani. Svi su oni kao i fra Didak živjeli za komad ovoga neba i za nekoliko ptica, koji će se u tom zadnjem trenutku naći pod određenim vidnim kutom oka što umire...“

Na kraju je sam autor, Miro Gavran nakon što je zahvalio na pozivu, govorio o romanu. Iskreno je ispričao da je tražio razlog i način kako odbiti fra Marinka kad je došao s idejom u Zagreb da se autor time pozabavi. „Kad sam počeo čitati, shvatio sam da je to čovjek koji zaslужuje ne jedan nego sto romana, sto filmova... što više, rođen sam u Slavoniji, po majci i ocu sam hercegovačkih korijena. Odjednom shvatim da se sve to nije slučajno dogodilo i da je to nešto za mene...“ Na kraju je autor naglasio kako je Hercegovina po njemu jedan od najzdravijih dijelova u Europi.

NOVE KNJIGE

RECIPE 18

IZ TISKA JE IZIŠAO TOPOGRAFSKO-HISTORIJSKI ŠEMATIZAM APOSTOLSKOGA VIKARIJATA I FRANJEVAČKE MISIJSKE KUSTODIJE U HERCEGOVINI ZA GODINU GOSPODNU 1873. OD FRA PETRA BAKULE.

Knjiga od 639 stranica je u Nakladništvu Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM i Franjevačke knjižnice Mostar u Provincijskom nakladničkom nizu RECIPE broj 18. Nakladnik je dr. fra Miljenko Šteko, provincial, odgovorni urednik je fra Ante Marić, knjižničar. Prijevod su učinili + fra Vencel Kosir, Pavao Knezović i Petar Ušković Croata. Lektura latinskog teksta prof. ddr. sc. fra Serafin Hrkač, lektura dr. Irine Budimir, korektura dr. Luciana Boban, Jelena Ostojić, fra Ante Marić. Priprava i tisk FRAM-ZIRAL, Mostar. © Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM.

U Uvodnoj riječi je provincial fra Miljenko između ostalog naglasio:

Nakladnički niz RECIPE u osamnaestome broju vlastita nakladništva donosi prijevod Šematizma fra Petra Bakule iz 1873. godine. Franjevačka knjižnica Mostar Hercegovačke franjevačke provincije tim će sveskom na osobit način dati obola prigodom dvjestote obljetnice rođenja autora ovoga Šematizma fra Petra Bakule (1816. – 2016.). Već je za dan njegova rođenja 24. svibnja HP Mostar, u suradnji s Franjevačkom knjižnicom Mostar, u čast te iste obljetnice, tiskala poštansku marku s njegovim likom – prvi dan (FDC) 24. svibnja 2016., 200. obljetnica rođenja fra Petra Bakule, 1816. – 2016.

Prijevodom ovoga Šematizma na hrvatski jezik omogućeno je širem krugu čitatelja upoznavanje povijesti naše franjevačke zajednice, a s tim ujedno i našega zavičaja i povijesti Hercegovine. U nakladničkom nizu RECIPE već su prevedeni Šematizmi iz 1853. (fra Andeo Kraljević), 1889. (fra Nikola Šimović), u prijevodu je Šematizam iz 1882. (fra Martin Mikulić). Ako uzmemo u obzir da je Bakulin Šematizam iz 1867. fra Vencel Kosir preveo 1970. godine (Hercegovina prije sto godina), a Šematizam fra Martina Mikulića iz 1903. godine prof. Pavao Knezović 2003. godine, onda će na latinskom ostati nepreveden samo još Šematizam fra Dominika Mandića iz 1933. godine. (...)

Iskreno izručujem zahvalu profesorima Pavlu Knezoviću - koji je i s bolesničkog kreveta koordinirao radom, našem neumornom fra Serafinu Hrkaču i njihovim vjernim studentima i izučenim profesorima latinskog jezika Jeleni Ostojić, Luciani Boban, Josipu Grubeši, te studentima koji su računalno unijeli latinski i hrvatski tekst. Naša je Franjevačka knjižnica, pod vodstvom fra Ante Marića, stajala nijma na raspolaganju.

RASPORED OSOBLJA

PROVINCIJALAT

Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 333-525
faks: (036) 333-526
www.franjevci.info
mostar@franjevci.info

PROVINCIAL

fra Miljenko Šteko

VIKAR PROVINCIE

fra Ivan Ševo

DEFINITORI

fra Mijo Pinjuh
fra Željko Grubišić
fra Miljenko Stojić
fra Ljubo Kurtović
fra Sretan Čurčić

SLUŽBE

TAJNIK

fra Stanko Čosić

EKONOM

fra Mate Dragičević

IZASLANIK ZA BRAĆU U ŠVICARSKOJ

fra Ivan Prusina

TAJNIK ZA EVANGELIZACIJU I MISIJE

fra Ljubo Kurtović

TAJNIK ZA FORMACIJU I STUDIJE

fra Ivan Landeka ml.

ODGOJITELJ POSTULANATA I SKRB ZA SJEMENIŠTARCE

fra Iko Skoko

POMOĆNI ODGOJITELJ POSTULANATA

fra Mate Dragičević

ODGOJITELJ NOVAKA

fra Stanko Mabić

POMOĆNI ODGOJITELJ NOVAKA

fra Stipan Klarić

ODGOJITELJ BRAĆE S JEDNOSTAVNIM ZAVJETIMA

fra Ivan Landeka ml.

POMOĆNI ODGOJITELJ BRAĆE S JEDNOSTAVNIM ZAVJETIMA

fra Josip Serđo Ćavar

POVJERENIK ZA SVETU ZEMLJU

fra Milan Lončar

VICE POVJERENIK ZA SVETU ZEMLJU

fra Antonio Šakota

DUHOVNI ASISTENT OFS-A I FRAME

fra Antonio Šakota

PROMICATELJ DUHOVNIH ZVANJA

fra Antonio Šakota

VICEPOSTULATURA "FRA LEO PETROVIĆ I 65-ORICA SUBRAĆE"

fra Miljenko Mića Stojić,
vicepostulator

VIJEĆA I POVJERENSTVA

VIJEĆE ZA DUHOVNOST

fra Danko Perutina, pročelnik
Članovi Vijeća: Gvardijani

TAJNIŠTVO ZA EVANGELIZACIJU I MISIJE

fra Ljubo Kurtović, tajnik i
promicatelj evangelizacije
Članovi Vijeća: Župnici župa
povjerenih Provinciji

TAJNIŠTVO ZA FORMACIJU I STUDIJE

fra Ivan Landeka ml., tajnik
Članovi: Odgojitelji

VIJEĆE ZA EKONOMIJU

fra Mate Dragičević, pročelnik
Članovi: Provincijski i
samostanski ekonomi

VIJEĆE ZA INFORMIRANJE, KULTURNO-ZNANSTVENU I IZDAVAČKU DJELATNOST

fra Ivan Ševo, pročelnik
fra Ivan Dugandžić
fra Mirko Bagarić
fra Ante Marić
fra Robert Jolić
fra Miljenko Mića Stojić

VIJEĆE ZA KARITATIVNU I SOCIJALNU DJELATNOST

fra Željko Grubišić, pročelnik
fra Jozo Radoš
fra Dragan Ružić
fra Nikola Rosančić
fra Iko Skoko
fra Sretan Čurčić

VIJEĆE ZA KULTURNO- POVIJESNU BAŠTINU, GRADITELJSTVO I SAKRALNU UMJETNOST

fra Ivan Ševo, pročelnik
fra Danko Perutina
fra Tomislav Puljić
fra Sretan Čurčić
fra Dario Dodig
fra Ferdo Boban
fra Svetozar Kraljević
fra Ivan Boras

VIJEĆE ZA PRAVDU, MIR I SKRB ZA SVE STVORENO

fra Miljenko Mića Stojić,
pročelnik
fra Mario Knezović
fra Iko Skoko

fra Dane Karačić
fra Mate Logara
fra Stipe Marković

**VIJEĆE ZA PASTORALNU
SKRB NA PROMICANJU
DUHOVNIH ZVANJA**
fra Antonio Šakota, pročelnik
Duhovni asistenti Frame

**POVJERENSTVO ZA
OČUVANJE SPOMEN-
MJESTA**
fra Miljenko Mića Stojić,
pročelnik
fra Tomislav Puljić
fra Ivan Ševo
fra Mate Dragičević
fra Slavko Soldo

USTANOVE

MIR I DOBRO, službeno glasilo

Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 333-525
faks: (036) 333-526
mostar@franjevci.info
www.franjevci.info

Odgovorni urednik
fra Miljenko Šteko, provincijal
Glavni urednik
fra Stanko Čosić, tajnik Provincije

EKONOMAT
Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel./faks: (036) 323-223
ekonomat@franjevci.info

Ekonom
fra Mate Dragičević

ARHIV
Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 333-488
faks: (036) 333-489

Arhivar
fra Ante Tomas

KNJIŽNICA
Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel./faks: (036) 334-237

knjiznica@franjevci.info

Knjžničar
fra Ante Marić

BOGOSLOVI

Avenija Gojka Šuška 2
10 040 Zagreb-Dubrava
tel./faks: +387-1-29-11-931
www.fra3.net

Meštar bogoslova
fra Ivan Landeka ml.

Pomoćni meštar bogoslova
fra Josip Serđo Čavar

NOVICIJAT

Trg sv. Ante 1
88 320 Ljubuški-Humac
tel./faks: (039) 832-583
novicijat@franjevci.info

Odgojitelj novaka
fra Stanko Mabić

Pomoćni odgojitelj novaka
fra Stipan Klarić

POSTULATURA

Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
postulatura@franjevci.info

Voditelj postulanata
fra Iko Skoko

Pomoćni voditelj postulanata
fra Mate Dragičević

SJEMENIŠTE

FRANJEVAČKA KLASIČNA
GIMNAZIJA
Bosne Srebrenе 4
71 300 VISOKO
tel.: (032) 738-723
faks: (032) 735-753
www.fkg.edu.ba
fkg.visoko@gmail.com

fra Josip Mrnjavac, I. odgojitelj
fra Stipo Alandžak, II. odgojitelj
fra Ivan Nujić, III. odgojitelj

Zadužen za sjemeništare
fra Iko Skoko

VICEPOSTULATURA "FRA

**LEO PETROVIĆ I 65-ORICA
SUBRAĆE"**

Kardinala Stepinca 14
88 220 Široki Brijeg
tel.: 039-700-325; fax: 039-700-
326
mostar@pobijeni.info
www.pobijeni.info

fra Miljenko Mića Stojić,
vicepostulator

Fondovi

FOND SOLIDARNOSTI

Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel./faks: (036) 323-223
ekonomat@franjevci.info

FOND ZA ODGOJ FRATARA

Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel./faks: (036) 323-223
ekonomat@franjevci.info

Pomoć bližnjemu

**1. FOND "FRA SLAVKO
BARBARIĆ"**

pp 29
88 266 Međugorje
tel./faks: (036) 651-549
studenti.talenti@tel.net.ba

fra Karlo Lovrić, predsjednik
fra Marinko Šakota,
dopredsjednik

2. MAJČINO SELO

Ustanova za predškolski odgoj i
socijalnu skrb
88 266 Bijakovići-Međugorje
tel.: (036) 653-000
faks: (036) 653-020
vita@tel.net.ba
www.mothersvillage.org

Upravno vijeće
fra Branimir Musa, predsjednik
fra Iko Skoko
fra Dario Dodig

Ravnatelj
fra Dragan Ružić

Tiskarstvo

FRAM-ZIRAL Put za Aluminij bb 88 000 Mostar tel.: (036) 351-281 faks: (036) 352-657 fram@fram.ba www.fram.ba	faks: (039) 830-992 www.humac.ba; info@franjevci-humac.info	de familia
Ravnatelj fra Ivan Ševo	Uprava fra Dario Dodig, gvardijan fra Ljubo Kurtović, vikar fra Ljubo Kurtović, ekonom	fra Dinko Maslać rekovalescent
Kultura	Župa sv. Ante Trg sv. Ante 1. 88 320 Ljubuški-Humac tel.: (039) 833-000; 830-970 faks: (039) 830-992	fra Rade Vukšić de familia andrija.vuksic@bluewin.ch
HRVATSKA FRANJEVAČKA ARHEOLOŠKA ZBIRKA "SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA" 88 345 Sovići tel./faks: (039) 670-294	Bratstvo fra Dario Dodig gvardijan dodigdario@gmail.com	fra Andrija Nikić de familia nikic.andrija@tel.net.ba
Ravnatelj fra Ante Marić	fra Ljubo Kurtović definitor, župnik, vikar, ekonom ljkurtovic96@gmail.com	fra Alojzije Topić brat
Kustos fra Vinko Mikulić	fra Stanko Mabić odgojitelj novaka, sam. diskret stanko.mabic@tel.net.ba	fra Vlado Lončar de familia
FRANJEVAČKI MUZEJ "U KUĆI OCA MOJEGA" Trg fra Grge Martića 1, 88 240 Posušje tel: (039) 685 – 295	fra Stipan Klarić župni vikar, pomoćni odgojitelj novaka, sam. diskret stipanklaric@gmail.com	fra Jure Brkić ž. vikar
Ravnatelj: fra Milan Lončar	fra Vinko Dragičević de familia	fra Vlado Buntić de familia
GALERIJA "MAJKA" Trg Sv. Ante 1 88 320 Ljubuški-Humac tel./faks: (039) 832-581; 835-000	fra Bazilije Pandžić de familia Stipe.Pandzic@zg.htnet.hr	fra Tomislav Sablje ž. vikar, duh. asistent OFS-a tomislavsablje@gmail.com
MUZEJ Trg Sv. Ante 1 88 320 Ljubuški-Humac tel./faks: (039) 832-581; 835-000	fra Hadrijan Sivrić de familia	fra Marin Karačić ž. vikar, duh. asistent Frame marin.karacic@gmail.com
Voditelj galerije, muzeja i knjižnice na Humcu: Tomo Primorac	fra Ljubo Krasić de familia croetljubo@aol.com	Rezidencije
BRAĆA U DOMOVINI	fra Radoslav Dragičević ž. vikar	1. DRINOVCI - Župa sv. Mihovila Arkandela 88 344 Drinovci tel.: (039) 672-425; faks: (039) 672-572
Bosna i Hercegovina	fra Žarko Ilić de familia; urednik „Kršnog zavičaja“ krsni.zavicaj@tel.net.ba, (039) 830-982	fra Josip Mioč župni upravitelj, duh. asistent OFS-a i Frame josipmiocsljajo@gmail.com
1. HUMAC – SAMOSTAN SV. ANTE Trg Sv. Ante 1. 88 320 Ljubuški-Humac tel.: (039) 833-000; 830-970	fra Ferdo Majić	fra Velimir Bagavac župni vikar velimirbagavac@yahoo.com

**Kuće i župe samostanskog
okružja**

1. GORICA – Župa sv. Stjepana
88 345 Sovići
tel.: (039) 670-294
zupni.ured.gorica@tel.net.ba

fra Stipe Marković
župnik, duh. asistent OFS-a
markovicstipe52@gmail.com

fra Nikola Spužević
ž. vikar, duh. asistent Frame
nikola.spuzevic@tel.net.ba

2. KLOBUK – Župa sv. Marka
88 324 Klobuk
tel./faks: (039) 845-096

fra Robert Jolić
župnik, duh. asistent OFS-a i
Frame, sam. diskret
rjolic@tel.net.ba

**3. RUŽIĆI – Župa sv. Ivana
Krstitelja**
88 347 Ružići
tel.: (039) 674-291
www.zupa-ruzici.com

fra Tomislav Jelić
ž. upravitelj, duh. asistent Frame
ftj.too@gmail.com

**4. TIHALJINA – Župa
Bezgrješnog začeća BDM**
88 348 Tihaljina
tel.: (039) 673-004

fra Branimir Musa
župnik, dekan, duh. asistent
Frame
branemusa@net.hr

**5. VELJACI – Župa sv. Ilike
Proroka**
88 326 Vitina
tel.: (039) 841-801
zupni.ured.veljaci@tel.net.ba

fra Valentin Vukoja
župni upravitelj, duh. asistent
OFS-a i Frame
metaljke@gmail.com

fra Ivan Kvesić
ž. vikar

fra Ivan Matijašević
ž. vikar

6. VITINA – Župa sv. Paškala
88 326 Vitina
tel./faks: (039) 841-890

fra Željko Grubišić
župnik, definitor, duh. asistent
OFS-a i Frame, sam. diskret
zeljko.grubisic@tel.net.ba

fra Petar Ljubičić
ž. vikar
fra.petar@gmail.com

**1. KONJIC – SAMOSTAN SV.
IVANA KRSTITELJA**
Omladinska 1.
88 400 Konjic
tel./faks: (036) 730-653

Uprava
fra Ferdo Boban, gvardijan
fra Vlatko Soldo, župni upravitelj

Župa sv. Ivana Krstitelja
Omladinska 1.
88 400 Konjic
tel./faks: (036) 730-653

Bratstvo

fra Ferdo Boban
gvardijan
ferdoboban46@gmail.com

Fra Vlatko Soldo,
župni upravitelj, sam. vikar,
ekonom
vlatko.soldo@tel.net.ba

**III. MOSTAR – SAMOSTAN
SV. PETRA I PAVLA**
Franjevačka 1., pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 319-688
faks: (036) 327-348

Uprava

fra Danko Perutina, gvardijan
fra Bože Milić, sam. vikar
fra Ivan Ševo, ekonom

Župa sv. Petra i Pavla

Franjevačka 1., pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 319-688
faks: (036) 334-231
www.apostolskiprvaci.info
zupasvpetraipavla@gmail.com

Bratstvo
fra Miljenko Šteko
provincijal
miljenko.steko@medjugorje.hr

fra Danko Perutina
gvardijan
dperutina@gmail.com

fra Bože Milić
župnik
boze.milic@gmail.com

fra Iko Skoko
ž. vikar, odgojitelj postulanata i
sjemeništaraca, sam. diskret
iko.skoko@tel.net.ba

fra Ivan Ševo
provincijski vikar, ž. vikar, sam.
ekonom
sevo.ivan@tel.net.ba

fra Mijo Križanac
brat

fra Mate Dragičević
ekonom Provincije, ž. vikar,
pomoći odgojitelj postulanata
mate.dragicevic@tel.net.ba

fra Ante Marić
ž. vikar, kapelan Masne Luke-
Polja
provincijski knjižničar
fraante.maric@tel.net.ba

fra Ante Tomas
provincijski arhivar
ante.tomas@gmail.com

fra Marko Jurić
ž. vikar

fra Antonio Šakota
ž. vikar, područni asistent OFS'a i
Frame, sam. diskret
tonisakota@gmail.com

fra Stanko Čosić
tajnik provincije, ž. vikar
stenx84@gmail.com

Rezidencije

1. ČERIN
88 265 Čerin
tel./faks: (036) 652-139
Župa sv. Stjepana
88 265 Čerin
tel./faks: (036) 652-139
zupni.ured-cerin@tel.net.ba

fra Tihomir Bazina
župni upravitelj, duh. asistent
Frame
tihomir.bazina@gmail.com

fra Hrvoje Miletić
ž. vikar, duh. asistent OFS-a
miletichrvo@yahoo.com

2. ČITLUK
88 260 Čitluk
tel.: (036) (036) 642-540; 643-710
faks: (036) 640-018

Župa Krista Kralja
88 260 Čitluk
tel.: (036) 642-540
faks: (036) 643-711
zupa.citluk@tel.net.ba

fra Miro Šego
župnik, duh. asistent OFS-a, sam.
diskret
miro.sego1@tel.net.ba

fra Kornelije Kordić
de familia

fra Goran Azinović
ž. vikar, duh. asistent Frame
azinus@gmail.com

fra Augustin Čordaš
apsolvent teologije

Kuće i župe samostanskog okružja

**1. GORANCI – Župa Uznesenja
BDM**
88 000 Mostar
tel.: (036) 381-102

fra Ivan Ivanda
župni upravitelj
ivan.ivanda@gmail.com

2. GRADNIĆI – Župa sv. Blaža
88 260 Čitluk
tel./faks: (036) 642-006

fra Nikola Rosančić
župni upravitelj, duh. asistent
OFS'a i Frame, sam. diskret
nikolarosancic@gmail.com

3. MEĐUGORJE – Župa sv.

Jakova apostola
Gospin trg 1
88 266 Međugorje
tel.: (036) 650-206; 650-310, 651-
333
faks: (036) 651-444
www.medjugorje.hr

fra Marinko Šakota
župnik
marinko.sakota@medjugorje.hr

fra Viktor Kosir
ž. vikar

fra Ivan Dugandžić
ž. vikar
ivan.dugandzic@zg.htnet.hr

fra Karlo Lovrić
ž. vikar
karlo.lovric@medjugorje.hr

fra Mladen Herceg
ž. vikar
mladen.herceg@tel.net.ba

fra Slavko Soldo
ž. vikar, duh. asistent OFS'a
slavko.soldo@tel.net.ba

fra Dragan Ružić
ž. vikar, ravnatelj Majčinog sela
sam. diskret
druzic@libero.it

fra Josip Marija Katalinić
brat

fra Vjekoslav Milićević
ž. vikar
fravjekom@yahoo.com

fra Perica Ostojić
ž. vikar, duh. asistent Frame
pegaostojic@gmail.com

**Samostan školskih sestara
franjevki**
Baraći bb
88 266 Međugorje
tel./faks: (036) 651 - 578

Duhovnik
fra Tomislav Pervan
tomislav.pervan@tel.net.ba

**1. ŠIROKI BRIJEG –
SAMOSTAN UZNESENJA
BDM**

Kardinala A. Stepinca 14
88 220 Široki Brijeg
tel.: (039) 702-900
faks: (039) 702-935

Uprava
fra Tomislav Puljić, gvardijan
fra Stipe Biško, vikar
fra Ante Penava, ekonom

Župa Uznesenja BDM
Kardinala A. Stepinca 14
88 220 Široki Brijeg
faks: (039) 702-936

Bratstvo
fra Tomislav Puljić
gvardijan
tomislavpuljic@yahoo.com

fra Stipe Biško
župnik, sam. vikar, dekan
stipe.bisko@gmail.com

fra Ante Penava
sam. ekonom
tonipenava@gmail.com

fra Serafin Hrkać
akademik, ž. vikar

fra Vendelin Karačić
ravnatelj Fr. Galerije
franjevacka.galerija@gmail.com

fra Berislav Kutle
de familia

fra Stanko Banožić
de familia
stanko.b@bluewin.ch; stanko.
banozic@hotmail.com

fra Dane Karačić
ž. vikar, duh. asistent OFS-a
fradanek@gmail.com

fra Vitomir Musa
de familia
rimotiv1@gmail.com

fra Drago Čolak
de familia

fra Ilija Šaravanja
de familia
ilija.saravanja@bluewin.ch

fra Miljenko Mića Stojić
definitior, vicepostulator, ž. vikar
www.miljenko.info

fra Goran Čorluka
ž. vikar, duh. asistent Frame
corluka1@gmail.com

fra Ivan Marić ml.
ž. vikar
maric.iko@gmail.com

fra Dario Galić
ž. vikar
dariogalic10@gmail.com

fra Alen Pajić
apsolvent teologije

Rezidencije

1. POSUŠJE - Župa Bezgrješnog začeća BDM

88 240 Posušje
tel.: (039) 681-052
faks: (039) 680-79

fra Mladen Vukšić
župnik, dekan
mladen.vuksic@tel.net.ba

fra Milan Lončar
ž. vikar, povjerenik za Sv. Zemlju
milan.loncar@tel.net.ba

fra Ante Leko
ž. vikar

fra Marko Dragičević
ž. vikar, duh. asistent OFS-a
marko.dragicevic1947@gmail.
com

fra Ivan Penavić
ž. vikar, duh. asistent Frame
ivanpenavic@gmail.com

Kuće i župe samostanskog okružja

1. IZBIČNO – Župa sv. Josipa Radnika

88 220 Široki Brijeg
tel./faks: (039) 719-500

fra Robert Kiš
župni upravitelj
robert.robi.rk@gmail.com

2. KOČERIN – Župa sv. Petra i Pavla

88 226 Kočerin
tel.: (039) 711-300

fra Mario Knežović
župnik, duh. asistent Frame
mario.knezovic@gmail.com

fra Velimir Mandić
ž. vikar, duh. asistent OFS-a
gvardijanelimir.mandic@gmail.com

3. LJUTI DOLAC – Župa sv. Ane

88 223 Ljuti Dolac
tel./faks: (039) 713-169
zupniuredljutidolac@gmail.com

fra Ante Kurtović
župnik
fraantekurtovic@gmail.com

4. POLJA, MASNA LUKA – Kuća molitve

Kapelanijska sv. Ilike Proroka
p.p. 42
88 240 Posušje
tel./faks: (039) 718-100

fra Petar Krasić
voditelj Kuće molitve

fra Vinko Mikulić
kustos Hrvatske arh. zbirke u
Gorici

5. POSUŠKI GRADAC – Župa sv. Franje Asiškog

88 243 Broćanac
tel./faks: (039) 694-321
www.posuski-gradac.com

fra Ivan Landeka st.
župnik, duh. asistent OFS-a i
Frame
ivan.landeka@tel.net.ba

6. RAKITNO – Župa sv. Ivana Krstitelja

88 245 Rakitno
tel.: (039) 692-126
faks: (039) 692-533

fra Marinko Leko
župnik, duh. asistent OFS-a
marinko.leko@gmail.com

7. RASNO – Župa sv. Franje Asiškog

88 342 Dužice
tel.: (039) 712-555

fra Ignacije Alerić
župni upravitelj
ignacije.aleric@gmail.com

1. TOMISLAVGRAD – SAMOSTAN SV. ĆIRILA I METODA

Trg fra Mije Čuića 1
80 240 Tomislavgrad
tel.: (034) 352-091; 352-447
faks: (034) 352-808
www.samostan-tomislavgrad.info

Uprava
fra Sretan Čurčić, gvardijan
fra Slaven Brekalo, vikar
fra Mario Ostojić, ekonom

Župa sv. Mihovila Arkandela
Trg fra Mije Čuića 1
80 240 Tomislavgrad
tel.: (034) 352-091; 352-447
faks: (034) 352-808

Bratstvo
fra Sretan Čurčić
definitior, gvardijan, duh. asistent
OFS-a i Frame
sretan.curcic@gmail.com

fra Slaven Brekalo
župni upravitelj

fra Mario Ostojić
ekonom, ž. vikar
mario.ofm@gmail.com

fra Ante Pranjić a.pranjic@gmx.net	fra Stjepan Martinović župnik, duh. asistent Frame	fra Ivan Boras upravitelj samostana, župnik ivan.boras@tel.net.ba
fra Mirko Bagarić ž. vikar fra.mirko.bagaric@gmail.com	3. ROŠKO POLJE – Župa sv. Ivana Krstitelja 80 247 Roško Polje tel./faks: (034) 369-105	fra Luka Zorić ž. vikar zorici.luka654@gmail.com
fra Oton Bilić de familia oto.bilic@tel.net.ba	fra Jozo Radoš župnik, ravnatelj „Kapi ljubavi“ duh. asistent Frame, sam. diskret	fra Damjan Perić brat, ekonom damjan.perich@gmail.com
fra Ante Ivanković ž. vikar	4. SEONICA – Župa Uznesenja BDM 80 343 Mesihovina tel.: (034) 368-043 zupni.ured.seonica@tel.net.ba	2. Ošlje tel.: 020 / 752-655 20 205 Topolo
fra Gabrijel Mioč ž. vikar	fra Vinko Kurevija župnik, dekan, duh. asistent Frame vinko.kurevija@tel.net.ba	fra Stipan Šarić župni upravitelj: Ošje i Topolo stipansaric@gmail.com
fra Klement Galic de familia klement.galic@tel.net.ba	5. ŠUICA – Župa sv. Ante Padovanskog 80 249 Šuica tel.: (034) 367-100	fra Ivan Marić st. župni upravitelj: Smokovljani i Lisac imaric1967@gmail.com
fra Josip Jolić de familia jozo.jolic@tel.net.ba; i.: 19. ožujka	fra Mate Logara župnik, vojni kapelan, duh. asistent Frame mate.logara@yahoo.com	III. OREBIĆ - SAMOSTAN UZNESENJA BDM Celestinov put 6 - 20250 OREBIĆ tel. 020 - 713 075
fra Radomir Krišto brat, sam. diskret	HRVATSKA	fra Šimun Romić upravitelj samostana simonrezani@gmail.com
fra Anthony Burnside ž. vikar, sam. diskret asburnsi@bih.net.ba	Pozivni telefonski broj 00385	fra Milan Jukić brat, čuvar muzeja i galerije
fra Mate Tadić ž. vikar mathetaus@gmail.com	I. BADIJA – SAMOSTAN UZNESENJA BDM pp 102 20 260 Korčula tel.: +385-20-712-566 faks: +385-20-711-561	IV. ZAGREB – SAMOSTAN BEZGRJEŠNOG ZAČEĆA BDM Avenija Gojka Šuška 2 10 040 Zagreb-Dubrava tel.: (01) 29-11-931 faks: (01) 29-11-935 www.herc-fra3.net
Kuće i župe samostanskog okružja	II. SLANO – SAMOSTAN SV. JERONIMA Slanskih pomoraca 4 20 232 Slano tel./faks: (020) 871-277	Uprava fra Svetozar Kraljević, gvardijan fra Ivan Landeka ml., sam. vikar fra Josip Serđo Ćavar, sam. ekonom
1. BUKOVICA – Župa sv. Franje Asiškog 80 243 Mesihovina tel./faks: (034) 316-054	1. Slano Slanskih pomoraca 4 20 232 Slano tel./faks: (020) 871-277	
fra Mladen Rozić župnik, sam. diskret mladen.rozic@tel.net.ba		
fra Petar Drmić ž. vikar, duh. asistent Frame petar.drmic@tel.net.ba		
2. KONGORA – Župa Presv. Srca Isusova 80 244 Kongora tel/fax: (034) 365-600 zupni.ured.kongora@tel.net.ba		

Bratstvo

fra Svetozar Kraljević
gvardijan
duh. asistent OFS-a
fr.svetozar@gmail.com

fra Ivan Landeka ml.
odgojitelj bogoslova, sam. vikar
fraivanl@yahoo.com

fra Josip Serđo Ćavar
pomoćni odgojitelj bogoslova,
duh. asistent Frame
serdjo_cavar@yahoo.com

fra Viktor Nuić
ispovjednik
borislav.nuic@zg.htnet.hr

fra Jozo Zovko
ispovjednik

fra Zoran Senjak
bolnički dušobrižnik:

*Kapelanija u Kliničkoj bolnici
Dubrava*
Avenija G. Šuška 6
10 040 ZAGREB
tel.: (01) 290-23-13

fra Ivica Zovko
đakon, katehet
ivica.zovko@zg.t-com.hr

fra Frano Musić
službenik u Vojnom ordinarijatu
frano.music@zg.t-com.hr

*Kuće i župe samostanskog
okružja*

1. PLAŠKI – Župa sv. Ane
Saborčanska 2
47 304 Plaški
tel.: (047) 573-353
faks: (047) 801-783

**SABORSKO – Župa sv. Ivana
Nepomuka**
47 306 SABORSKO

fra Draženko Tomić
župnik
drazenko_t@yahoo.com

2. TOUNJ – Župa sv. Ivana Krstitelja

TRŽIĆ KAMENICA – Župa sv.
Mihovila Arkandela
69 Tounj
47 264 Tounj
tel.: (047) 563-168

fra Ante Bekavac
župni upravitelj
antebekavac@gmail.com

BRAĆA U ZAPADNOJ EUROPI

AUSTRIJA

Pozivni telefonski broj 0043

Župe

1. FROHNLEITEN

Hauptplatz 1
8130 FROHNLEITEN
tel.: (031) 262-488
faks: (031) 262-488-5
frohnleiten@graz-seckau.at

fra Šimun Oreč
župnik
+43-650-911-06-99

fra Dominik Ramljak
ž. vikar

fra Alojzije Bošnjak
(na liječenju)

2. MARIA SAAL

Tanzenberg 1
9063 MARIA SAAL

fra Franjo Vidović
profesor, rektor, župnik
fvidovic@aon.at

ITALIJA

Pozivni telefonski broj 0039

fra Ivan Sesar
generalni definitor
tel.: 06 684 91 213
email: isesar@ofm.org
Via Sta. Maria Mediatrice 25
00 165 ROMA

Fraternità Missionaria Europea

Convento san Francesco
Via san Francesco 49
00036 PALESTRINA (RM):

Fra Drago Vujević
dragovujevic@yahoo.com

Fra Josip Vlašić
frajosipv@yahoo.com

Fra Branimir Novokmet
Via Merulana 124 B
00185 ROMA
student
fbranekmet@gmail.com

NJEMAČKA

Pozivni telefonski broj 0049

Hrvatske katoličke misije

1. AUGSBURG

Alte Gasse 15-A
86152 Augsburg
tel.: (0821) 519-802; 581-839
faks: (0821) 582-702
www.hkm-augsburg.de

fra Ivan Čilić
voditelj misije
ICilic@gmx.de

2. NERSINGEN

NEU – ULM
Alte Landstr.
89 278 NERSINGEN
tel.: 0049 – 7308 - 7734
www.hkm-neu-ulm.webnode.com

fra Ivan Leutar
voditelj misije
leutar@a1.net

3. SINGEN-VILLINGEN

Rielasingerstr. 41
78224 Singen
tel: (07731) 66-353
fax: +49 – 7731 – 749 – 464.
www.hkm-singen-villingen.de
info@hkm-singen-villingen.de
stan: Pfarrhaus St. Nikolaus
Singenerstrasse 14
78315 Böhringen Radolfzell
tel.: 0049 7732 941172

fra Dinko Grbavac
voditelj misije
d.grbavac@hkm-singen-villingen.de

Župe

1. AUGSBURG
Inningerstrasse 29
86179 AUGSBURG
tel.: (0821) 881-103; faks: (0821)
883-254

fra Mate Čilić
župnik
mate.cilic@bistum-augsburg.de

2. BLANKENAU
Franziskanerkloster
BLANKENAU
Propsteiplatz 7
36154 Hosenfeld
tel.: (06650) 254
faks: (06650) 85-98
Franziskaner.blankenau@gmx.de

fra Ljubo Lebo
župnik
tel.: (06650) 91-80-603
- Pfarrei St. Antonius der
Einsiedler
36137 Grosenluder-OT Mus,
Kirchweg 1
i - Pfarrei St. Johannes der Täufer
36137 Grosenluder-OT
Kleinluder, Scharfe Ecke 4

fra Robert Crnogorac
upravitelj kuće; župnik
Pfarrei St. Peter und Paul
36154 Hosenfeld, Kirchberg 7
robert.crnogorac@gmx.de

fra Stipe Pervan
župnik
0049-6650-918-06-05
- Pfarrei St. Simon und Judas
36154 Hosenfeld-OT Blankenau,
Propsteiplatz 7
i - Pfarrei St. Simplizius,
Faustinus und Beatrix
36154 Hosenfeld-OT Hainzell,
Kirchbergstrase 5

fra Mladen Sesar
ž. vikar u Pastoralverband-u
„Kleinheiligkreuz“

ŠVICARSKA
Pozivni telefonski broj 0041
Hrvatske katoličke misije

1. AARAU
Bahnhofplatz 1
5400 BADEN
tel.: 062-8220474
faks: 062-8225775

fra Nikola Leutar
Tödistrasse 21
5430 WETTINGEN
nleutar@bluewin.ch

2. BASEL
Kleinriehenstrasse 53
4058 Basel
tel./faks: (061) 692-76-40
hkmbasel@bluewin.ch

fra Petar Topić
voditelj misije

3. BERN
Quartiergasse 12
3013 Bern
tel.: (031) 331-56-52
faks: (031) 332-12-48
www.hkm-bern.com

fra Gojko Zovko
voditelj misije
goja.z@bluewin.ch

4. FRAUENFELD
Klosterliweg 7
8500 Frauenfeld
mob.: +41 79 101 42 84
hkmfrauenfeld@bluewin.ch
www.hkm-frauenfeld.ch

fra Mika Stojić
voditelj misije
mika.stojic@gmail.com

5. GRAUBÜNDEN
Gartaweg 15
Postfach 35
7203 Trimmis Gr
tel./faks: (081) 353-160-86

fra Ante Medić
voditelj misije
medi.a@bluewin.ch

6. LAUSANNE - WALLIS
Rue de la Borde 25
1018 Lausanne
tel./faks: (021) 647-07-57
www.cromission-wallis.ch

fra Vladimir Ereš
voditelj misije
vlado@cromission-wallis.ch

7. LUZERN
Hrvatska katolička misija
Kath. Kroatenmission
Matthofring 2/4
CH - 6005 Luzern
Tel.: 0041 41 360 04 47; 041 360
15 04
Fax: 0041 41 360 01 73
Web: www.hkm-luzern.ch
Mail: hkm.luzern@bluewin.ch

fra Branko Radoš
voditelj misije
Mob.: 0041 79 541 35 08

8. SOLOTHURN
HKM Solothurn
Reiserstrasse 83
CH-4600 Olten
tel: 0041-62-2964100
faks: 0041-62-294101

fra Šimun Ćorić
voditelj misije
sito.coric@gmx.net

9. ST. GALLEN
Paradiesstrasse 38
9000 St. Gallen
tel.: (071) 277-83-31
faks: (071) 277-83-36
info@hkm-stgallen.ch; www.
hkm-stgallen.ch

fra Mijo Pinjuh
voditelj misije, definitor
fra_mico@bluewin.ch

10. TICINO
Al Mai 18
6528 Camorino
tel.: (091) 840-23-06
faks: (091) 840-29-05

fra Slaven Mijatović
voditelj misije
slavenmijatovic777@gmail.com

11. ZUG

Landhausstr. 15
6340 Baar Zg
tel.: (041) 767-71-43
faks: (041) 767-71-44
hkm@zg.kath.ch

fra Slavko Antunović
voditelj misije
Langgasse 18
6340 Baar Zg
tel.: (041) 763-11-86
mob.: 0041/799391393
slavko.antun@gmail.com
slavko.antunović@ka.htnet.hr

12. ZÜRICH

Schlossgasse 32
Postfach 9057
8036 Zürich
tel.: (044) 455-80-60
faks: (044) 461-19-39
hkm.zuerich@bluewin.ch; www.
hkm-zuerich.ch

fra Ivan Prusina
voditelj misije
ivan.prusina@bluewin.ch

fra Stjepan Neimarević
misionar

fra Vine Ledušić
misionar
vineledusic@yahoo.it

Župe**1. AEDERMANNSDORF/SO**
Dorfstrasse 201

4714 AEDERMANNSDORF/SO
tel./faks: (062) 394-18-11

fra Ivan Bebek
ž. vikar
ivan.bebek@ggs.ch

2. NETSTAL, Gl

Kreuzbuhlstr. 9
8754 NETSTAL, Gl
tel.: (055) 640-17-75
faks: (055) 640-57-03

fra Ljubo Leko
župnik župe Netstal i ž. upravitelj
župe Glarus
ljubo.leko@bluewin.ch

BRAĆA U KUSTODIJI**Hrvatska franjevačka kustodija****Svete Obitelji**

4848 South Ellis Avenue
CHICAGO (IL) 60615
tel.: (773) 536-05-52
faks: (773) 536-20-94
www.crofranciscans.com
chicagoofm@gmail.com

UPRAVA

fra Jozo Grbeš, kustos
fra Marko Puljić, savjetnik
fra Miro Grubišić, savjetnik
fra Nikola Pašalić, savjetnik
fra Dražan Boras, savjetnik

SAD

Pozivni telefonski broj 001

**1. CHICAGO – SAMOSTAN
SV. ANTE**

4848 South Ellis Avenue
Chicago (IL) 60615
tel.: (773) 373-34-63; faks: (773)
268-77-44

Uprava

fra Josip Nenad Galić, gvardijan
fra Jozo Grbeš, kustos, sam. vikar

Bratstvo

fra Jozo Grbeš
kustos
+1-773-386-05-52
Jgrbes@gmail.com

fra Josip Nenad Galić
gvardijan
Josephgalic@aol.com

fra Filip Pavić
philpav@aol.com

fra Antonio Musa
bogoslov

Župe**1. CHICAGO – Mission of Bl.
A. Stepinac**

6346 N. Ridge Avenue - Chicago,
IL 60660
tel.: (773)-262-05-35; faks: (773)

262-46-03

Bastepinacchicago@sbcglobal.net

fra Pavo Maslać, župnik

fra Dražan Boras
ž. vikar
brljica@yahoo.com

**2. CHICAGO – Župa sv.
Jeronima**

2823 S. Princeton Ave. - Chicago,
IL 60616
tel.: (312) 842-18-71; faks: (312)
842-64-27
www.stjeromecroatian.org

fra Ivica Majstorović
župnik
frivcam@hotmail.com
Skype: ivica.majstorovic

fra Stipe Renić
ž. vikar
voditelj Hrvatskog etničkog
instituta
stiperenic@yahoo.com

**3. CHICAGO – Župa Presv.
Srca Isusova**

2864 East 96th Street
Chicago, IL 60617
tel.: (773) 768-14-23
faks: (773) 768-37-50
shcroat@aol.com

fra Stephen Bedeniković
župnik
sbofm25@aol.com

**4. MILWAUKEE – Župa Presv.
Srca Isusova**

917 North 49th Street
Milwaukee, WI 53208
tel.: (414) 774-94-18
faks: (414) 774-74-06
sh.croatian@yahoo.com

fra Ivan Strmečki, župnik
IvanOFM@aol.com

**5. NEW YORK – Župa sv.
Ćirila i Metoda i sv. Rafaela**

502 West 41st Street
New York, NY 10036
tel.: (212) 563-33-95
faks: (212) 868-12-03

crkva.nyc@verizon.net; www.
crkvany.org

fra Nikola Pašalić
župnik
frpasalic@sbcglobal.net

fra Ilija Puljić
ž. vikar
vlahic@personainternet.com

fra Željko Barbarić
ž. vikar
zeljkobarbaric@gmail.com

6. ST. LOUIS – Župa sv. Josipa
2112 S. 12th Street
St. Louis, MO 63104
tel./faks: (314) 771-09-58
sjchurch@netzero.net

fra Stjepan Pandžić
župnik
s.pandzic@sympatico.ca

**7. WEST ALLIS – Župa sv.
Augustina**

6762 West Rogers St.
West Allis, WI 53219
tel.: (414) 541-52-07
faks: (414) 541-02-73
www.staugwaexecpc.com

fra Lawrence Frankovich
župnik
Lafranofm@aol.com

**8. BEAUFORT (SOUTH
CAROLINA)**

70 Ladys Island Dr.
Beaufort SC 29907

fra Robert Galinac
vojni kapelan

KANADA

Pozivni telefonski broj 001

Župe

**1. KITCHENER – Župa Sv.
obitelji**
180 Schweitzer Street

Kitchener, Ontario, N2K-2R5
tel.: (519) 743-71-21
faks: (519) 743-29-64

fra Miro Grubišić
župnik

**2. LONDON – Župa sv.
Leopolda Mandića**
2889 Westminster Dr.
London, Ontario, N6N 1L7
tel.: (519) 681-84-72
faks: (519) 681-21-20

fra Zvonimir Kutleša
župnik
zcutlesa@yahoo.ca

...

**3. MONTREAL – Župa sv.
Nikole Tavelića**
4990 Place de la Savane
Montreal, Quebec, H4P-1Z6
tel.: (514) 739-74-97
faks: (514) 737-68-03

fra Tomislav Pek
župnik
tomislavpek@gmail.com

**4. NORVAL – Hrvatsko
franjevačko središte „Kraljica
mira“**
9118 Winston Churchill Blvd.
Norval, Ontario, L0P -1K0
tel.: (905) 456-32-03
faks: (905) 450-8771
hcentar@sympatico.ca; www.
queenofpeacenorval.com

fra Marko Puljić
župnik
markopofm@gmail.com

fra Jozo Grubišić
župni vikar
fra.j.grubisic@progression.net

**5. SAULT STE MARIE – Župa
Majke Božje zaštitnice putnika**
466 Second Line East
Sault Ste Marie, Ontario

P6B-4K 1
tel.: (705) 253-81-91
faks: (705) 253-88-04

fra Veselko Kvesić
župnik
vkvesic@hotmail.com

**6. WINDSOR – Župa sv. Franje
Asiškog**

1701 Turner Road
Windsor, Ontario, N8V-3J9
tel.: (519) 252-68-71
faks: (519) 252-69-42
francisofassisi@cogeco.net; www.
stfranciscroatian.com

fra Ljubo Branimir Lebo ml.
župnik
ljubo@cogeco.net

BRAĆA U MISIJAMA

KONGO

Pozivni telefonski broj 00243

(Kamina / Katanga / Congo)
c/o Procure don Bosco
Wespelaarsebaan 250
3190 Boortmeerbeek
Belgique

fra Ante Kutleša
misionar
tel.: 00243-995-325-590

fra Filip Sučić
područni gvardijan; misionar
sat. tel.: 00243-814-037-114
e-pošta: franciscains_croates@
yahoo.fr

fra Pero Čuić
misionar
mob.: 00243-99-52-99-758

